

ISSN 1800-5179

Sadržaj:

3	Razgovor s veleposlanikom Republike Hrvatske u Crnoj Gori, NJ. E. Veselkom Grubišićem
8	25. obljetnica DNŽ – Jubilej za pamćenje
12	Tragom bokeljskih svetaca
17	Vatreno srce srebrom optočeno
23	Čija je Bokeljska mornarica
31	Svetište sv. Leopolda mjesto okupljanja
35	Predstavljena knjiga Danila Ivezića „Vrijeme je da se krene“
38	Blagdan svetog Antuna
41	U spomen slavnog arhitekta i velikog čovjeka
44	Aktualnosti
58	Kronika Društva
64	Njegovanje klapskog pjevanja
68	Lijerica dubrovačkog kraja
70	IX. festival gudača – Perast 2018
72	Boka izbliza i svisoka
73	Antiki fagot
76	Po bokeški...
77	Obiteljsko kulturno nasljeđe u turističkoj ponudi; Visković – jedina kompletno sačuvana porodična ostavština
84	Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj; Orebić i Opatija
88	Prčanjski jedrenjaci u zbirci slika župne crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju: Brigantin Tempo
90	Grbovi kotorske vlastele XIV vijeka
92	Sjećanje na kotorskoga glazbenika Željka Brkanovića
98	Odlazak najvećeg dubrovačkog povjesničara akademika Nenada Vekarića

Poštovani čitatelji!

Ne mogu se pohvaliti da je financijska situacija danas bolja i stabilnija nego što je bila u prethodnih nekoliko mjeseci. Sve aktivnosti Društva zbog tog su razloga svedene na minimum, a većinu smo morali otkazati ili odgoditi do daljnjega.

Uložili smo golemu snagu, volju, želju i trud u pronalaženje načina da „održimo na životu“ Hrvatski glasnik koji je kroničar prošlog vremena, pripovjedač sadašnjeg i svjedočanstvo za budućnost. Ovaj put uspjeli smo tiskati dvobroj koji je pred vama, u želji da na neki način održimo kontinuitet i ne ugasimo jedini časopis hrvatske manjine u Crnoj Gori. Teško je, iscrpljujuće i ponekad se čini beznadežno kucati na mnoga vrata koja se ne otvaraju... Ipak, možda je zbog nekog razloga moralo biti ovako, možda ovo teško razdoblje neće predugo trajati, možda će u dogledno vrijeme sve krenuti na bolje...

Ono što je obilježilo vrijeme za nama, a donijelo nam je neizmjernu radost i ponos, igra je i plasman hrvatske nogometne reprezentacije na SP-u u Rusiji! Uživali smo, strepili, veselili se i slavili! Čitav svijet saznao je za Hrvatsku na najljepši mogući način!

Za ovaj broj razgovarali smo s veleposlanikom Republike Hrvatske u Crnoj Gori, NJ. E. Veselkom Grubišićem. On se za Hrvatski glasnik osvrnuo na godinu i pol svoga diplomatskog angažmana u Crnoj Gori, na ono što je Hrvatska postigla obnovom državnosti, ulaskom u NATO i EU, na odnose Crne Gore i Hrvatske, na hrvatsku nacionalnu manjinu u Crnoj Gori...

Iako nismo bili u mogućnosti mjesečno tiskati broj za brojem, na ovim stranicama zabilježili smo ono što je bilo značajno i zanimljivo u prošlom razdoblju. Ono što smo propustili zabilježiti ćemo, iskreno se nadam, i objaviti u nekom od sljedećih brojeva.

Zahvaljujem vam što čitate Glasnik!

Vaša urednica
Tijana Petrović

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Pjaca od muzeja, Stari grad 351, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** • **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan, Marina Dulović**
· Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Radio Dux, Matica, arhiva HGD CG, Anton-Gula, Marković, Boka News, Zoran Nikolić i HMI Dubrovnik**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

„Kombiniramo našu prošlost sa sadašnjim uspjesima u izgradnji hrvatskoga identiteta”

**Odnosi između
Hrvatske i
Crne Gore su
dobrosusjedski,
prijateljski i
vrlo slojeviti.
Suradnja na
gotovo svim
područjima
države i društva
je kontinuirana i
intenzivna.**

Razgovor vodila:
Tijana Petrović

Republika Hrvatska obilježila je 25. lipnja svoju 27. obljetnicu državnosti u spomen na povijesnu odluku Sabora donesenu istoga dana 1991. godine, kojom je Republika Hrvatska proglašena samostalnom i neovisnom državom.

Tim je povodom, nekoliko dana ranije - 19. lipnja, veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori, NJ. E. Veselko

*Veselko Grubišić,
veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori.*

Grubišić, upriličio svečani prijem na imanju Knjaz u Podgorici, na kojem su bili prisutni mnogobrojni visoki uzvanici iz političkog, diplomatskog, vjerskog, privrednog i kulturnog života Crne Gore, predstavnici hrvatskih udruga u Crnoj Gori, kao i prijatelji hrvatske zajednice.

Nakon što je dubrovačka klapa „Kaše“ izvela crnogorsku i hrvatsku himnu te Odu radosti, veleposlanik Grubišić pozdravio je prisutne i zahvalio im na dolasku i prijateljstvu. S posebnom toplinom u srcu pozdravio je „svoje Hrvate i autohtonu hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori koja je svojim življenjem i kulturnim djelovanjem na ovom prostoru ostavila neizbrisiv trag

„Kombiniramo našu prošlost sa sadašnjim uspjesima u izgradnji hrvatskoga identiteta. Gradnjom hrvatskoga identiteta postizemo bitnu prepoznatljivost. U njemu najviše sudjeluju Hrvati, u domovini i iseljeništvu, no bitno je da taj identitet ne isključi prinos manjina u hrvatskome identitetu jer bi time bio osiromašen”, rekao je veleposlanik Grubišić.

„Često nam je najdraže uzimati one dijelove naše povijesti koji o nama lijepo govore, ali u svemu tome moramo imati mjeru. Crna Gora, nakon obnovljene državnosti, također gradi svoj vlastiti identitet koji je sve više prepoznatljiv i afirmativan. Dovoljno ste mudri da ćete ga znati

odnose Crne Gore i Hrvatske, na hrvatsku nacionalnu manjinu u Crnoj Gori...

Već 18 mjeseci ste veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori. Kakvi su Vaši dojmovi?

Točno, 18 mjeseci je prošlo otako sam predao vjerodajnice tadašnjem predsjedniku Crne Gore.

Dojmovi su odlični i pozitivni, Crna Gora je predivna zemlja velikog potencijala, ljudi su dobronamjerni i voljni raditi na sebi kako bi ovo društvo učinili još boljim.

Drago mi je vidjeti kako Crna Gora ima želju napredovati i u mnogim stvarima gleda prema Hrvatskoj kao partneru koji joj na tom putu može pomoći.

U ovih 18 mjeseci posjetio sam sve hrvatske katoličke župe i svećenike u Crnoj Gori koji se brinu o duhovnom stanju naših ljudi. Posjetio sam većinu općina u Crnoj Gori i u razgovoru s predsjednicima tih općina istraživao moguće potencijale Crne Gore za dubljom suradnjom s Republikom Hrvatskom. Često sam u kontaktu s mnogim ministrima i njihovim suradnicima te uvijek pronalazimo nove načine suradnje koji su od obostranog interesa. Naišao sam na vrlo pozitivne reakcije što se tiče suradnje posvuda gdje sam bio. Uživao sam u prirodnim ljepotama Crne Gore. Ne mogu se odlučiti jesu li ljepše planine, kanjoni rijeka ili pak obala.

Republika Hrvatska obilježila je 25. lipnja svoju 27. obljetnicu državnosti, 9. obljetnicu članstva u NATO-u i 5. godišnjicu članstva u Europskoj uniji. Što joj je donijelo članstvo u NATO-u? Koliko je članstvo u Europskoj uniji utjecalo na život i standard stanovništva, gospodarstvo, trgovinsku razmjenu...?

Od pristupanja u NATO do danas Hrvatska djeluje kao

Prijem u Podgorici

te čini dodatnu sponu između dviju država i podržava multi-etničnost i multikulturalnost Crne Gore”.

Zatim je održao prigodan govor osvrnuvši se na posljednjih 27 godina tijekom kojih je Republika Hrvatska postigla odličnu međunarodnu afirmaciju, zatim na njezin imidž koji svakim danom postaje sve prepoznatljiviji, na iznimne sportske rezultate hrvatske nacije, ali i na odnose koje Hrvatska gradi i njeguje sa susjedima.

nastaviti graditi, važno je samo da svi dionici društva pronađu pravu mjeru”, naglasio je veleposlanik i iskoristio priliku da pohvali Crnu Goru u njezinim nastojanjima na putu ka Europskoj uniji, pri čemu joj Hrvatska pruža svesrdnu potporu.

Zamolili smo veleposlanika Grubišića da se za Hrvatski glasnik osvrne na godinu i pol svoga diplomatskog angažmana u Crnoj Gori, na ono što je Hrvatska postigla obnovom državnosti, ulaskom u NATO i EU, na

odgovorna i pouzdana članica tog Saveza. Članstvo u NATO-u pridonijelo je većoj sigurnosti Hrvatske, što je osnovni cilj ovoga Saveza. S obzirom na to da je sigurnost i stabilnost preduvjet za svaki drugi razvoj države i društva, možemo reći kako je članstvo mnogostruko utjecalo na pozitivan razvoj gospodarstva, turizma, industrijske proizvodnje i izvoza, ali i stranih investicija u Hrvatsku. Hrvatska aktivno sudjeluje u raspravama među članicama u sjedištu NATO-a, kao i u svim odlukama koje države članice ondje donose konsenzusom. Također, Hrvatska daje i vlastiti izravan doprinos provođenju aktivnosti koje provodi NATO, a time zajednički radi na čuvanju vrijednosti koje dijele sve saveznice, a to su demokracija, sloboda pojedinca, vladavina zakona i mirno rješavanje sukoba.

Također, postavši članica Europske unije, Republika Hrvatska učinila je još jedan veliki korak prema boljem i razvijenijem društvu. To se osjeti i na standardu građana Republike Hrvatske. Tako je BDP u razdoblju od 2014. do 2017. godine porastao za više od 11%, danas je prosječna neto plaća u Republici Hrvatskoj oko 850 EUR-a, povećana je industrijska proizvodnja, što je pridonijelo i većem izvozu robe i usluga, poglavito u zemlje Europske unije. Koristimo fondove Europske unije za daljnju izgradnju i poboljšanje uvjeta življenja građana Hrvatske. Europski strukturni i investicijski fondovi u financijskom razdoblju 2014. – 2020. stoje nam na raspolaganju s ukupnim iznosom od preko 10 milijardi EUR-a. Do sada je ugovoreno skoro oko polovice tih sredstava i nadamo se da ćemo do kraja tog razdoblja uspjeti ugovoriti i namjenski potrošiti i preostali dio sredstava.

Supružnici Marta i Veselko Grubišić

Hrvatska je oduvijek bila zanimljiva turistička destinacija. Koliko je članstvo u EU utjecalo na povećanje broja turista? Kakva joj je poboljšanja na tom području članstvo donijelo?

Turizam u Hrvatskoj iz godine u godinu raste. Dolazak stranih turista od ulaska Hrvatske u EU povećao se za 4 milijuna osoba godišnje i dalje raste. Tako je od siječnja do prosinca prošle godine zabilježeno 18,5 milijuna gostiju i 102 milijuna noćenja, dakle više od 15 milijuna stranaca. Riječ je o povijesnim turističkim rezultatima za Hrvatsku koja je ove godine potvrdila poziciju jedne od najpopularnijih turističkih destinacija koja privlači sve više gostiju tijekom svih dijelova godine. Osim turističkih djelatnosti koje imaju direktnu korist od ovih rezultata, korist imaju i mnoge druge djelatnosti koje se indirektno vežu na turizam u Hrvatskoj, primjerice gastronomija, a time i poljoprivreda, mesna industrija itd.

Tijekom pristupanja Crne Gore NATO-u Hrvatska joj je pružala snažnu i prijateljsku potporu. Isto tako snažno i svesrdno pruža joj potporu

na njezinu putu ka Europskoj uniji. Kako ocjenjujete napredak Crne Gore u pristupnim pregovorima? Na čemu se posebno mora poraditi?

Republika Hrvatska snažno podupire Crnu Goru u procesu pregovora o ulasku s Europskom unijom. Ta potpora nije samo deklarativne naravi, do sada je više od 170 različitih timova iz Hrvatske sudjelovalo u prijenosu znanja iz različitih područja iz procesa hrvatskih pregovora. U tome ćemo im nastaviti i dalje pomagati jer smatramo kako je članstvo u Europskoj uniji budućnost svih država jugoistočne Europe koje ih očekuje kada zadovolje potrebne kriterije ovoga „najelitnijeg“ društva.

Izvrješće o napretku ili takozvani *Country Report* za Crnu Goru vrlo jasno detektira područja u kojima je ostvaren napredak. Potrebno je držati se preporuka koje su sadržane u tom dokumentu i uspjeh Crne Gore je zajamčen.

Kako ocjenjujete odnose Crne Gore i Hrvatske? Gdje ima prostora za poboljšanje suradnje?

Odnosi između Hrvatske i Crne Gore su dobrosusjedski, prijateljski i vrlo slojeviti.

Suradnja na gotovo svim područjima države i društva je kontinuirana i intenzivna.

Prostor za poboljšanje te suradnje svakako vidim na gospodarskom planu gdje, unatoč dobroj trgovinskoj razmjeni između dviju država, možemo još više povezati naše poslovne subjekte koji mogu ponuditi kvalitetne proizvode, kako ovdje u Crnoj Gori, tako i u Republici Hrvatskoj.

Jeste li zadovoljni odnosom crnogorske vladajuće strukture prema hrvatskoj zajednici?

Svaka zajednica koja nije većina u nekom društvu zahtijeva posebnu pažnju i brigu kako se ne bi izgubio njezin identitet, kulturno, vjersko,

S klapom „Kaše“

povijesno i drugo bogatstvo kojim takva zajednica oplemenjuje jedno društvo.

Što se tiče hrvatske zajednice, kada pogledamo u prošlost, možemo slobodno reći kako napredak u odnosu vlasti prema toj zajednici postoji. No, kada imate jednu tako malu zajednicu, koja je ostavila neizbrisiv trag na ovim prostorima, potrebno je uložiti puno napora u očuvanje te zajednice, za

što je potrebno izdvojiti dosta sredstava, pa i na druge načine davati potporu projektima kojima je cilj promocija i očuvanje vrijednosti koje nosi hrvatska zajednica u Crnoj Gori. U tom smislu, u razgovoru s članovima udruga koje predstavljaju hrvatsku zajednicu, često čujem kako su očekivanja od vlasti u Crnoj Gori veća i želja za suradnjom tih udruga je izraženija. Često je riječ o trajnom

rješenju smještaja, odnosno osiguranje prostorija za rad tih udruga.

Upoznati ste s aktivnostima hrvatskih udruga u Crnoj Gori. Što biste pohvalili, a što smatrate da bi trebalo promijeniti, poboljšati...?

Hrvatske udruge, svaka na svoj način, promoviraju i čuvaju identitet hrvatske zajednice u Crnoj Gori te čuvaju od zaborava povijest hrvatskoga naroda na ovim prostorima. Na tome im osobno i u ime Republike Hrvatske od srca zahvaljujem. Nevjerojatan je žar kojim to neke udruge i pojedinci čine. Nekad sam toliko impresioniran da se zapitam otkud im toliko odličnih ideja.

Časopis „Hrvatski glasnik“ jedini je tiskani medij Hrvata u Crnoj Gori. Kakvo je Vaše mišljenje o njegovoj uređivačkoj politici?

Hrvatski glasnik pratim od samog dolaska u Crnu Goru. Donosite toliko odličnih priloga i izvrsnih fotografija da sve brojeve slažem na jedno mjesto pa povremeno, kad imam vremena, ponovno pogledam. Na prikladan i kvalitetan način prenosite mnoge događaje

iz Crne Gore, posebice one koji se odnose na društveni život hrvatskog bića. Pokrivajte sve važne aktualne teme pa je stoga važno da se održite i nastavite djelovati.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore osnovano je prije ostalih udruga u novijoj crnogorskoj povijesti i odigralo je značajnu ulogu u uspostavljanju dobrosusjedskih odnosa između naših dviju država nakon nemilih devedesetih godina. Kako gledate na naše aktivnosti?

Vaše bih pitanje mogao pretvoriti u tvrdnju. Uistinu je HGD imao, ali i zadržao važnu pozitivnu ulogu ovdje u Crnoj Gori. Pružio je i važnu pomoć u uspostavi dobrosusjedskih odnosa. Isto tako, HGD nastavlja svoja nastojanja na afirmaciji Hrvata u Crnoj Gori, ali i pomaže u snaženju položaja Hrvatske. S predsjednikom HGD, gospodinom Marijom Brguljanom, te s bivšim predsjednicima Vičevićem, Iličem i Schubertom imam odlične odnose. To su vrlo uspješni ljudi s velikim ugledom u Crnoj Gori, pa i svijetu. Uvijek mi je

čast popričati s njima i razmijeniti mišljenja i stajališta. Od njih, kao i od mnogih vaših članova, uvijek nešto korisno naučim što mogu koristiti ovdje, ali i ponijeti sa sobom. Volim se susretati s ljudima koji me obogaćuju kao osobu.

Vrlo ste aktivni i prisutni na mnogim značajnim događajima u Podgorici, ali i u ostalim gradovima. Čini se da sve to postižete bez napora?

Biti veleposlanik Republike Hrvatske za mene je velika čast i privilegij, ali i velika odgovornost. Predstavljati Hrvatsku i zastupati njezine interese u bilo kojoj državi je iznimna prilika pri čemu se može učiniti puno za dobrobit svoje države. U tome treba biti ustrajan i u potpunosti posvećen. Tada je sve moguće.

Najveći dio diplomatskog posla u javnosti se i ne vidi dok su prijemi, javna okupljanja i razne manifestacije odlične prilike za povezivanje s relevantnim ljudima iz raznih područja gdje postoji obostran interes za produbljanjem suradnje.

Imate li slobodnog vremena nakon mnogobrojnih obveza? Ako imate, kako ga najradije provodite?

Sve slobodno vrijeme koje imam provedem s obitelji. Kad imam priliku, posjetim suprugu i djecu, roditelje, rodbinu i prijatelje. Ne spavam više od 6 sati dnevno pa mogu dosta toga stići, čak i na večer kasno stignem povremeno pročitati i neku knjigu, dakle ne samo ono što je vezano uz posao. U posljednje vrijeme svaki slobodan trenutak provodio sam gledajući Svjetsko prvenstvo u Rusiji i veličanstvene dočeka naših nogometaša u Hrvatskoj. Ponavljam, Hrvatska ima imidž jedne od najsportskijih nacija u svijetu. Iako smo na SP-u nastupili samo pet puta osvojili smo i broncu i srebro, što ima samo sedam država.

Zajedničko gledanje finala SP-a s veleposlanicom Francuske Christine Toudic i drugim diplomatama

Promocija koju je Hrvatska doživjela ovom nogometnom rapsodijom je toliko izuzetna da se govori da je tijekom SP-a Hrvatska više puta spomenuta nego u čitavoj povijesti do sada.

*U POVODU 25 GODINA POSTOJANJA DUBROVAČKO-NERETVANSKE
ŽUPANIJE ODRŽANA SVEČANA SJEDNICA ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE*

Jubilej za pamćenje

Davnog 13. travnja 1993. godine održana je prva sjednica Skupštine Dubrovačko-neretvanske županije. Otad plovi županijski brod u izazovnoj plovidbi boreći se za boljitak naših sugrađana i naših gospodarstvenika.

Svečana sjednica županijske skupštine

Priredio:
Tripo Schubert

Svečanosti u povodu blagdana svetog Leopolda Bogdana Mandića i Dana Dubrovačko-neretvanske županije prethodilo je odavanje počasti poginulim braniteljima i civilnim žrtvama Domovinskoga rata na gradskom groblju Boninovo, kao i proglašenje najuspješnijih županijskih sportaša i prigodan kulturno-umjetnički program ispred crkve svetog Vlahu.

Svečana sjednica Županijske skupštine Dubrovačko-neretvanske županije održana je u Kazalištu Marina Držića.

Čast otvaranja svečane sjednice pripala je predsjednici Županijske skupštine Vilmi Kosović, a uzvanicima se obratio župan Nikola Dobroslavić čestitavši Dan Dubrovačko-neretvanske županije i blagdan sv. Leopolda Bogdana Mandića, županijskoga nebeskog zaštitnika koji je, uz ostalo, rekao: „Ove godine ne slavimo sasvim običan Dan naše županije. Ove godine je dvadeset i pet obljetnica njezina osnivanja. Također je 25 godina od uspostavljanja županijskog ustroja u Republici Hrvatskoj. Uvijek smo govorili da je ovaj regionalni ustroj dobar. Uvijek smo zastupali stajalište da je ustroj koji je osmislio prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman optimalan za Hrvatsku. To je potvrdila i Vlada premijera Andreja Plenkovića koja iza njega čvrsto stoji. Davnog 13. travnja 1993. godine održana je prva sjednica Skupštine Dubrovačko-neretvanske županije. Otad plovi županijski brod u izazovnoj plovidbi boreći se za boljitak naših sugrađana i naših gospodarstvenika. Među najboljima smo u zemlji u korištenju fondova EU-a, koje smo od prvog dana prepoznali kao najvažniji i često jedini dostupan

izvor financiranja naših projekata. Najbolji smo u gospodarenju pomorskim dobrom. Dobili smo modernu zračnu luku Dubrovnik, važan ulaz u našu županiju za polovicu naših posjetitelja. Modernizirana je luka Ploče, izgrađena luka u Gružu kao pretpostavke za prihvrat tereta odnosno putnika, posebno s brodova na kružnim putovanjima. Osnovana su dva sveučilišta i jedno visoko učilište. Pomogli smo stipendijama svim naraštajima studenata i srednjoškolaca, uključujući i omogućavanje prakse u našem županijskom uredu u Bruxellesu. Gradimo konačno i pelješki most. Nezaposlenost nam je među najnižim u Hrvatskoj, demografsko stanje bolje od hrvatskog prosjeka, nemamo znatnijeg iseljavanja. Sve ovo postigli smo čuvajući i obnavljajući prebogat kulturnu baštinu i štiteći prirodne vrijednosti kojima, na sreću, obilujemo. Sve ovo postigli smo čuvajući naše tradicionalne vrednote, običaje i našu vjeru. Postigli smo sve to

Župan Nikola Dobroslavić

čuvajući dobre odnose među ljudima, toleranciju u odnosima s nacionalnim manjinama i vjerskim zajednicama.“

Odavanje počasti poginulim braniteljima i civilnim žrtvama Domovinskoga rata na Boninovu

Tijana Petrović, Krunoslav Težak, Marija Mihalić, Maja Mozara, Mira Buconić, Slavica Stojan

Napomenuo je kako je prednjima još uvijek dug i naporan put. „Moramo auto-cestu dovesti do Osojnika, naravno kroz našu županiju, moramo spojiti Grad sa zračnom lukom brzom cestom, izgraditi Kongresni centar, još bolje povezati prometnicama i novim trajektnim lukama naše otoke. I još mnogo toga. S punim samopouzdanjem, s vjerom u naše sugrađane, u ovu Vladu, ostvarit ćemo naše ciljeve. A pouzdajemo se na tom putu i u našega nebeskog zaštitnika sv. Leopolda Bogdana Mandića. Čestitam svim ovogodišnjim dobitnicima županijskih priznanja, svim sugrađanima još jednom čestitam Dan županije. Neka Bog čuva ovu županiju i domovinu nam Hrvatsku”, rekao je župan Dobroslavić.

Jandroković: Najuspješnija i najljepša županija

Predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković rekao je kako mu je uvijek veliko zadovoljstvo doći u Dubrovačko-neretvansku županiju jer

je ona jedna od najuspješnijih, najrazvijenijih i najljepših. „Svaki put kad dođem na otoke, Pelješac, Konavle, u Dubrovnik, opije me ta prirodna ljepota, ali i ona koju ste izgradili tijekom stoljeća. Na to morate biti ponosni. Ta ljepota i bogatstvo je duboko u vašim genima, što se osjeti u vašoj plemenitosti i humanosti. Prošla je godina dana, zabilježen je gospodarski rast od tri posto, povećanje kreditnog rejtinga, najbolja turistička sezona. Cijeli je niz projekata ovdje, a svakako je najveći pelješki most koji ima svoju nacionalnu važnost, a bitan je i za razvoj Pelješca. Pri tome zasluge idu svima vama, a posebno vodstvu Županije”, izjavio je Jandroković.

Obuljen Koržinek: Čekali desetljećima na projekte

Ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek, kao izaslanica premijera Andreja Plenkovića, poručila je kako joj je kao Dubrovkinji posebno zadovoljstvo nazočiti proslavi 25 godina postojanja županije.

„Kao Dubrovkinji, posebno mi je zadovoljstvo što vas pozdravljam u ime Vlade, i to u godini kad možemo reći kako smo započeli neke projekte koji su desetljećima čekali realizaciju. Vlada Andreja Plenkovića postavila je kao cilj ravnomjeran razvoj Hrvatske“, rekla je ministrica Obuljen te dodala kako se unatoč širenju euroskepticizma osjeća kako je ulazak Hrvatske u EU donio mir, gospodarski prosperitet, međunarodnu suradnju, mobilnost radnika.

Bačić: Županijski ustroj omogućio razvoj

Saborski zastupnik Branko Bačić, izaslanik predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović, rekao je kako je županijski teritorijalni ustroj omogućio razvoj i današnje uspjehe. „Do prije dvadeset godina ova županija bila je razrušena, ali se oporavila poput feniksa te je danas u samom vrhu. Od prvog smo se dana zalagali da ovaj prostor bude samostalna regionalna jedinica, što je preduvjet daljnjeg razvoja”, rekao je Bačić.

Franković: Jednakomjeran razvoj

Dubrovački gradonačelnik Mato Franković rekao je kako je Dubrovnik kao središte županije zainteresiran za ravnomjeran razvoj svakoga njezinog kutka. „Dubrovnik se trenutno nosi s mnogobrojnim izazovima koje donosi razvoj, no imamo snage i iskustva voditi naš Grad u pravom smjeru. Sve ono što nam je dano na upravljanje cilj je ostaviti novim generacijama u boljem stanju nego što smo ga dobili”, rekao je gradonačelnik Franković.

Herceg: Imali ste viziju

Dan Dubrovačko-neretvanske županije čestitao je i Nevenko Herceg, predsjednik Vlade Hercegovačko-neretvanske županije. „Vjeruj i imaj vjeru - bile su riječi koje su obilježile život blaženog Leopolda Bogdana Mandića, a vi ste stoljećima pokazivali kako imate vjeru i jasnu viziju vašeg razvoja te ste danas kulturno, turističko, gospodarsko središte Mediterana“, rekao je Herceg.

Svečanoj sjednici su, uz ostale, nazočili i potpredsjednik Sabora Božo Petrov, ministar zaštite okoliša i energije Tomislav Čorić, ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinović, saborska zastupnica Sanja Putica, državna tajnica Nikolina Klaić, zastupnica u Europarlamentu Dubravka Šuica, dubrovački biskup Mate Uzinić, rektor Sveučilišta u Dubrovniku Nikša Burum i mnogobrojni drugi.

Na svečanoj sjednici nagrade Dubrovačko-neretvanske županije za životno djelo pripale su glazbeniku Oliveru Dragojeviću i književniku Stjepanu Šešelju. Nagradu Dubrovačko-neretvanske županije za iznimna postignuća dobili su predsjednik Udruge za osobe s intelektualnim teškoćama 'Rina Mašera' Petar Baničević, KUD Metković i Narodna glazba Smokvica, a Nagradu za doprinos ugledu i promociji Dubrovačko-neretvanske županije u zemlji i svijetu u proteklome jednogodišnjem razdoblju dobili su dr. sc. Vlado Onofri i Hrvatska glazba Potomje.

Izaslanstvo HGD CG na proslavi

Na svečanosti je bilo prisutno izaslanstvo HGD CG u sastavu: Tijana Petrović, urednica

Mandolinski orkestar Tripo Tomas i Đorđe Begu

Hrvatskoga glasnika, Marija Mihaliček, članica Uredništva časopisa i predsjednica Matice hrvatske - ogranka za Boku kotorsku te Krunoslav Težak, povjerenik HGD CG za Hrvatsku.

Odana je počast poginulim braniteljima i civilnim žrtvama Domovinskog rata na groblju Boninovo. Izaslanstvo je bilo prisutno i na svečanoj sjednici Županijske skupštine. U kul-

turno-umjetničkom programu ispred crkve sv. Vlaha sudjelovao je i mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“ koji je pratio nastup folklornog ansambla u izvođenju koreografije pod nazivom „Oj more duboko“ - splet plesova i pjesama iz Boke kotorske koreografa prof. Predraga Šušića, uz muzički aranžman prof. Milenka Martića i Đorđa Begu.

FA „Nikola Đurković“

ZAHVALNO HODOČAŠĆE VJERNIKA KOTORSKE BISKUPIJE U PADOVU I VENECIJU

Tragom bokeljskih svetaca

Piše:
Don Robert Tonsati

Vjernici Kotorske biskupije, predvođeni svojim biskupom mons. Ilijom Janjićem i četvoricom svećenika, uputili su se od 9. do 13. travnja 2018. godine na zahvalno hodočašće u Padovu i Veneciju. Glavni motiv ovog hodočašća bila je zahvala za dolazak relikvija svetog Leopolda u rujnu prošle godine, ali i pobliže upoznavanje s mjestima na kojima je naš svetac proveo svoj život. Duhovni voditelj hodočašća bio je don Robert Tonsati. Don Robert je na početku istaknuo kako hodočašće osim duhovne ima i svoju kulturnu dimenziju te mu je jedan od ciljeva upoznati se s poviješću i kulturom prostora nekadašnje Venećijanske Republike na čijem su području živjeli i djelovali uz sv. Leopolda i bl. Gracija i službenica Božja Ana-Marija Marović te pomoći vjernicima da upoznaju živote naših svetaca u širem zemljopisnom,

**Nakon zahtjevnih dana ispunjenih
molitvama prošnje i zahvale te
obilascima svetih mjesta, uslijedio je
povratak u Boku**

Šibenska biskupija koja je bila domaćin bokeljskim hodočasnicima u Šibeniku nakon svete mise organizirala je obilazak grada i njegovih znamenitosti s vodičem. U samostanu šibenskih benediktinki dočekala ih je sestra Fortunata koja ih je provela kroz samostanski muzej i crkvu. Da je život posvećen Bogu u benediktinskom redu i proveden u samostanu pod geslom „moli i radi“, ma koliko se to strano suvremenom mentalitetu činilo, doista ispunjen radošću i zadovoljstvom, hodočasnici su mogli osjetiti iz njezina živopisna svjedočanstva.

Drugog dana svog putovanja prema Padovi hodočasnici su se na kraće vrijeme zaustavili u Trstu. Misu su slavili u baptisteriju katedrale sv. Justa mučenika, koja svoju povijest bilježi od petog stoljeća. Ova najvažnija kršćanska crkva u Trstu podignuta je na brežuljku iznad grada na mjestu na kojem se nekada uzdizao rimski Kapitolij: urešena starokršćanskim i bizantskim mozaicima, za mnoge hodočasnike bila je prva prilika za susret s takvim tipom bazilikalnog arhitektonskog kompleksa i sa starokršćanskom i srednjovje-

povijesnom i kulturnom kontekstu: zato je podnaslov hodočašća bio „Tragom bokeljskih svetaca u Mlecima“.

Polazak iz Boke bio je 9. travnja u ranim jutarnjim satima, a prva hodočasnička postaja Krešimirov grad – Šibenik. Tamo su se hodočasnici najprije zaustavili u crkvi sv. Frane – nacionalnom svetištu sv. Nikole Tavelića. Sa životom prvoga hrvatskoga kanoniziranog sveca i s ljepotama crkve upoznao ih je fra Ivan Bradarić, gvardijan samostana. Nakon molitve i okrijepe u samostanu, hodočasnici su razgledali samostanski muzej. Mnogi su ostali pod jakim dojmovima izložbe fotografija „Put sandala. Život sv. Nikole Tavelića prema izvješćima o mučeništvu“. Jasmin Fazlagić, autor fotografija, u ovome suvremenome mediju ispričao i je vizualno rekonstruirao životni put sv. Nikole Tavelića: od njegova rođenja do misijskog djelovanja u Bosni i Svetoj Zemlji, a za tu su mu svrhu u povijesnim kostimima pozirali mještani.

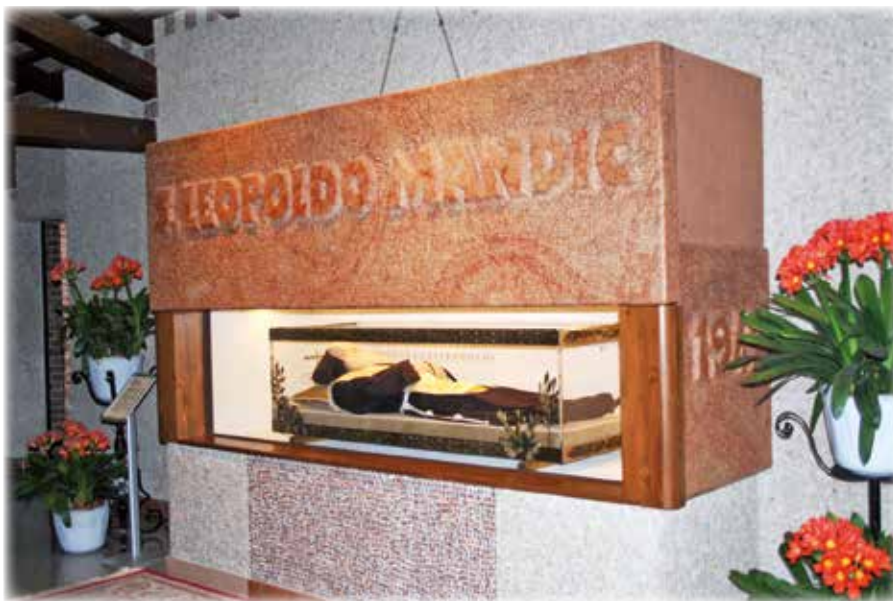
Sljedeća hodočasnička postaja bila je u istom gradu: šibenska kamena ljepotica, katedrala sv. Jakova. Župnik

don Krešimir Mateša dočekao je hodočasnike ispred katedrale te im ukratko predstavio njezinu bogatu povijest i približio arhitektonske karakteristike koje ovu građevinu čine jedinstvenom. Nakon obilaska katedrale i krstionice uslijedila je misa. Biskup je u propovijedi govorio o blagdanu Blagovijesti, koji je ove godine zbog velikog tjedna pomaknut na 9. travnja te je podsjetio hodočasnike na osobitu ljubav sv. Leopolda prema Blaženoj Djevici Mariji koju je nazivao „blaženom Gospodaricom“.

kovnom sakralnom umjetnošću.

Središnji događaj hodočašća bio je 11. travnja u svetištu svetog Leopolda u Padovi. Na ulazu u svetište hodočasnike je pozdravio fra Flaviano Gusella iskazavši dobrodošlicu i zahvalivši na milosnim događajima prigodom hodočašća tijela sv. Leopolda u Herceg Novom koji su ostavili duboke dojmove i na same padovanske kapucine. Fra Flaviano zatim je proveo hodočasnike kroz svetište: objasnio im je najnovija znanstvena otkrića u vezi s neraspadnutim tijelom sv. Leopolda koja su na vidjelo iznijela i dosad nepoznate činjenice o očuvanju dijelova mozga, srca, govornog i slušnog aparata. „Ove neobične činjenice možemo shvatiti kao dio poruke svetog Leopolda: on sluša naše molitve (slušni aparat), razumije ono što nam je potrebno (mozak), srcem nas ljubi i za nas zagovara (govorni aparat)“, hodočasnici su objasnio fra Gu-

sella. Ovaj posjet pomogao je hodočasnici da se pobliže upoznaju sa životom i radom svetog Leopolda na izravan i zoran način: vidjeli su skromnu imovinu koja je iza njega ostala: nekoliko knjiga, među kojima životopis bl. Gracije, sandale, liturgijsku odjeću, zatim nebrojene zavjetne da-

rove i svjedočanstva ljudi koji su osjetili svečev zagovor. Više od 500 ispisanih tomova knjiga od kojih svaki sadrži tisuću stranica molitvi, zahvala i sjećanja do sada je ispisano u ovom svetištu, a njihov broj i dalje raste.

Na početku mise, koja je slavljena u velikoj samostanskoj crkvi, biskup Janjić uručio je rektoru svetišta fra Guselli novu ekumensku ikonu koju je izradio pravoslavni svećenik o. Zoran Đurović u Rimu. Biskup je ovu ikonu poklonio kao posebnu uspomenu na dolazak relikvija sv. Leopolda u Herceg Novi i znak prijateljstva koji veže Padovansko svetište s Kotorskom biskupijom i župom Herceg Novi: njezina „sestra blizankinja“, druga, gotovo identična ikona bit će postavljena u hercegnovskoj župnoj crkvi. Činu predaje ikone nazočio je i njezin autor, o. Zoran Đurović. Fra Flaviano zahvalio je svima okupljenima na dolasku u svetište i još je jednom posebno zahvalio na izvršnoj organizaciji pohoda svečevih relikvija u njegov rodni grad. U znak zahvale biskupu je uručio grafiku koja prikazuje sv. Leopolda koji se smiješi, rekavši kako je

Don Robert Tonsati prima prigodni dar

uvjeren da nam se sveti Leopold osmijehuje s neba jer se danas zacijelo raduje posjetu njegovih zemljaka, kao što se zacijelo radovao kada je njegovo tijelo boravilo u voljenoj mu rodnoj zemlji. Fra Flaviano također je posebno zahvalio don Robertu na njegovu cjelokupnu angažmanu kao predsjedniku odbora za dočeka svečevih relikvija u Herceg Novi te mu je uručio prigodni dar. U povijesti biskup je rekao kako je suvišno dodavati bilo što svemu rečenom i doživljenom ovog dana koji je središnji događaj hodočašća te je pozvao

na molitvu za nova svećenička i redovnička zvanja.

U ostatku dana hodočasnici su obilazeći mjesta vezana uza život sv. Leopolda nastavili slijediti njegove stope u Padovi. Posjetili su baziliku sv. Antuna te se molili na grobu „najpoznatijeg i najomiljenijeg“ sveca cijelog svijeta. Životni put sv. Leopolda, kako je don Robert rekao, trajno je bio povezan sa sv. Antunom: sv. Leopold kršten je na blagdan sv. Antuna, svoju svećeničku službu najvećim dijelom obavljao je upravo u ovome gradu (Padovi) u kojem je najpoznatije mjesto hodočašća papinska

bazilika sv. Antuna koju narod jednostavno zove „Svečeva bazilika“ (Basilica del Santo); u toj bazilici sv. Leopold redovito je slavio svetu misu na svoj imendan u kapeli sv. Leopolda Austrijskog, u njoj je ispovijedao franjevence konventualce i u njoj se molio za bolesnike pa iako je u tom gradu „il Santo“ – „svetac“ sinonim za sv. Antuna i njegovu baziliku, kada je sv. Leopold umro gradom Padovom pronio se glas „umro je svetac“! Hodočasnici nisu propustili pohoditi i veličanstvenu baziliku sv. Justine u kojoj se sveti Leopold molio pred ikonom carigradske Gospe i u kojoj su održani sprovodni obredi za sv. Leopolda. Slobodno vrijeme mnogi su iskoristili za obilazak povijesne jezgre staroga grada te najvažnijih znamenitosti.

Sljedeći dan bio je posvećen posjetu Veneciji, „kraljici Jadrana“. Nakon vožnje brodom i hoda kroz uske i vijugave ulice prepune turista, hodočasnici su došli do male oaze tišine i mira nekadašnjeg instituta Canal-Marovich. Tamo ih je dočekala predstojnica samostana s. Angelina. Danas je u toj zajednici samo nekoliko sestara starije životne dobi, a kako im je objasnila s. Angelina, sam institut Canal-Marovich je u doba Ane-Marije Marović bio živahno mjesto u kojem su spas od životnih neđača nalazile stotine djevojaka o kojima su se brinule sestre iz družbe koju je osnovala Ana-Marija Marovich. Hodočasnici su najprije slavili svetu misu nad grobom službenice božje Ane-Marije. Biskup je sve okupljene potaknuo na razmatranje o divnom primjeru brige za bližnjega koji je ostavila službenica božja Ana-Marija. U današnjem svijetu koji je zatrovan netrpeljivošću i nadmetanjima, kada je sve manje onih koji pomažu, a sve više onih koji gaze po drugima da

bi došli do svojih ciljeva, Ana-Marija Marovich stoji nam kao sjajni primjer kršćanske ljubavi, ljubavi koja je izgarala za tolike unesrećene djevojke koje su na životnom putu zalutale. Ona ih je spašavala s ceste i pružala novu priliku za život u kršćanskom dostojanstvu, rekao je u propovijedi biskup poručivši pritom da takve svijetle primjere nesebičnosti i istinskog bratoljublja svi kršćani trebaju nasljedovati.

Nakon svete mise s. Angelina provela je posjetitelje iz Kotorske biskupije po velikom kompleksu nekadašnjeg samostana Servita koji je Ana-Marija Marović kupila za potrebe družbe sestara koju je uz pomoć don Daniela Canala osnovala. Danas je samo jedna trećina samostana namijenjena potrebama redovničke zajednice. Hodočasnici su se detaljno upoznali sa životom i djelovanjem Ane-Marije Marović, vidjeli su umjetničke slike koje je ona izradila te različite predmete umjetničke izrade ili iz svakodnevne uporabe koji su pripadali njoj ili njezinoj obitelji, a danas su izloženi u nedavno postavljenoj trajnoj izložbi. Obilazak samostana završen je razgledanjem spavaće sobe s autentičnim namještajem i kapelice Ane-Marije Marović.

U ostatku dana nastavljen je posjet Veneciji: među mnogobrojnim venecijanskim crkvama, hodočasnici i turistima osobito je draga zavjetna crkva Gospe od zdravlja (Santa Maria della Salute). Pobožnost prema Gospi od zdravlja dobro je poznata u Boki kotorskoj jer je upravo iz Venecije prenesena u naše krajeve pa su mnogi hodočasnici rado pristupili molitvi u ovoj crkvi. U toj crkvi je i sveti Leopold bio zaređen za svećenika te je stoga bila obvezatna postaja na već zadanom otkrivanju životnih staza naših svetaca u mletačkom kraju. Duhovni voditelj podsjetio je i na činjenicu da je ovaj grad ključan i život bl. Gracije, kao što je to bila i Padova: njegovo je tije-

lo počivalo oko tristo godina u crkvi na nekadašnjem otoku sv. Kristofora dok 1810. nije preneseno na Muo. Uz kratku vožnju gondolom, zajednički posjet Veneciji završen je obilaskom monumentalne bazilike sv. Marka, nakon čega su hodočasnici imali slobodno vrijeme za obilazak po vlastitom izboru.

Nakon zahtjevnih dana ispunjenih molitvama prošnje i zahvale te obilascima svetih mjesta, uslijedio je povratak u Boku. Završnu svetu misu hodočasnici su proslavili u najvažnijem marijanskom svetištu sjevernog Jadrana: na Trsatu. Bila je to prilika i za susret s nekim bokeljskim obiteljima koji žive u Rijeci i okolici, a mnogi su se vjernici veselili susretu sa svojim nekadašnjim župnikom, sada fra Markom Vukovićem koji ih je dočeka u Trsatskom svetištu. Na povratku kući, po već uhodanom običaju, jedna od „obvezatnih“ postaja bila je odmorište na Krki, u kojem su hodočasnici pred kipom Gospe od puta zahvalili na primljenim milostima tijekom hodočašća i sigurnom putu. Iako je putovanje bilo dugo i podrazumijevalo određeni fizički napor, mnogi su odmah izrazili želju za organiziranjem više hodočašća u budućnosti.

FIFA WORLD CUP
RUSSIA 2018

*NA BINI SVJETSKOG NOGOMENTOG PRVENSTVA
U RUSIJI SVJETLA SU UGAŠENA*

VATRENO SRCE SREBROM OPTOČENO

**Dalićevi
izabranici time
su nadmašili
uspjeh do tada
Zlatne generacije
iz 1998.**

Priredio:
Joško Katelan

Ako je do danas netko i posumnjao u točnost sintagme da je „nogomet najvažnija sporedna stvar na svijetu“ mislim da se razuvjerio tijekom trajanja Svjetskog nogometnog prvenstva u Rusi-

ji od 14. 06. pa sve do 15. 07., a naročito nakon spektakularnog dočeka „Vatrenih“ u Zagrebu na trgu bana Jelačića u Zagrebu. Od podizanja zavjese na ovoj sportskoj pozornici, pa sve do njenog spuštanja uživali smo u umijeću vrsnih sportaša koji su nastojali, a bogami mislim i uspjeli, do-

stojno reprezentirati svoje države. Bilo je tu i tuge, i radosti, i ponosa, svega onoga što prati sportska natjecanja.

Do sada smo slavili „Zlatnu generaciju“ koja je iz Francuske 1998. godine donijela brončanu medalju i potajno se nadali da će se takav uspjeh barem ponoviti. I, eto, dogodilo se to dvadeset godina kasnije. Stigla je medalja, samo još sjajnija, još milija. Stvorena je, dakle, Nova zlatna generacija Vatre-nih.

Za Dalića i njegove odabrane sve je počelo nakon smjene Čačića. Odmah nakon dolaska na čelo Vatre-nih slavio je 2:0 protiv Ukrajine u Kijevu u posljednjoj utakmici grupne faze kvalifikacija za SP u Rusiji dvama pogocima Andreja Kramarića, te osigurao dodatne kvalifikacije. Hrvatska je u dvije utakmice doigravanja protiv Grč-

ke izborila odlazak na Svjetsko prvenstvo.

U Rusiji, Vatre-ni su živjeli san. U prvoj utakmici Skupine D pobijedena je Nigerija rezultatom 2:0, autogolom Eteba i pogotkom Modrića iz jedanaesterca, nakon čega je uslijedila senzacionalna pobjeda 3:0 protiv Messijeve Argentine pogocima Rebića, Modrića i Rakitića. Nemojmo zaboraviti

da je Argentina u tom trenutku 5. na FIFA-inoj ljestvici. U zadnjoj utakmici grupne faze, Hrvatska je sa 2:1 pobijedila Island. Hrvatsku je u toj utakmici u vodstvo doveo Milan Badelj nakon čega je s jeda-

naest metara izjednačio Gylfi Sigurðsson da bi u posljednjoj minuti susreta Ivan Perišić donio *Vatrenima* pobjedu i prvo mjesto u skupini. Hrvatska je, tako, nakon 20 godina prošla skupinu na SP-u, te prvi puta u povijesti sa stopostotnim učinkom prošla u narednu fazu. U eliminacionoj fazi, Vatre-ni su izbacili Dansku. Danska je povelu već u 1. minu-

ti pogotkom Jorgesena, ali je samo tri minute kasnije uzvratio Mario Mandžukić. U 115. minuti danski vratar Kasper Schmeichel obranio je jedanaesterac Luki Modriću, što je dovelo do penal-završnice. Za Hrvatsku su pogađali Kramarić, Modrić

i Rakitić dok je udarce Badelja i Pivarića zaustavio danski vratar. Za Dansku su pogodili Kjær i Krohn-Dehli dok je hrvatski vratar Danijel Subašić zaustavio udarce Eriksena, Schönea i Jørgensena. Vatre-ne je u četvrtfinalu očekivao dvoboj protiv domaćina, Rusije. U toj utakmici domaćina je u vodstvo doveo Denis Cheryshev, a nedugo zatim izjednačio je Kramarić. Hrvatska je došla do preokreta u 101. minuti pogotkom Domagoja Vide, no ovaj puta su se Rusi vratili i poravnali u 115. minuti pogotkom Marija Fernandesa. U lutriji jedanaesteraca, za Hrvatsku su pogađali Brozović, Modrić, Vida i Rakitić, dok je Kovačićev udarac obranio Igor Akinfejev. Za Rusiju su zabili Dzagoev, Ignashevich i Kuzyayev; udarac Smolova obranio je Subašić

dok je Fernandes pucao po-kraj gola. Ostvaren je plasman u polufinale, gdje su ih očekivali Englezi, sa nikad boljom momčadi odlučnom da „trofej vrata kući“. Tako su i krenuli. Povelili su pogotkom Trippiera već u 5. minuti i ozbiljno zaprijetili. Međutim, vatreni su se trgnuli i pogocima Perišića u 68. i Marija Mandžukića u 109. minuti obezbijedili sebi mjesto u povijesti. Vatreni su u finalu! Dalićevi izabranci time su nadmašili uspjeh do tada Zlatne generacije iz 1998. U finalu SP-a čekala je favorizirana Francuska, koja

u 38. minuti, Pogba u 59. i Mbappé u 65. minuti. Poraz vatrenih je uspio ublažiti Mario Mandžukić u 69. iskupivši se tako za autogol. Na kraju, Vatreni osvajaju srebro! Drugi na svijetu! „Pa ljudi moji, je li to moguće!“ uzviknuo bi legendarni Mladen Delić. Mjesto u povijesti je osigurano. Uz sve to došla je i nagrada kapetanu Modriću koji je proglašen najboljim igračem SP-a.

A onda, dan poslije. Zagreb i 550.000 koji su napravili nepreglednu rijeku ljudi od zračne luke do Trga. Na trgu Bana Jelačića preko 100.000, 9 sati je strpljivo čekalo dolazak svojih velikana, VATRENIH.

je također prije točno 20 godina osvojila Svjetsko prvenstvo, ali na svojem teritoriju. Francuzi su povelili nesretnim autogolom Marija Mandžukića ubacivanjem Griezmannu u 19. minuti, da bi 10 minuta poslije poravnao Perišić. To nije bio kraj što se zgoditaka tiče. Za Francusku su redom zabijali Griezmann iz sumnjivog jedanaesterca

SKUPINA D

Momčad	Uta.	Pob.	Izj.	Por.	Po.	Pr.	Gr.	Bod.
 Hrvatska	3	3	0	0	7	1	+6	9
 Argentina	3	1	1	1	3	5	-2	4
 Nigerija	3	1	0	2	3	4	-1	3
 Island	3	0	1	2	2	5	-3	1

A evo i imena svih onih aktera koji su nas obradovali, uz nezaobilazni Stručni stožer, medicinsko osoblje, tehničku službu i ekonomie

Ime i prezime igrača	Nogometni klub	Rođen
Vratari		
Lovre Kalinić	 Gent	3. ožujka 1990.
Danijel Subašić	 Monaco	27. listopada 1984.
Dominik Livaković	 Dinamo Zagreb	9. siječnja 1995.
Obrana		
Tin Jedvaj	 Bayer Leverkusen	28. studenog 1995.
Vedran Ćorluka	 Lokomotiva Moskva	5. veljače 1986.
Dejan Lovren	 Liverpool	5. srpnja 1989.
Šime Vrsaljko	 Atlético Madrid	10. siječnja 1992.
Josip Pivarić	 Dinamo Kijev	30. siječnja 1989.
Ivan Strinić	 Milan	17. srpnja 1987.
Domagoj Vida	 Beşiktaş	29. travnja 1989.
Duje Ćaleta-Car	 Red Bull Salzburg	17. rujna 1996.
Vezni		
Milan Badelj	 Fiorentina	25. veljače 1989.
Filip Bradarić	 Rijeka	11. siječnja 1992.
Mateo Kovačić	 Real Madrid	6. svibnja 1994.
Luka Modrić	 Real Madrid	9. rujna 1985.
Ivan Rakitić	 Barcelona	10. ožujka 1988.
Marcelo Brozović	 Internazionale	16. studenog 1992.
Napadači		
Ante Rebić	 Eintracht Frankfurt	21. rujna 1993.
Ivan Perišić	 Internazionale	2. veljače 1989.
Mario Mandžukić	 Juventus	21. svibnja 1986.
Andrej Kramarić	 Hoffenheim	19. lipnja 1991.
Marko Pjaca	 Schalke 04	6. svibnja 1995.

Stručni stožer	
Izbornik	
Zlatko Dalić	izbornik
Treneri	
Dražen Ladić	trener
Ivica Olić	trener
Marjan Mrmić	trener vratara
Medicinska služba	
Boris Nemec	liječnik
Zoran Bahtijarević	liječnik
Saša Janković	liječnik
Nenad Krošnar	fizioterapeut
Nderim Redžaj	fizioterapeut
Mario Petrović	fizioterapeut
Tehnička služba	
Iva Olivari	team managerica
Miroslav Marković	povjerenik za sigurnost
Tomislav Pacak	glasnogovornik
Ekonomi	
Željko Mesić	ekonom
Dennis Lukančić	ekonom
Mladen Pilčić	ekonom
Goran Vincek	ekonom

Luka Modrić – najbolji igrač SP-a

Luka Modrić - najbolji hrvatski nogometaš svih vremena, aktualni kapetan reprezentacije, predvodnik Nove zlatne generacije 2018., te igrač madridskog Reala.

Nakon SP-a, Pascal Ferré, glavni urednik France Footballa je izjavio: „Luka Modrić je izvanredan igrač. Nametnuo se kao kandidat za Zlatnu loptu kako svojom osobnom vrijednošću, tako i trofejima koje je osvojio ove godine.“

„Nije lako izgubiti, ali šta je tu je. Dali smo sve od sebe, bili bolji veći deo meča, ali ti nespretni golovi su otišli na njihovu stranu. Oni slave, a mi možemo biti ponosni kakav smo turnir odigrali. Osjećanja su pomiješana, moramo prvo smiriti emocije, pa ćemo trezvenije razmišljati.“

Upitan kako se osjeća zbog „Zlatne lopte“, odgovorio je da je „ponosan“ i naglasio:

„Hvala cijeloj ekipi, bez njih to ne bi bilo moguće. Kad vidiš podršku navijača, to te čini još ponosnijim, znaš da i kad si izgubio, da si napravio nešto veliko. Nije lagan osećaj kada izgubiš.“

Predsjednica Kolinda Grabar - Kitarović oduševila je svijet jer je od srca zagrlila i čestitala našim Vatre-nima i pobjednicima Francuzima.

Fotografije hrvatske predsjednice Kolinde Grabar - Kitarović tijekom dodjele medalja nogometašima na Svjetskom prvenstvu u nogometu u Rusiji, obišle su svijet i oduševile korisnike društvenih mreža.

Svi hvale njeno ponašanje i način na koji je čestitala hrvatskim reprezentativcima, i pobjednicima Francuzima, te njihovom predsjedniku Emmanuelu Macronu.

Slavljenički GoogleDoodle, autora Vedrana Klemensa

Donosimo i tekst pjesme „Srce vatreno“ koju izvori Nered, a koja je bila navijačka himna na Svjetskom prvenstvu u Rusiji, prema izboru HNS-a.

Bijelo-crvena polja hrvatska
Na dresu sjete me da ja volim te
Igrajte za nju, Našu voljenu
Nek' jače kuca to srce vatreno

Bijelo-crvena polja hrvatska
Na dresu sjete me da ja volim te
Igrajte za nju, Našu voljenu
Nek' jače kuca to srce vatreno

E, yo, ekipa, da pozdravimo igrače
Sa tribina kada čuješ navijače
Kad se pjesma ori, srce kuca jače
U boj, za Hrvatsku i igrače

Iz daleka kao jeka tebi nose me povici
Jer stadion je pun, a nas na stotine
Kažem volim te i sada bodre te
Neke ljubavi su vječne, zato molim te

Ko one godine do pobjede nas vodite
Srce vatreno u grudima ko molitve
Sada kuca jače i ko da vrijeme stat će
Kada vodimo pa bodrimo te napadače

Minute puno znače, a samo nebo dat će
Ono što nam treba pa da poslije skupa s
nama plače
Dani traju kraće, uz naše navijače
I nebo gori, svi zajedno kad nas vide,
znat će....

Bijelo-crvena polja Hrvatska
Na dresu sjete me da ja volim te
Igrajte za nju, Našu voljenu
Nek jače kuca to srce vatreno

Bijelo-crvena polja Hrvatska
Na dresu sjete me da ja volim te
Igrajte za nju, Našu voljenu
Nek jače kuca to srce vatreno

Halo, ljudi, ajmo, kažem nema predaje
Igra se do kraja, kada krene, nema beda
jer

Tisuću srca na tribini sad ko jedno je
Malo vas je, malo vas je, šta? Svejedno je

Da li znate da vas prate naše misli tam
I da svako dijete sanja da ga prvi damo
Baklje gore kao želje sa tribine
Ajmo, ponovno po ono šta je naše, kažu,
još od davno

I samo pusti da te vodi navijača pjesma
Kao vjetar neka nosi nas do prvog mjesta
Tako brzo kao što nas spaja autocesta
Ili ljubav koju nose skupa brat i sestra

**TEKST INICIJATIVE DA SE BOKELJSKA MORNARICA UVRSTI
NA UNESCO-OV REPREZENTATIVNI POPIS NEMATERIJALNE
KULTURNE BAŠTINE ČOVJEČANSTVA IZAZVAO JE VELIKU
POLEMIKU I RAZLIČITA REAGIRANJA**

Čija je Bokeljska mornarica? (V. dio)

Priredili:
**Miroslav Marušić
i Tripo Schubert**

U nastavku serijala na temu „Čija je Bokeljska mornarica“ u ovom dvobroju donosimo priopćenje Admirallata i Upravnog odbora Bokeljske mornarice i Kotsorske biskupije.

**Priopćenje za
medije Admirallata
i Upravnog odbora
Bokeljske mornarice
– Kotor, 22. prosinca
2017. godine, pod
naslovom „Čija je
Bokeljska mornarica“**

Bokeljska mornarica, kako proizlazi iz njezina imena, pripada Boki kotsorskoj i Bokeljima. Boka kotsorska nalazi se u Crnoj Gori koja danas baštini materijalne i nematerijalne kulturne vrijednosti koje

Iako je Vlada Crne Gore usvojila 29. ožujka 2018. godine nominacijski dosje za upis Bokeljske mornarice na UNESCO-vu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, Glasnik je i dalje nastavio objavljivati reagiranja institucija i pojedinaca na ovu temu.

su stvorene tijekom čitave povijesti od raznih civilizacija, kultura, etničkih i vjerskih zajednica, kao i država koje su postojale na njezinu današnjem teritoriju.

Bokelji kao stanovnici Boke kotsorske baštine i dijele vrijednosti koje su u tijeku njezine duge i bogate povijesti stvorene na ovom prostoru. U Boki su tijekom dvije i pol tisuće godina živjeli pripadnici raznih naroda, etničkih, kulturnih i

vjerskih zajednica koji su dali svoj doprinos njezinoj kulturi čiji smo baštinici. Osnovna aktivnost Bokelja u Boki kotsorskoj bilo je pomorstvo koje ih je spajalo sa svijetom i omogućilo da se u Boki nalaze svi slojevi materijalne i nematerijalne kulture, kao i u drugim dijelovima europskoga Mediterana i da bude integralni dio europske civilizacije. Najveće vrijednosti našeg naslijeđa, koje su i danas žive, su tole-

Sastanak Upravnog odbora Bokeljske mornarice

rancija, mirni suživot i prožimanje kultura, vjera i naroda, pri čemu svatko zadržava svoj specifični identitet. Budući da su Kotor i njegova okolica na osnovi nekoliko pokazatelja proglašeni baštinom čovječanstva od UNESCO-a, Boka pripada i svijetu, dakle svima.

Bokeljska mornarica koja je, poslije Crkve, najstarija institucija na teritoriju Boke kotor-

ske i Crne Gore, svjedok je i protagonist njihove povijesti, kao i povijesti Jadrana i Mediterana, te riznica njihovih najvažnijih vrijednosti. U posljednje vrijeme postoje tendencije da se u javnosti raspravlja o Bokeljskoj mornarici i njezinu identitetu, vjerojatno zato što ona pokazuje da je, i uz više do dvanaest stoljeća povijesti, vrlo vitalna i zato što je

u tijeku njezina kandidatura od države Crne Gore za upis na Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine UNESCO-a. Pri tome se bez validnih argumenata, poznavanja povijesnih prilika i mišljajući proizvoljno vjerske, etničke i političke kriterije događa da neke osobe i institucije iz susjednih država, ali i neki Bokelji, svojataju Mornaricu, inzistira se na njezinu etničkom, odnosno nacionalnom karakteru.

Tako se često u medijima iznose teze da je Boka kotorska srpska, da su svi Bokelji, uključujući Crnogorce i Hrvate, zapravo Srbi koji su promijenili identitet, a da su i svi bokeljski katolici isto tako Srbi koji su promijenili vjeru.

Iz Hrvatske u posljednje vrijeme dolazi do intenzivnog protivljenja tome što Crna Gora kandidira Mornaricu za nematerijalno kulturno dobro čovječanstva u UNESCO-u, odnosno to se radi bez Hrvatske. Isto tako, inzistira se da je Mornarica kulturno dobro prije svega Hrvata u Boki. O tome se čak ovih dana raspravljalo u Saboru Hrvatske i u Skupštini Crne Gore, a u nekim medijima u Hrvatskoj pojavljuju se razni naslovi pa i ovaj: „Rat oko Bokeljske mornarice“. Tolika pažnja posvećena Mornarici pokazuje da je ona jako važna, ali isto tako da svojatanje Mornarice proizlazi iz nepoznavanja njezine povijesti, statuta i opsežne znanstvene i stručne literature na tu temu.

Predsjednik Vlade Crne Gore Duško Marković je 20. prosinca ove godine u Skupštini Crne Gore u svom odgovoru na pitanje poslanika Hrvatske građanske inicijative Adrijana Vuksanovića je li Ministarstvo kulture prilikom kandidiranja Bokeljske mornarice za UNESCO-vu listu nematerijalnoga kultur-

Viceadmiral Ilija Radović prima povelju RH 2010. godine

nog blaga izostavilo u samome tekstu kult svetog Tripuna i ime hrvatskoga naroda, naglasio da Crna Gora, kao država koja baštini multikulturalnost kao osnovnu vrijednost, svoje cjelokupno naslijeđe tretira integralno, cjelovito, ne dijeleći ga prema nacionalnoj pripadnosti. „Jer, riječ je o kulturnim vrijednostima koje pripadaju građanima, cijelom društvu, i s kojima svatko ima pravo da se identificira.“ On je također istaknuo da će nakon kandidature za UNESCO-vu Reprezentativnu listu Bokeljska mornarica pripadati svim građanima svijeta „pa je prisvajanje od bilo koje strane u ovom slučaju suvišno, tim prije što je Bokeljska mornarica kulturno dobro koje je

Dodjela ordena Crnogorske zastave II stepena 7.2.2010

Izaslanstvo HGDCG, BM i NZCH kod predsjednika Mesića

starije od pojave nacionalnih država na Balkanu, odnosno predstavlja naslijeđe koje je opstalo unatoč mnogobrojnim društveno-povijesnim okolnostima i kulturnim utjecajima“, rekao je Marković.

I uz tumačenja predsjednika Markovića, Admiralat i Upravni odbor Mornarice smatra potrebnim da se oglasi ovim tekstom i da podsjeti na neke elementarne činjenice koje se odnose na njezinu povijest i njezinu sadašnjost, koje očigledno nisu poznate protagonistima aktualnih rasprava.

Prema tradiciji i prema nekim povijesnim indicijama Mornarica, odnosno Kotorska bratovština pomoraca, osnovana je 13. siječnja 809. godine kada je venecijanski brod donio u Kotor relikvije svetoga mučenika Tripuna koje je otкупio kotorski plemić Andreaci Saracenis i smjestio ih u crkvu koju je sagradio. U to vrijeme je Kotor, kao i drugi gradovi na obali istočnoga Jadrana, bio pod vlašću Bizanta, a u njemu je živjelo latinsko i bizantsko stanovništvo, Slavena još nije bilo. Kotor je s okolicom polovinom XI. stoljeća postao dio prve crnogorske države Duklje i u njezinu sastavu ostao je do polovine XII. stoljeća. Oko 1185. Kotor, kao i cijelu Duklju, osvajaju Srbi te postaje dio Srbije do 1371. U tom razdoblju grad je imao veliku autonomiju, zapadnu kulturu, službeni jezik bio je latinski i bio je sjedište katoličke biskupije, osnovane vjerojatno u V. stoljeću. Iz tog razdoblja potječe prvi sačuvani dokument koji 1353. godine spominje „Pobožno udruženje kotorskih pomoraca“ (*Pia sodalitas naviculatorum Catharensium*). Od 1371. do 1384. Kotor je priznavao vlast mađarsko-hrvatskoga kralja, od 1384. do 1391. vlast bosanskoga kralja, a zatim je do 1420. bio samostalna republi-

ka. Kako su bili ugroženi od čestih napada oblasnih gospodara iz zaleđa i Dubrovnika, a prijetila je opasnost od Osmanskog Carstva koje je prodiralo na Balkan, Kotorani su sedam puta tražili da ih Mletačka Republika uzme u zaštitu. Konačno, 1420. počinje razdoblje mletačke vladavine koje je trajalo do 1797., a to je bio i najvažniji dio povijesti Mornarice. Iz 1463. datira njezin najstariji sačuvani statut, na talijanskom jeziku, i ona se tada zvala Kotorska bratovština sv. Nikole mornara (*Fraternitas Divi Nicolai marinariorum de Catharo*). Ona je bila najvažnija od mnogobrojnih bratovština u Kotoru jer je pomorstvo bila najvažnija gospodarska djelatnost. Uz vjerske, ekonomske, obrazovne i humanitarne funkcije, ona je u XV. stoljeću dobila i vojne funkcije i vojnu organizaciju. Imala je zadatak da brani grad, zaljev, obalu i da sudjeluje u sastavu mletačke flote u ratovima i bitkama na Jadranu i Mediteranu. Kao nagradu za pokazano junaštvo Mornarica je dobila od Venecije mnogobrojne privilegije; među njima je bilo i preuzimanje vlasti u Kotoru na tri dana prilikom proslave svetoga Tripuna, koju je Mornarica organizirala, kao i oslobođanje osuđenika. Sve do 1859. godine bratovština se nazivala Kotorska mornarica. Ukinuta za vrijeme francuske vladavine Bokom 1807. - 1814., Mornarica je obnovljena tijekom jednog stoljeća austrijske vladavine pod nazivom „Plemenito tijelo Bokeljske mornarice“ i 1874. dobila je novi statut, na talijanskom jeziku. Izgubila je vojne funkcije, sačuvavši vojnu organizaciju, i postala memorijalna organizacija. Obnovljena je 1934. pod nazivom Bokeljska mornarica i dobila novi statut. Okupatori za vrijeme Drugoga svjetskog rata su je ukinuli, no inovira-

na je i dobila novi statut 1964. i od tada su se statuti mijenjali više puta, a posljednji put 2016. Mornarica je i uz promjene nastavila uspješno djelovati u novim okolnostima, ali uvijek je ostala vjerna svojim tradicijama i vrijednostima i svome motu *Fides et Honor - Vjera i čast*.

Tijekom cijele povijesti Mornarica u svome imenu nije imala nacionalni ili etnički predznak. Nju su činili pripadnici raznih etničkih grupa, a ne postoje podaci o njezinu etničkom sastavu koji mogu biti argument o dominaciji jedne etničke grupe. Činjenica da je Mornarica u prošlosti bila i vjerska, odnosno katolička bratovština, nije dokaz da su njezini članovi bili pretežno Hrvati **premda nije sporno da su posljednjih 150 godina, nakon formiranja nacionalnih identiteta na prostoru Boke kotorske tijekom XIX. stoljeća i obnove rada Mornarice od Austro-Ugarske monarhije 1859. godine pod novim imenom „Plemenito tijelo Bokeljske mornarice“, Mornaricu baštinili i očuvali pretežno katolici koji su se nacionalno izjašnjavali kao Hrvati.** Katolička crkva je univerzalna, a ne nacionalna, u Boki su živjeli katolici razne etničke pripadnosti. U vrijeme kada je Mornarica bila i vjerska bratovština imala je i pravoslavni članova. Nitko u Boki nije se mogao baviti pomorstvom i pomorskom trgovinom ako nije bio član Mornarice, a već krajem XVII. stoljeća na teritoriju Boke, koja je tada obuhvaćala prostor od Sutormora do Sutorine, katolici su činili trećinu stanovništva. Ni danas Mornarica ne vodi evidenciju o nacionalnoj i vjerskoj strukturi članova.

Bokeljska mornarica kao organizacija postojala je samo u Kotoru, sve do 1972. godine kada se osnivaju podružnice u

Tivtu i Herceg Novom, a 1974. osnivaju se podružnice u Zagrebu, zatim i u Beogradu premda su u Zagrebu 1924. godine, a 1929. godine i u Beogradu osnovana udruženja Bokelja koja su negovala tradicije Boke kotorske i Mornarice, ali nisu bila u njezinu sastavu.

U Hrvatskoj su nakon 1974. godine osnovane i druge podružnice, ali su se 1991. godine odvojile od Matice u Boki, promijenile statut i ime u Hrvatska bratovština Bokeljska mornarica 809, što znači da su podružnice bile u jedinstvu s Bokeljskom mornaricom samo 17 godina, što je jako malo s obzirom na čitavu povijest Mornarice koja traje 1.208 godina. Rukovodstvo Mornarice već godinama pokušava pregovarati i surađivati s hrvatskim bratovštinama u cilju postizanja punog jedinstva za koje je jedini uvjet prihvaćanje imena i statuta Bokeljske mornarice Kotor, ali to do sada nije dalo rezultate. Nitko ne dovodi u pitanje pravo na postojanje hrvatskih bratovština, niti Bokeljima u Hrvatskoj da održavaju tradiciju, niti je bilo protivljenja tome kada je Hrvatska proglasila kolo svetoga Tripuna i Tripundanske svečanosti svojim kulturnim dobrom. Isto tako, ne dovodi se u pitanje doprinos Hrvata u Boki u historiji Bokeljske mornarice.

Također se i podružnica u Beogradu, koja se ugasila 1991., a obnovljena je 2009. godine, nedavno odvojila od Matice u Boki. Imajući sve to u vidu jasno je da nema historijskih ni drugih argumenata da se ističe teza o etničkom karakteru Mornarice, niti da bilo koja etnička grupa ili susjedna država ima pretenzije prema Mornarici.

Kada je u pitanju kandidatura Mornarice za upis na Reprezentativnu listu nematerijalne

Nastup BM u Splitu

kulturne baštine čovječanstva UNESCO-a, pravo je i dužnost Crne Gore da čuva i valorizira kulturne vrijednosti koje su tijekom historije nastale na njezinu teritoriju, uključujući i Bokeljsku mornaricu. Nisu točni navodi da u materijalu za kandidaturu nije spomenut sveti Tripun, kolo i drugi bitni elementi tradicije i historije Mornarice. Nije u materijalu bilo spomena nijedne etničke grupe i naroda koji se ugradio u tu historiju jer ih ima jako puno, a akcenat je dan na univerzalni, multietnički i multikulturni karakter Mornarice **bez obzira na činjenicu da su**

bokeljski Hrvati dali veliki doprinos njezinu očuvanju i da su i danas pretežno oni nositelji ovoga kulturnog dobra. Potrebno je naglasiti da je dosje za upis Mornarice na listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva namijenjen komisiji UNESCO-a čiji članovi iz tog materijala trebaju shvatiti univerzalne, svjetske vrijednosti koje preporučuju Mornaricu za upis, a ne njezinu nacionalnu ili konfesionalnu pripadnost.

Zajednička kandidatura Mornarice za UNESCO od Crne Gore i Hrvatske nije bila moguća prije svega zato što

nije bilo službene inicijative Hrvatske prema Crnoj Gori u vezi sa zajedničkom kandidaturom tako da je Crna Gora samostalno ušla u taj proces i zato što Mornarica tijekom povijesti nije postojala na teritoriju današnje Hrvatske, osim u kratkom razdoblju poslije 1974. godine, kao i zato što su se podružnice u Hrvatskoj odvojile od Matice 1991. i nisu više s njom u jedinstvu.

Kulturne vrijednosti, posebno kada su u njihovu stvaranju sudjelovali pripadnici raznih naroda i država, trebale bi biti element njihova spajanja i suradnje, a ne kontroverzija i sukoba. Kada Mornarica, kao što se nadamo, bude proglašena svjetskom kulturnom baštinom, onda će ona pripadati svima, uključujući Hrvate, Srbe, Talijane, Grke, Austrijance i druge koji su joj u raznim razdobljima i u različitoj mjeri dali doprinos.

Nadamo se da smo ovime dali iscrpno objašnjenje o tradiciji, historiji i prirodi Bokeljske mornarice, a još detaljnije informacije možete pronaći na našoj internetskoj stranici: www.bokeljskamornarica.com, kao i u mnogobrojnim znanstvenim i stručnim djelima objavljenim na tu temu.

Priopćenje Kotorske biskupije u povodu rasprave o upisu Bokeljske mornarice u UNESCO-vu listu svjetske nematerijalne kulturne baštine

Polemika koja se od kraja 2017. i početka 2018. godine počela voditi u sredstvima javnog priopćavanja, pa i u Skupštini Crne Gore i u Saboru Republike Hrvatske, nije mogla zaobići pažnju Kotorske biskupije koja je izvorni

duhovni baštinik ove, danas u svojoj biti memorijalne institucije vezane uz kult sv. Tripuna. Povod svemu jest prijedlog da se ona nađe na UNESCO-voj listi kao crnogorsko nematerijalno kulturno dobro. Svjesni smo sadašnjega povijesnog trenutka u kojemu naslućujemo iz materijala koji imamo namjernu nepreciznost u prepoznavanju njezine ključne kršćanske katoličke komponente, jasno istaknute kako u Statutu Bokeljske mornarice Kotor u članku 33., tako i u Pravilniku o odori, činovima i nastupima aktivnog sastava Bokeljske mornarice Kotor, osobito u članku 51. Prepoznaje se to i u nekonzultiranju Biskupije u pisanju prijedloga za nominaciju Bokeljske mornarice za UNESCO-vu listu svjetske nematerijalne kulturne baštine, kao i izostanku traženja potpore za njezinu nominaciju. Radi se na neki način i o nama, ali bez nas.

Zato ovo priopćenje započijemo invokacijom iz najstarijega sačuvanog Statuta Bokeljske mornarice koji se čuva u našem arhivu: *Adsit nobis gratia Spiritus Sancti – Neka s nama bude milost Duha Svetoga*, sa željom da nikoga ne uvrijedimo, blago i s poštovanjem iznoseći činjenice koje kao institucija zastupamo.

Čija je Bokeljska mornarica?!

Identitet Bokeljske mornarice karakterizira višeslojnost. U njezinoj više nego tisućljetnoj opstojnosti nije moglo biti drukčije. Ako izostavimo stalnu, već od srednjega vijeka prisutnu tradiciju, kao povijesni ali ne primarni i sigurni izvor, Bokeljska mornarica svoje početke vezuje uz epigrafski sigurne izvore iz godine 809. ili ovisno o čitanju 805., odnosno uz prijenos relikvija sv. Tripuna iz Carigrada u

Kotor. Njezin prvi dokumentirani pisani spomen javlja se 1353. godine. Tada se spominje kao *Pia sodalitas naviculatorum Catharensium – Pobožno udruženje kotorskih pomoraca*. Prefiks *pia* (pobožna) u bitnome određuje njezin karakter kao vjerske bratovštine – institucije koja je poznata samo Crkvi na Zapadu. Ta njezina duhovna konstanta prisutna je do danas. U središtu te duhovnosti je proslava gradskog zaštitnika sv. Tripuna, u formi koja se tijekom povijesti sasvim sigurno mijenjala, ali u svojoj najdubljoj matrici ostajala sačuvana u plesanju kola sv. Tripuna ili kola Bokeljske mornarice, u biskupovu blagoslovu i njegovu ulasku u kolo i izgovaranju pohvala (*Loda*) u čast Bogu, Bogorodici i sv. Tripunu. Bez ovih komponenti Bokeljska mornarica ostala bi samo folklorna udruga koja se ni u čemu ne razlikuje od ostalih folklornih udruga diljem svijeta. Potrebno je naglasiti da kolo sv. Tripuna nosi u sebi karakteristike arhaičnoga obrednog plesa. To je prvi uočio dr. Urban Raffaelli u brošuri *Il ballo di san Trifone* (Zadar, 1844.), a potvrdila u svojim istraživanjima u novije vrijeme etnokoreologinja Milica Ilijin, stalna suradnica Muzikološkog instituta Srpske akademije nauka i umjetnosti u Beogradu. Ona o kolu sv. Tripuna piše u *Spomeniku, SANU CIII* (Beograd, 1953., str. 249.).

Dakle, Bokeljska mornarica je dio katoličke kulture. Njezin prvi poznati Statut *Liber fraternitatis divi Nicolai marinariorum de Catharo*, koji datira iz 1463. godine, stavlja je pod zaštitu sv. Nikole sa željom da *ime Boga Svemogućega uvijek bude slavljeno*. Slavljeno i obrednim plesom, koji predstavlja gestovnu simboliku i neverbalnu komunikaciju s Bogom i svecem zaštitnikom.

Kolo karakteriziraju i slike – figure koje ga vezuju uz more i oluje na njemu. Ono je svojevrсна priča o dolasku relikvija sv. Tripuna koja se ponavlja iz godine u godinu, a protagonisti te priče su mornari, danas ne obvezno i u strukovnom smislu.

Na upit koji se ovih dana, s pravom, u mnogobrojnim sredstvima javnog priopćavanja može čuti čija je Bokeljska mornarica, odgovaramo: Bokeljska mornarica je dio katoličke tradicije koju u Boki predstavlja Kotorska biskupija. Ona je duhovno dobro koje tijekom povijesti nitko i nikada nije pokušao negirati osim ateističke ideologije od 1947. do 1989. godine. Istina, tijekom povijesti ona je bila povremeno zabranjivana i ukidana od raznih država, ali nikada zbog povezanosti s kultom i proslavom sv. Tripuna, kao što su to učinili komunisti 1947. godine odvajajući je od Crkve i tako je pretvarajući u folklornu udrugu. Imajući to u vidu, tadašnji admiral Rudolf Gjunio pečat Mornarice daje na čuvanje Kotorskoj biskupiji i više nikada ne odijeva admiralsku uniformu. Nije htio biti, bez obzira na to koliko ga je članova Mornarice podržalo u tom trenutku, a podržao ga je samo ađutant Mirko Homen, dio institucije koja gubi svoju osnovnu svrhu. Pečat je sačuvan do danas, kao svjedočanstvo o vremenu za koje nismo sigurni da je ostalo samo dio prošlosti.

Razjasnili smo vjerski karakter Mornarice. Za razumijevanje etničkog identiteta njezinih članova potrebno je poznavanje uzroka i posljedica revolucionarne 1848. godine u Europi i buđenja moderne nacionalne svijesti.

U Boki se ona prvo javlja među pravoslavnim stanovnicima koji se identificiraju sa Srbima, a potiču je Vuk Karadžić

i njegovi suradnici na ovim prostorima. Tako 1860. godine oni najprije napuštaju Bokeljsku mornaricu (njih oko 40) i formiraju Srpsku gardu. U to vrijeme Bokeljska mornarica imala je 300 članova. U proslavi

Muo, Prčanj, Stoliv, Lastva, Tivat i Krašići. Perast je imao svoj neovisni odred. Navedena mjesta bila su većinski katolička, što se vidi iz popisa od 17. VII. 1850. godine. Upravo je to bilo vrijeme nacionalne

Statistika vjerske pripadnosti ovih mjesta iz 1850. godine glasi:

Mjesto:	Katolika:	Pravoslavnih:
Kotor sa Špiljarima	1.430	1.171 (vojnika 1.050)
Škaljari	489	13
Dobrota	1.196	0
Muo	498	65
Prčanj	1.080	123
Gornji Stoliv	284	0
Donji Stoliv	358	65
Lastva	838	23
Tivat	718	30
Krašići	197	0
Perast	659	173.

Tripundana u narodnim nošnjama sudjelovalo je oko 150 članova (Jar. Parall, Bokeljska mornarica i Tripundan, Kotor, 1899., str. 27.). On navodi da su članovi Bokeljske mornarice bili iz sljedećih mjesta: Kotor, Špiljari, Škaljari, Dobrota,

diferencijacije te se katolici većinski izjašnjavaju kao Hrvati. A svi zajedno 1848. za ujedinjenje Dalmacije i Boke kotorske s Hrvatskom, što biva potvrđeno 12. VI. 1848. velikom skupštinom na Prčanju, a osnaženo dolaskom i sjajnim

dočekom hrvatskoga bana Josipa Jelačića 1849. godine u Boku (Anton Milošević, Boka i ustavni pokret, Narodni list, Zadar, 1912., str. 69.).

U dnevnom listu Pobjedi od 25. XII. 2017. godine, Admiralat i Upravni odbor Bokeljske mornarice pišu da je Boka krajem XVII. stoljeća obuhvaćala prostor od Sutomora do Sutorine te da su katolici činili trećinu stanovništva. Što se tiče Bokeljske mornarice ovaj podatak ne predstavlja nikakav pokazatelj jer iznesena statistika potvrđuje da se članstvo Bokeljske mornarice regrutiralo iz većinski katoličkih mjesta.

Upravo zbog izlaska pravoslavnih iz Mornarice 1860. godine, koji je uslijedio zbog neprihvatanja sudjelovanja Bokeljske mornarice u proslavi Trojičinog dana u Kotoru, kapetan Pavao Kamenarović 1866. godine piše pjesmu *Dan odvjetnika Kotorskog* i poziva pravoslavne da se vrate u Mornaricu ovim riječima: ... *svi zajedno, svi u kolo, rukama ruke pružimo, potvrdimo svim okolo da bratsku slogu vriježimo*. Srpska garda nikada nije

plesala kolo sv. Tripuna jer ga nije smatrala svojim. Hrvati Bokelji nisu nikada promijenili naziv Bokeljske mornarice u Hrvatska mornarica, nego su i dalje ostali otvoreni za sve druge koji žele prihvatiti Statut Bokeljske mornarice i tradicionalne vrijednosti koje ona baštini. U sklopu ovih događaja je i izgovaranje Loda od 1871. godine na hrvatskome jeziku, a ne kao do tada na talijanskome (prof. G. Zarbarini, *La festa di San Trifone*, Spalato, 1888., str. 34.). Prisutnost hrvatskoga jezika u Boki u arhivskim izvorima i historiografiji može se pratiti od XV. stoljeća. Mi iznosimo samo jedan primjer. Godine 1740. nailazimo na Antuna Paskvalija, pripadnika kotorskog plemstva koji se ćirilicom, jednim od triju hrvatskih pisma, potpisuje kao *istomačitelj od jezika harvatskoga* (IAK, UP LXI, 1144.). Godine 1878. pjevačko društvo Jedinstvo u Kotoru dobiva prefiks srpsko, a deset godina kasnije počinje u Boki osnivanje kulturnih društava s hrvatskim prefiksom.

Nakon ovoga izlaganja dužni smo još jedan odgovor na upit

čija je Bokeljska mornarica. U najvećoj mjeri, od godine 1860. Bokeljsku mornaricu su sačuvali i baštinili kao nematerijalno kulturno i duhovno naslijeđe pripadnici Katoličke crkve i hrvatskoga naroda, ne umanjujući značaj i doprinos svih ostalih koji su se u nju ugradili i s njom identificirali. Ona zasigurno danas jest nematerijalno kulturno i duhovno naslijeđe Crne Gore, ali ne i crnogorsko nematerijalno kulturno i duhovno naslijeđe. Tu razliku čini i sama gramatika. *Bene docetqui bene distinguit* – Dobro uči tko dobro razlikuje. Time se ne osiromašuje, već obogaćuje kulturna baština u Crnoj Gori. U suprotnome, sintagme poput multikulturalnost, multikonfesionalnost i multietničnost gube svoj smisao i nemaju uporište jer ako je sve crnogorsko, čemu se pozivati na njih. One onda predstavljaju samo predmet političke igre, za prikrivanje drugih ciljeva.

Nastojali smo biti kratki, ne želeći u ovom slučaju duga i jednoobrazna historijska izlaganja. Zaključujemo: Bokeljska mornarica danas pripada onima koji njezin Statut prihvataju, onima koji je cijene i poštuju, onima koji se s njom žele upoznati, onima koji kolo sv. Tripuna osjećaju kao dio duhovnog identiteta, onima koji žele *bratsku slogu vriježiti* (širiti), koji žele Boga, Bogorodicu i svetoga Tripuna častiti (Lode). Kada bi takvih bilo više, u Kotoru i Boki ne bi bilo pjace ni trga koji bi nas sve mogao primiti i zagrliti. Međutim, svjedoci smo da nije tako – stoji u priopćenju Biskupskog ordinarijata Kotor koje je objavljeno na Lode 27. siječnja 2018. godine.

U sljedećem broju slijedi šesti nastavak kojim završavamo serijal.

*U POVODU PROSLAVE SV. LEOPOLDA BOGDANA MANDIĆA
U PADOVI JE ODRŽAN XII. SUSRET HRVATA U ITALIJI, UZ
SUDJELOVANJE HODOČASNIKA IZ HRVATSKE, BOSNE I
HERCEGOVINE I SLOVENIJE*

Svetište sv. Leopolda mjesto okupljanja

Pišu:

Maja Mozara i Ana Bedrina

Foto: **Željko Tutnjević**

Ovogodišnji 12. susret Hrvata i proslava blagdana sv. Leopolda Bogdana Mandića obogaćeni su i

Još bogatiji i brojniji 12. susret Hrvata u Padovi pod zagovorom i zaštitom sv. Leopolda Bogdana Mandića

prošireni na dva dana uz, prvi put, održane dvije hrvatske mise koje su predvodili prvog dana pater Rozo Palić, župnik Svetišta sv. Josipa u Trstu te utemeljitelj kleričkog Bratstva Trojedinje Ljubavi, a drugog dana don Miljenko Babačić, branitelj i župnik iz Stona.

Stigli su i hodočasnici iz Istre, Rijeke, Zagreba i Varaždina. Uz njih, na Susretu su sudjelovali Hrvati iz Slovenije i Bosne i Hercegovine, kao i mnogobrojni Hrvati iz Trsta, Udina, Padove, Vicenze, Milana, Bologne i Rima.

Hodočašće su organizirali koordinatori i voditelji Zajednice bračnih susreta iz Istre te voditelji Biblijsko-molitvenih zajednica „Bog je ljubav“, a popunjena su četiri autobusa.

Uz hodočasnike također su nazočili i Jasen Mesić - izaslanik predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović, veleposlanik Republike Hrvatske u Rimu; Neven Pelicarić - izvanredni

podarsku suradnju; Nevenka Grdinić - generalna konzulica Republike Hrvatske u Trstu; Iva Pavić - generalna konzulica Republike Hrvatske u Milanu; dr. Nela Sršen - počasna konzulica Republike Hrvatske u Padovi te predsjednici hrvatskih zajednica i udruga u Talijanskoj Republici.

Tijekom 12 godina Susrete su organizirali Hrvatska zajednica u Venetu i Hrvatska matica iseljenika - podružnice iz Pule i Dubrovnika.

U sklopu programa održan je i informativni sastanak svih hrvatskih udruga i zajednica

i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske pri Sveltoj Stolici; predstavnici Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan domovine Draženka Arar - savjetnica s posebnim položajem za pitanja hrvatskog iseljništva, Du-bravka Severinski - načelnica Sektora za pravni položaj, kulturu i obrazovanje Hrvata izvan Hrvatske, Alen Mata-nić - voditelj Službe za gos-

Hrvata u Italiji o zaključcima Prve sjednice drugog saziva Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koje je iznijela Dragica Hadrović - članica Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske, predstavnik hrvatskog iseljenništva za Italiju.

Neki istaknuti zaključci sa sastanka su: učenje i njegovanje hrvatskoga materinskog jezika u iseljeništvu, pojednostavljeni i osmišljeniji povratak iseljenika, pravedniji izborni zakon, ne dopustiti dvostruko oporezivanje inozemnih mirovina i drugo.

Prvog dana program je započeo u popodnevnom satima klanjanjem pred Presvetim oltarskim sakramentom, nakon čega je uslijedilo predavanje don Roze Palića na temu „Očinstvo i majčinstvo - odraz Božje ljubavi“. Govoreći o obitelji kao uzvišenoj vrijednosti našeg čovječanstva fra Roza je govorio o ljudskoj svetosti i odjeku Božje stvarnosti u svakom čovjeku, naglasivši kako je izvor svakog očinstva i majčinstva u Bogu, koji je Stvoritelj, ali i Ljubitelj svakog od nas.

Govoreći o bračnom zajedništvu naglasio je kako u Bogu nema uvjeta, nego samo ljubav. Pozvani smo, dakle, „ljubiti u sve dane svoga života“ te iz korijena živjeti svoje dostojanstvo.

Nakon predavanja uslijedilo je euharistijsko slavlje koje je predvodio don Roza Palić,

a koncelebrirao don Miljenko Babaić - dekan Stonskog dekanata iz Dubrovačke biskupije.

Nakon sv. mise održan je koncert dubrovačkoga mješovitog zbora Libertas pod ravnanjem Viktora Lenerta i uz pratnju dubrovačke pijanistice Ivane Jelača iz Dubrovnika. Izvođači su oduševili svojim raznolikim repertoarom i nastupom te je i publika rado zapjevala sa zborom neke poznate stihove.

Predstavljajući zbor Libertas Maja Mozara je, uz ostalo, istaknula kako je zbor na poseban način povezan sa sv. Leopoldom jer su pjesmom imali prigodu sudjelovati u programu i ispratiti relikviju tijela sv. Leopolda iz njegova rodnog kraja. Izvođači su oduševili svojim raznolikim repertoa-

rom i nastupom te je publika rado zapjevala sa zborom na poznate stihove.

Drugog dana na Duhove, u svetištu sv. Leopolda u Padovi svečano je proslavljeno euharistijsko slavlje koje je predvodio don Miljenko Babaić, dekan Stonskog dekanata Dubrovačke biskupije. Skladnim i raskošnim pjevanjem slavlje je predvodio Mješoviti pjevački zbor Libertas.

Osvrnuvši se na probleme s kojima se susrećemo, kako u domovini tako i izvan nje, don Miljenko je u svojoj propovijedi govorio o darovima i plodovima Duha Svetoga te naglasio: „Kad govorimo jezikom ljubavi, govorimo jezikom koji svi mogu razumjeti i u takvom zajedništvu moguće je prevladavati probleme, rasti i graditi svoj dom, obitelj i domovinu.“

I tako iz godine u godinu ovi susreti Hrvata postaju sve brojniji, sve privlačniji za sve širi krug Hrvata. A hrvatski svetac zagovornik je svih Hrvata, posebno onih koji su daleko od svoje domovine, kao što je i on sam to bio. I ne treba ga nitko službeno proglašavati svecem iseljenika. On to već je, po volji i ljubavi svoga naroda u tuđini.

*U CRNOGORSKOM DOMU U ZAGREBU SVEČANO JE
PREDSTAVLJENA 5. TRAVNJA 2018. KNJIGA „VRIJEME JE DA SE
KRENE“ DANILA IVEZIĆA.*

Vrijeme je da se krene

Piše:
Milanka Bulatović

Posjećenost programâ koje rade Crnogorci u Hrvatskoj uvijek je dobra, posebno treba istaknuti promocije knjiga. Naši zemljaci, a i gosti, vole i pisanu i izgovorenu riječ, atraktivnu temu i iznimne predstavljače. Stajalo se i u hodnicima, svi su željeli

Bila je to posebno uspješna, emotivna večer, jer ipak ono što ostaje je ono što je napisano, ali mi smo posebno naklonjeni i vještini pričanja, a to su u potpunosti ispunili naši večerašnji pripovjedači baštineći najbolju crnogorsku tradiciju.

doći i odati priznanje autoru, Danilu Iveziću, za njegov dugogodišnji urednički rad, kako u časopisu „Crnogorskome glasniku“, tako i na mnogim knjigama naših biblioteka i na ovoj njegovoj knjizi, trećoj po redu, na velikom znanju i trudu u pozicioniranju i programskom profiliranju crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj, ali i kao predsjedniku Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske.

Odabравši ovaj naslov svoje knjige autor, Danilo Ivezić, izrazio je vječnu, nasušnu potrebu svakoga društva, a pogotovo crnogorskoga, u vremenu koje bi se moglo iskazati još jednom izrekom: Sad ili nikad!, da se konačno svi pokrenu jer „ima li ide na svijet da neko neće svoju državu?!“. Niz

Branko Lukovac, Dragutin Lalović i Danilo Ivezić

je to i tekstova o Crnogorcima „ovđe i tamo“, pronicljivom oslikavanju karaktera i mentaliteta, portretima iznimnih umjetnika, književnih stvaračaca, položaju i radu nas u iseljeništvu, kakvi smo i što smo postigli.

I poslije proteka tolikih godina od vremena pisanja sad već legendarnih uvodnika „Crnogorskoga glasnika“ u kojima autor nije štedio nikoga, beskompromisnog stajališta prema svima koji su radili o glavi svojoj domovini, jer bilo je to vrijeme u kojem „se propušteno ne ponavlja, a šanse postaju sve manje“. Gotovo bez daha prisjetili smo se tih godina i dana uoči sudbonosnog 21. svibnja 2006. godine, a ponovno su nas preplavile isprepletene emocije strepnje, očaja, ljutnje, nade i, konačno, silne radosti nakon objavljenih rezultata sudbonosnog referenduma. O svemu tome govorili su svjedoci tih vremena - posebno drag gost, gospodin Branko Lukovac te Dragutin Lalović, svojim iznimno eruditskim, a nadasve atraktivnim, ironičnim i samoironičnim pristupom i nastupom u svim, pa i ovim ozbiljnim temama.

Prisjećajući se vremena o kojima je riječ u knjizi, Branko Lukovac kaže:

„Veliko mi je zadovoljstvo da, poslije gotovo jednog desetljeća, budem ponovno s dragim društvom NZCH, s kojim sam

imao izvrsnu suradnju - i prije dolaska na dužnost u Zagreb, a posebno tijekom te, za mene kratke, ali iznimno izazovne, zahtjevne i inspirativne misije. Ta misija ostaje mi u najdražoj uspomeni. Osobno je cijenim najznačajnijom i najučinkovitijom u usporedbi sa svim ranijim misijama, koliko god da

je svaka od njih bila važna i imala vrijedne rezultate.

Htio bih ponovno, i u ovoj prilici, čestitati Danilu na ovoj najnovijoj knjizi.

Ona jest, kako autor ističe na samom početku, 'svojevrsan omaž jednom vremenu i ljudima' - vremenu kada je NZCH pokrenula neke od naj-

značajnijih, jedinstvenih i vrlo uspješnih aktivnosti vezanih uz internacionalizaciju crnogorskog pitanja.

Ova knjiga je puno više od 'omaža jednom vremenu i ljudima' - ona je svojevrsan putokaz, pokazatelj, kronika razvoja NZCH, njezinih vrijednosti, mjesta, uloge i zadataka u njegovanju kulture, tradicije, osobitosti, identiteta naših ljudi koji žive u Hrvatskoj te njihova udruživanja i djelovanja...

Svojestvenim stilom u svom obraćanju koje je naslovljeno: PRILOG NAŠOJ KULTURI SJEĆANJA, Dragan Lalović je rekao:

„Knjiga 'Vrijeme je da se krene' vrsnog politologa Danila Ivezića lijepa je i dragocjena

dopuna njegove prethodne knjige 'Kronika NZCH 1991. - 2011.' (2012.), u kojoj je cjelovito, analitički lucidno i dokumentaristički skrupulozno prikazao i vrednovao dva desetljeća organizirane prisutnosti i djelovanja crnogorskog korpusa u Hrvatskoj.

Dok nam se u Kronici predstavlja kao objektivan povije-

sni istraživač, u novoj knjizi prikazuje se i u subjektivnom liku publicista i sudionika cijeloga herojskog razdoblja povijesti naše NZCH, u sklopu odlučujuće etape crnogorskog puta prema samoj sebi kao suverenome političkom subjektu.

U uvodnom obrazloženju autor objašnjava svoju namjeru da ovom opsežnom skromnom knjigom izrazi svoj 'hommage jednom vremenu i ljudima', vremenu od ljeta 2000. godine, kada je održan II. svjetski kongres crnogorskog iseljeništva, do prijelomnoga 21. svibnja 2006. Tako knjiga logično započinje Ivezićevim izlaganjem na spomenutom kongresu, a završava njegovim velikim razgovorom s Brankom Lukovcem, briljantnim prvim veleposlanikom nove, suverene Crne Gore u Republici Hrvatskoj (2006. – 2008.)... Pritom Ivezić vrlo odgovorno u svim svojim promišljenim porukama nastoji izbjeći svaku vrstu pokroviteljstva u stilu zloglasnih 'izvanjaca' koji su svojedobno 'usrećivali' Crnu Goru. Znao je da mi možemo pomoći građanima Crne Gore, ponajprije u uzdizanju crnogorskoga nacionalnoga i državnog pitanja u rang europskoga i svjetskoga problema samo ako nikada ne dopustimo sebi oholu pretenziju da umjesto njih ili čak bolje od njih imamo pravo odlučivati o sudbini crnogorskog demosa..."

Nakon zahvale svima koji su bili prisutni na predstavljanju knjige u Crnogorskom domu, autor Danilo Ivezić posebno je zahvalio predstavljacima, gospodinu Branku Lukovcu koji je zbog ovoga došao iz Crne Gore, prof. Dragutinu Laloviću i na sugestijama i prijedlozima tijekom priprema za izdavanje, Zagrebačkoj županiji koja je sufinancirala tiskanje knjige, prisutnom predsjedniku Skupštine Zagrebačke župa-

nije gosp. Damiru Mikuljanu, suizdavačima - predstavniku crnogorske nacionalne manjine u Zagrebačkoj županiji Vujadinu Preleviću, Skener studiju odnosno Dragu Savićeviću i akademskom slikaru Dimitriju Popoviću za naslovnicu knjige, naglašavajući:

„Knjiga izabranih tekstova 'VRIJEME JE DA SE KRENE' sadrži ukupno 43 teksta: 32 su uvodnici brojeva 'Crnogorskoga glasnika' u razdoblju od 2000. pa do 2008. godine. Tekst 'OSAMDESET OSAM GODINA...' objavljen je u Glasniku s nadnaslovom 'OSOBNi STAV' jer je po procjeni tadašnjega odgovornog urednika 'Crnogorskoga glasnika' bio nešto 'drugačiji'. Ali, vjerujte mi, nije jer su svi tekstovi u osnovi moj stav i moje

viđenje, što se najbolje vidi u tekstu naslova 'ISPRIKA'. Tu je i sedam osvrti i recenzija knjiga, obraćanje na Lučindanu 2015. i kao prilog INTERVJU s prvim crnogorskim veleposlanikom u Republici Hrvatskoj, gospodinom Brankom Lukovcem... 'VRIJEME JE DA SE KRENE' počinje Kongresom na Cetinju, a završava razgovorom s prvim veleposlanikom Crne Gore u RH, što bi trebalo značiti da je krug zatvoren. Ali, je li to zaista tako?"

Bila je to posebno uspješna, emotivna večer, jer ipak ono što ostaje je ono što je napisano, ali mi smo posebno naklonjeni i vještini pričanja, a to su u potpunosti ispunili naši večerašnji pripovjedači baštineći najbolju crnogorsku tradiciju.

*13. LIPNJA OBILJEŽAVA SE BLAGDAN SV. ANTUNA
PADOVANSKOG, JEDNOG OD NAJOMILJENIJIH
KATOLIČKIH SVETACA, KOJI JE SVETIM PROGLAŠEN
SAMO GODINU DANA NAKON SVOJE SMRTI*

Blagdan svetog Antuna

Priredio:
Tripo Schubert

Portugalac sv. Antun Padovanski (Lisabon, 1195. - Arcella kraj Padove, 13. lipnja 1231.), bio je prvorodjenac iz plemićke, moćne i bogate obitelji, a roditelji su mu dali ime Fernando.

Omiljeni propovjednik i ispovjednik, zaštitnik siromašnih, budućih majki, putnika, ribara, mornara... Na tisuće je dolazilo odasvud slušati njegove propovijedi i, naravno, svi su se željeli ispovjediti kod njega.

S 15 godina napušta bogatu palaču i pridružuje se redu sv. Augustina, a nakon zaređenja za svećenika prelazi u 'manju braću' i posvećuje se širenju vjere među narodima Afrike. Tamo se obrazovao te postao jedan od najučenijih crkvenih ljudi Europe na početku 13. stoljeća. Nakon što je napustio augustince, pridružuje se franjevcima u Maroku te mijenja

Proslava sv. Antuna, Lepetane

Umro je 13. lipnja 1231. godine. Braća franjevci su ga na njegov zahtjev vratili u Padovu jer je želio umrijeti u svojem samostanu. Zbog lošeg stanja morali su zastati u Arcellu, gdje su boravila braća zadužena za klarise. Tu je u jednoj skromnoj sobici, koja se čuva do danas, Antun preminuo u dobi od samo 36 godina.

Božji narod štuje sv. Antuna posebice na tri načina:

1. Slaveći njemu u čast utorke. To je zato što je svetac bio pokopan u utorak 17. lipnja 1231. i što se toga dana dogodilo više velikih čudesa.

2. Noseći uza se njegovu medaljicu, sličicu ili kipić. Važno je napomenuti da to ne smijemo smatrati nekom amajlijom jer bi to bilo praznovjerje. Želimo li u pravom duhu to prakticirati, onda nas mora podsjećati na sveca da mu se s pouzdanjem utječemo, a ne kao da sama medaljica ili slika ili kip može izvesti neko čudo ili očuvati od kakve nesreće.

3. Darivajući za kruh svetog Antuna u korist siromaha. Čini mi se da je ta praksa danas najodličniji način štovanja sv. Antuna jer njome pomažemo siromasima, činimo stvarno djelo milosrđa i bratske ljubavi, što je pred Bogom vrlo vrijedno. Postanak te prakse pripisuje se čudu po zagovoru sv. Antuna.

ime u Antun. U Africi obolijeva od malarije, namjerava se vratiti u domovinu, no brod se, gonjen nepovoljnim vjetrom, našao na obalama otoka Sicilije. Još oslabljen od dugotrajne groznice, Antun se uputi u Asiz. Bio je poglavar franjevačkog reda u Italiji, začetnik je teoloških studija u svojem redu, a poučavao je u Bologni, Montpellieru i u Padovi.

Najveći uspjeh imao je propovijedajući u Francuskoj i Italiji i obraćajući heretike, a bio je prvi član svetog reda, koji je svoju braću učio teologiji. Sveti Antun je zaštitnik siromašnih i potlačenih, propovjednika, budućih majki, putnika, ribara, mornara, starih ljudi, žetvi, konja, izgublje-

nih stvari, pošte, brodoloma, gladovanja, Portugala i vjere u Presveti Sakrament.

Na tisuće je dolazilo odasvud slušati njegove propovijedi i, naravno, svi su se tiskali da bi se ispovjedili kod njega. Mnogo je vremena proveo u ispovjedaonici, malo je jeo, malo se odmarao, a zdravlje mu je narušeno još od onih mjeseci provedenih u Maroku.

Svjedočenja o njegovim čudesima postala su vrlo brojna odmah nakon njegove smrti, dokumentirana su, a njih 53 opisano je u knjizi 'Život sv. Antuna - Assidua', što je pročitano i pred papom Grgurom IX. Jedan je od samo 33 sveca koji su proglašeni 'Doktorom Crkve', što je učinio papa Pio XII.

Proslava sv. Antuna, Kotor

Proslava sv. Antuna u Kotoru

Vjernici grada Kotora i okolice od ranih jutarnjih sati hodočastili su u franjevački samostan u Starom gradu. Svete mise slavljenе su u 6.00, 8.00, 10.00 i 19.00 sati. Župnik don Anton Belan u svojoj propovijedi na misi u 10 sati naglasio je kako svetost nije ekskluzivni privilegij pojedinca, nego univerzalni zahtjev upućen svima. Tradicionalno se na taj dan blagoslivlja i kruh koji vjernici nose svojim domovima.

Najveći broj vjernika sudjelovao je na večernjoj svetoj misi. Pod ravnanjem sestre Dragice Kuštre i Milene Kovačić pjevao je dječji zbor kotorske katedrale. Misnim slavljem predsjedao je fra Filip Karadža, župnik u Podmilačju. Fra Filip je istaknuo primjer sv. Antuna koji je pokazao svetačku mudrost na način da je svega sebe i sav život svoj podložio volji Božjoj. „Propovijedao ju je drugima i sam ju je živio. Biti danas božanski mudar u naše vrijeme znači vjernički se suprotstaviti neoliberalnim i materijalističkim ideologijama koje sve snage ulažu u povećanje profita,

a zaboravljaju na čovjekovo ontološko tj. božansko utemeljene. Time razaraju prirodu, čovjekovo dostojanstvo i sve stvoreno.“

Nakon euharistije uslijedio je blagoslov djece, ljljana i kruha.

Proslava sv. Antuna u Lepetanima

Blagdan sv. Antuna Padovanskog obilježen je i u crkvi u Lepetanima, koja nosi ime toga sveca.

Propovijedao je velečasni Ivan Butum, župnik iz Borovice koji je istaknuo da biti bogat i moćan ne znači ništa ako nemamo duhovno bogatstvo, empatiju prema siromašnima, kakvu je imao sveti Antun i, naravno, ako ne idemo putem Isusa Krista. Biti ponizan, prihvatiti Božju volju i pomagati drugima koliko god smo u mogućnosti predstavlja pravo čovjekovo bogatstvo.

„Živimo u vremenu u kojem smo zaboravili prave životne vrijednosti, a blagdan sv. Antuna tj. svečev život nas je potaknuo da se zapitamo idemo li putem vjere, putem nakon kojeg ćemo se osjećati ispunjenima. Moramo se zapitati koliko nam je Bog blizak i koliko nam puta pomogne i posjeti nas, a da toga nismo ni svjesni.“

Don Ivo Ćorić izrazio je zahvalnost svima na dolasku, kao i župniku iz Cavtata velečasnom Mati Karamatiću na darovanome križu Dubrovačke biskupije crkvi u Lepetanima.

Nakon mise održana je procesija, a blagoslovljena su djeca, kruh i cvijeće.

Proslava sv. Antuna, Lepetane

U spomen slavnog arhitekta i velikog čovjeka

Crkva Sv. Ante je na poseban način ukraša Grada Beograda i tadašnje Kraljevine Srbije, ali i jedna divna sinteza Istoka i Zapada. Zato je ova crkva na neki način i opomena i nadahnuće da trebamo graditi jedinstvo, kaže mons. Stanislav Hočevar

Izvor:

časopis „Hrvatska riječ“ S. Darabašić

U organizaciji Nacionalnog vijeća slovenske nacionalne manjine, Nacionalnog vijeća češke nacionalne manjine i Društva Slovenaca Sava, u Beogradu je obilježena 145. obljetnica od rođenja i 60. obljetnica od smrti čuvenog slovenskog arhitekta Jože Plečnika. U Ustanovi kulture *Parobrod* u Beogradu povjesničarka umjetnosti Ana Kocjan tijekom svog izlaganja predstavila je Plečnikova arhitektonska ostvarenja u Beču, Pragu, Ljubljani i Beogradu, a prikazan je i dokumentarni film *Golijatisa Crvenog krsta* autorice Olivera Pančić, koji govori o franjevcima u Beogradu i Plečnikovoj rotondi - crkvi svetog Ante Padovanskog na Zvezdari.

U crkvi svetog Ante Padovanskog održana je svečana misa koju je predvodio be-

Samostan i crkva sv. Antuna Padovanskog, Beograd

ogradski nadbiskup mons. Stanislav Hočevar, nakon koje je beogradski župnik na Zvezdari fra Ilija Alandžak predstavio crkvu koju je projektirao arhitekt Jože Plečnik, ističući tom prigodom njene sakralne i umjetničke vrijednosti.

Povijest

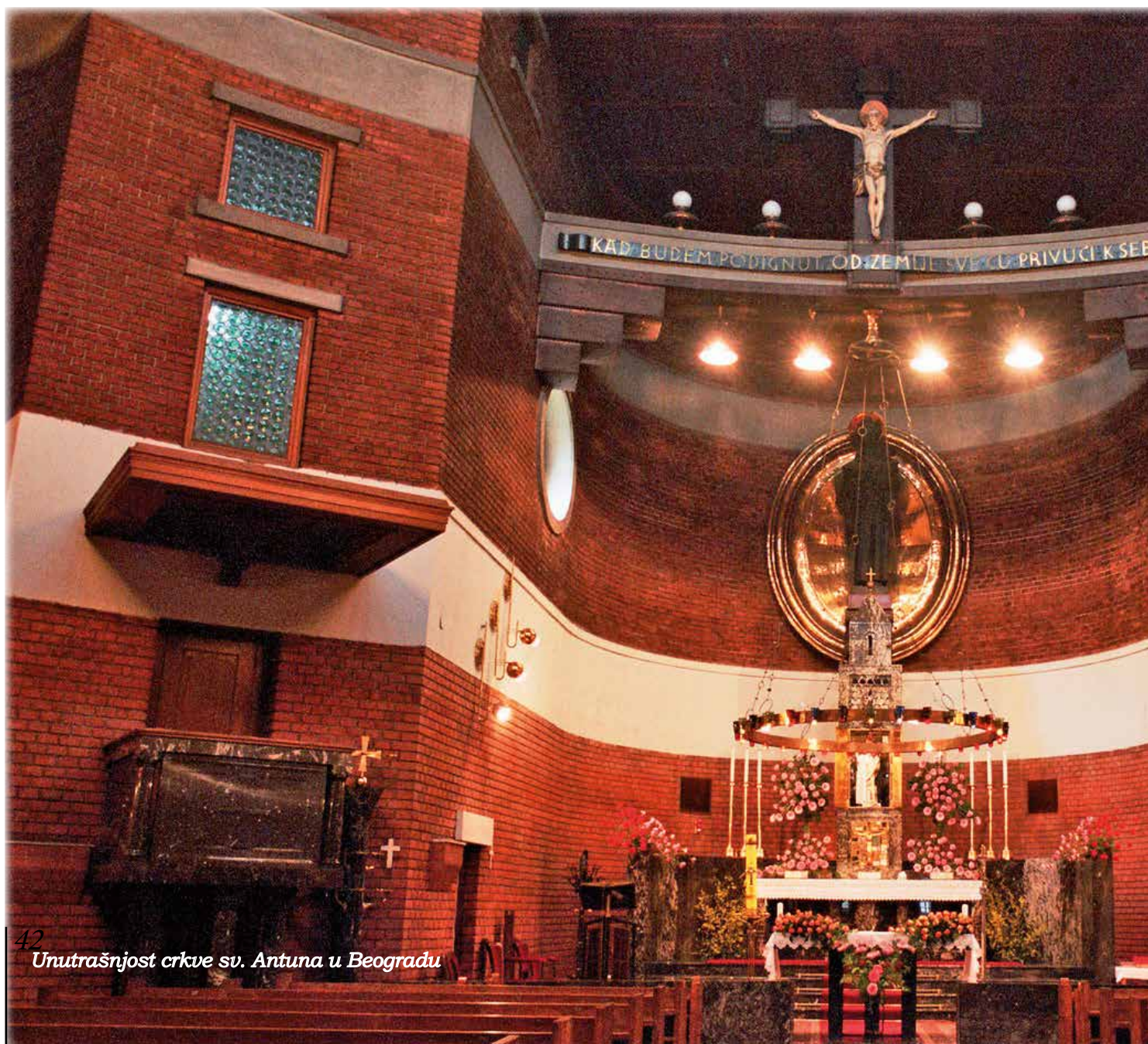
Crkva svetog Ante jedino je, jedinstveno i originalno autorsko ostvarenje slovenskog arhitekta Plečnika u Beogradu i pripada grupi njegovih najznačajnijih sakralnih djela. Izgradnja crkve započela je 1929. godine po nacrtima

Plečnika, koga je prvi gvardijan i župnik novog samostana fra Arkangeo Grgić, a na preporuku hrvatskoga kipara Ivana Meštrovića i uz odobrenje provincijala fra Joze Markušića, zamolio da to učini. Plečnik je plan crkve napravio bez novčane naknade, te je do svoje smrti pratio i poticao njezinu gradnju. Temeljni kamen blagoslovio je 1929. apostolski nuncij Kraljevine Jugoslavije mons. Hermenegildo Pellegri-
neti, dok je novu još nedovršenu crkvu blagoslovio za liturgijsku upotrebu 1932. godine prvi nadbiskup Beogradske nadbiskupije fra Rafael Ro-

dić. Ova monumentalna kružna građevina, s apsidom na istoku i ulaznim trijemom na zapadu, te cilindričnim zvonikom na jugoistoku ostavlja snažan dojam na posjetitelje i jedan je od spomenika kulture u Beogradu.

Opomena i nadahnuće

„Kada su Srbi, Slovenci i Hrvati bili zajedno, bilo je potrebno tadašnjoj prijestolnici stvoriti jedan dobar katolički spomenik. I to se dogodilo. Izabrali su Jožefa Plečnika, ne samo europskog nego

i svjetski poznatoga arhitekta. Ova crkva je na poseban način ukras Grada Beograda i tadašnje Kraljevine Srbije, ali i jedna divna sinteza Istoka i Zapada“, kaže beogradski nadbiskup mons. Hočevar, ističući:

„Plečnik se prilikom izrade nacрта uživio u te dvije kršćanske tradicije i dobro je znao to povezati. Zato je ova crkva na neki način i opomena i nadahnuće da trebamo trajno graditi jedinstvo. Bio je izvanredna ličnost. Dolazi iz jedne kršćanske obitelji, a i sam je duboko živio kršćanstvo. Sve što je radio za crkvu, radio je

Proslava sv. Antuna, Beograd

potpuno besplatno. Preživio je dva svjetska rata i u vrijeme komunizma, upravo zbog svoje čvrste i duboke vjere, protjeran je iz javnog života. Sve te okolnosti utjecale su mnogo na njega. Osim Austrije, Češke, Slovenije i Srbije, radio je i u Hrvatskoj, ali nažalost tamo njegova djela nisu svugdje dovršena.“

Jedinstvena po svom obliku

Crkva svetog Ante Padovan-skog u Beogradu uvrštena je u spomenike kulture 2010. godine i predstavlja raritet u sakralnoj arhitekturi modernog doba. Glavni prostor crkve, promjera 18 i visine 52 metra, je kružni i cilindričan. Središnji prostor je izdužen polukružnom apsidom i glavnim oltarom, a na suprotnoj strani pravokutnim ulazom sa 6 stupova, što crkvi daje cilindričnu formu. Umjetničko uređenje unutarnjeg prostora crkve po planu Jože Plečnika počelo je 1934. godine.

„Plečnik je poznat po svojim djelima, ali je ova crkva inovacija u arhitektonskom smislu

zato što je okrugla. U vrijeme dok je građena, nije bio običaj da se crkve grade u kružnom obliku. Po tome je ona jedinstvena. Proslava ove dvije značajne obljetnice samo je uvertira za proslavu još jednog našeg značajnog jubileja: 90 godina od početka izgradnje naše crkve“, navodi župnik fra Ilija Alandžak.

Obljetnicu slavnoga arhitekta zajednički su organizirali Češko i Slovensko nacionalno vijeće.

„S obzirom na to da su Slovenci i Česi nominirali Plečnikova djela na UNESCO listu, imali smo želju publici približiti Jožu Plečnika koji je stvarao i u Beogradu. On je radio širom Europe, a ova godina je u Sloveniji proglašena za godinu Plečnikove Ljubljane. Bio je izuzetno velik čovjek, živio je od svoje profesorske plaće i nacрте za crkve radio je besplatno. Njegova veličina ogleda se i u tome što je imao neprocjenjive ideje o zajedništvu“, kaže predsjednik Slovenskog nacionalnog vijeća Saša Vergič.

Crna Gora proslavila Dan nezavisnosti

Crna Gora obilježila je 21. svibnja 12 godina od obnove nezavisnosti, u znak sjećanja na 21. svibnja 2006. godine kada je na referendumu obnovila državnu samostalnost.

Prema službenim rezultatima, na referendumu je glasovalo 419.240 građana ili 86,5 posto od ukupnog broja birača. Crnogorsku nezavisnost podržao je 230.661 građanin ili 55,5 posto, dok je za ostatak zajedničke države sa Srbijom bilo 185.002 ili 44,5 posto.

Skupština Crne Gore prethodno je usvojila Zakon o referendumu, koji je dogovoren uz preporuku Europske unije. Za uspjeh referenduma bilo je potrebno da ga podrži 55 posto izašlih birača.

Referendumsko pitanje glasilo je – Želite li da Republika Crna Gora bude nezavisna država s punim međunarodno-pravnim subjektivitetom?

Skupština Crne Gore je na sjednici 2. ožujka, na osnovi prijedloga predsjednika Republike Filipa Vujanovića donijela odluku da referendum o državno-pravnom statusu bude održan 21. svibnja. Za predsjednik Republičke referendumske komisije (RRK) izabran je Slovak František Lipka.

Pravo izjašnjavanja na referendumu imali su građani koji su u skladu s propisima o izborima imali biračko pravo. Prema podacima RRK, pravo glasa na referendumu imalo je 484.718 građana.

Marković: Crna Gora čimbenik stabilnosti u regiji

Predsjednik Vlade Duško Marković poručio je u povodu Dana nezavisnosti da se Crna Gora u proteklih dvanaest godina od obnove državne nezavisnosti nametnula kao čimbenik stabilnosti u regiji, da članstvo u NATO-u izravno pozitivno pridonosi našoj ekonomiji, kao i da će Vlada nastaviti voditi reformske procese i da neće dopustiti ni prekrajnja naše historije ni historijske manipulacije.

- Dvanaest godina je i dovoljno, ali u isti mah i malo vremena da se provedu u život sva očekivanja koja nam je donio 21. svibanj. Posebno kad je riječ o nestabilnom i nerazvijenom Balkanu, na kojem ni danas nisu ugašene sve vatre koje su progutale tisuće ljudskih života i nemjerljiva materijalna dobra. I

dan danas one tinjaju u našem okruženju, i danas one prijete svakoj razumnoj i napretku okrenutoj politici - rekao je predsjednik Vlade obraćajući se uzvanicima na prijemu koji je prije dva dana priredio u povodu Dana nezavisnosti.

Prijestolnica Cetinje proslavila praznik koncertom na trgu

U čast Dana nezavisnosti na Cetinju je održan koncert regionalnih zvijezda Željka Samardžića i Petra Graše, u organizaciji Crnogorske kulturne mreže (CKM).

Program je trajao do jedan sat nakon ponoći, a veliki broj posjetilaca ostao je do samog kraja.

Predsjednik CKM-a Aleksandar Damjanović, kako je priopćeno, istaknuo je da je 21. svibnja praznik svih građana Crne Gore bez obzira na to kako su glasovali 2006. godine.

- Obveza svih nas je da jačamo tekovine Dana nezavisnosti i da pridonesemo da temelji suverene Crne Gore budu vječni - poručio je Damjanović.

www.rtcg.me

Marković i Plenković: Crna Gora ima potporu Hrvatske na putu ka EU

Predsjednik crnogorske Vlade Duško Marković sredinom lipnja boravio je u radnom posjetu Austriji na poziv federalnog kancelara Sebastijana Kurza. Na početku radnog posjeta Marković se sastao s premijerom Hrvatske Andrejom Plenkovićem. Iz Vlade je priopćeno da je na sastanku bilo riječi ponajprije o crnogorskom integracijskom procesu, odnosno o dinamici naše europske agende. Marković je izvijestio predsjednika Vlade Hrvatske o planu Crne Gore da u vrijeme austrijskog predsjedanja otvorimo dva pregovaračka poglavlja i da privedemo kraju pretpostavke za ispunjavanje privremenih mjerila za poglavlja 23 i 24 kako bismo ušli u intenzivni proces zatvaranja pregovaračkih poglavlja.

Plenković je rekao da Hrvatska snažno podržava Crnu Goru u procesu europskih integracija i da će Hrvatska u sklopu Europske unije podržati ove planove naše zemlje.

„Na sastanku je bilo riječi i o aktualnim pitanjima u regiji, kao i o europskoj perspektivi Zapadnog Balkana u cjelini i svake države pojedinačno. Premijeri Marković i Plenković zaključili su da su bilateralni odnosi Crne Gore i Republike Hrvatske odlični, što

će biti potvrđeno i tijekom službenog posjeta premijera Plenkovića našoj zemlji, koji je planiran za jesen ove godine”, priopćeno je iz Vlade.

Marković je u Austriji sudjelovao na „Europa Forum Wachau“ – godišnjoj konferenciji koja se održava od 1995. godine.

Na ovogodišnjem forumu, čija je tema „Sigurnosni izazovi i borba protiv nelegalne migracije, s fokusom na Zapadni Balkan“, sudjelovao je predsjednik Vlade R. Hrvatske Andrej Plenković i predsjednica Vlade R. Srbije Ana Brnabić.

www.antenam.net

Rekonstruirana i konzervirana kotorska gradska vrata

U svečanosti obilježen završetak radova na konzervaciji i restauraciji glavnih gradskih vrata, koji su obavljani pod pokroviteljstvom Općine Kotor, Regije Veneto, Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore, Zajednice Italijana Crne Gore, u suradnji s tvrtkom Laira iz Padove, kao glavnim izvođačem radova i talijanskom tvrtkom Picaroti.

Gradonačelnik Kotora Vladimir Jokić zahvalio je Zajednici Italijana u Crnoj Gori, tvrtki Laira i Centru za konzervaciju i arheologiju Crne Gore na trudu koji su uložili kako bi Kotor danas imao restaurirana glavna gradska vrata. - Zahvaljujem Veleposlanstvu Republike Italije na svesrdnoj pomoći na ovom projektu i doprinosu, kako međusobnoj suradnji dviju država, tako i očuvanju onoga što je zajedničko kulturno naslijeđe ovih prostora. Općina Kotor i ja osobno uvijek ćemo biti otvoreni prema ovakvim inicijativama, da se na što je moguće bolji način podrži i podupre

svaka vrsta projekata koji će pridonijeti očuvanju kulturne baštine Kotora - poručio je gradonačelnik Jokić.

Predsjednik Zajednice Italijana Aleksandar Dender istaknuo je da je projekt restauracije vrijedan 78.000 eura financirala Općina Kotor (20%) i Regija Veneto (80%). Talijanska strana participirala je s oko 63.000, a Općina Kotor s oko 15.000 eura. - Ovaj partnerski projekt sigurno otvara vrata za nove zajedničke nastupe Općine Kotor i Regije Veneto - poručio je Dender.

On je izrazio veliku zahvalnost predsjedniku Općine Kotor Vladimiru Jokiću na osobnom doprinosu u realizaciji projekta, načelniku Područnog odjeljenja Kotor, Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore, Borisu Kustudiću i supervizorici Zorici Stijepović te najavio skori završetak restauracije južnih (Gurdić) i sjevernih vrata (Tabačina).

Tijekom restauracije Vratima od mora nije mijenjan izgled koji je nastao nakon Drugoga svjetskog rata, ali su na očišćenju i saniranoj kamenoj podlozi sada jasno prepoznatljive siluete dvaju grifona te grba Carevine i Kraljevine Austro-Ugarske koji su na kapitelu iznad vrata stajali tijekom 19. i početkom 20. stoljeća.

Arhitekt konzervator iz Padove Adelmo Lazari, predstavnik tvrtke Laira, rekao je da su svi radovi na restauraciji i konzervaciji zabilježeni kamerom.

- Stručnjaci iz Italije na poseban način su pokazali umjeće na najvišoj razini. Ovom prilikom zahvalio bih Zajednici Italijana na dugogodišnjoj i profesionalnoj suradnji u realizaciji projekata kako bi se Kotor prikazao u što boljem svjetlu, a konzervatorska struka više cijenila ne samo ovdje, u Crnoj Gori, nego i šire - rekao je načelnik Područnog odjeljenja Kotor, Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore, Boris Kustudić.

Zamjenica veleposlanika Italije u Crnoj Gori Antonela Fontana istaknula je ulogu Općine Kotor i Centra za konzervaciju koji su rado prihvatili projekt. - Zahvaljujem timu koji je radio bez obzira na vremenske neprilike i Zajednici Italijana koja je podržala projekt, kao i tvrtki Picaroti koja pomaže u prezentaciji talijanske kulture u Kotoru, kao i Regiji Veneto jer nastavlja ulagati u kulturno naslijeđe u Kotoru održavajući značajnu vezu između Venecije i Boke. Zahvaljujući tome, možemo i danas osjetiti duh Venecije i Serenisime ovdje u Boki - naglasila je Fontana.

Boka News

Karneval u Tivtu u ritmu sambe oduševio publiku

Prvi međunarodni karneval održan je 9. lipnja u Tivtu defileom maski ulicama grada. Nekoliko tisuća posjetilaca pozdravilo je 22 karnevalske grupe iz Crne Gore, Slovenije, Italije, Srbije, Hrvatske, BiH i Makedonije.

Karneval je otvorio Aleksandar Cicimov, predstavnik Europske federacije karnevalskih gradova. On je tivatskom karnevalu poželio uspjeh i dugi vijek kao i karnevalu u Kotoru, koji ove godine slavi 500 godina postojanja.

Maškarana povorka predvođena Gradskom muzikom Tivat, mažoretkinjama i gradonačelnicom Snežanom Matijević prošla je ulicama Tivta do gradske rive Pine gdje su se karnevalske grupe predstavile nastupom pred mnogobrojnom publikom.

Nakon predstavljanja karnevalskih grupa nastupili su atraktivni Mantock Samba Show, bend Toč koji je izveo himnu Tivatskog karnevala i regionalno popularna Indira Forza.

Boka News

Gradska muzika Kotor koncertom obilježila 176 godina postojanja

Gradska muzika Kotor, koja ove godine slavi 176 godina postojanja, održala je tradicionalni ljetni koncert na trgu ispred katedrale svetog Tripuna, u ponedjeljak 25. lipnja.

Kotorani i njihovi gosti uživali su u marševima, poznatim dalmatinskim skladbama, pop, rock i modernim skladbama koje je izvela Gradska muzika pod dirigentskom palicom Darija Krivokapića.

Posebno oduševljenje mnogobrojne publike izazvali su gosti koncerta, solistice Sandra Pasković i Đurđa Petrović Poljak, kao i Boško Martinović na klavijaturama te premijerni nastup Gradskog zbora Kulturnog centra „Nikola Đurković”.

Posebno priznanje, plaketa, uručena je Ivici Biskupoviću koji je aktivni član Gradske muzike Kotor punih pedeset godina.

- Zahvaljujem članovima orkestra. Ponosan sam i sretan što orkestar i dalje postoji u našem gradu sa svojom tradicijom. Ne želim što sam sve ove godine proveo u Gradskoj muzici i jako sam sretan što imamo cijelu ekipu mladih koji nastavljaju život ovog orkestra - rekao je Biskupović.

Gradska muzika, na čijem je čelu dirigent Dario Krivokapić, trenutno ima trideset pet članova.

Uz dirigenta, među članovima Gradske muzike još je četvero muzičara koji sviraju u Crnogorskom simfonijskom orkestru, koji uz ostale dugogodišnje članove i one koji su tek počeli svirati u Gradskoj muzici čine jednu izvrsnu cijelinu.

Boka news

Manifestacija u čast kotorskog specijaliteta

Manifestacija 'Kotorska pašta 4' u organizaciji Mjesne zajednice Stari Grad održana je u subotu 2. lipnja na Pjaci od kina.

Predsjednica MZ Stari Grad Dragana Knežević rekla je za Radio Kotor da je sama manifestacija kao ideja imala cilj sačuvati ono što je tradicionalno, kotorsko.

„Kotorska pašta pojavila se u najnovijem nacionalnom turističkom vodiču pod imenom 'Ukusi i arome Crne Gore', gdje je zastupljena kao poseban specijalitet iz Kotora. Od ostalih krempita razlikuje je to što se radi od ručno rađenih kora bez aditiva, umjetnih dodataka, već se koriste samo prirodni sastojci, brašno, jaja, mlijeko, vanilin šećer i biljna mast. Cilj kompletnog projekta je da se kotorska krempita zaštiti i da se stavi na listu nematerijalnih kulturnih dobara Crne Gore”, dodala je Knežević.

Direktorica Turističke organizacije Kotor Ana Nives Radović istaknula je kako ovakvi događaji pokazuju da čuvamo i njegujemo tradiciju. „Kada su prije de-

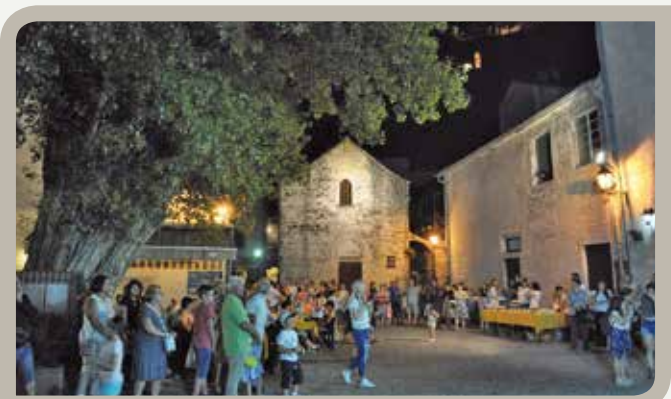

setak godina kruzeri počeli dolaziti u grad mnogi su govorili da grad neće imati koristi od toga upravo zato što su vjerovali da gosti koji na brodu imaju sva tri obroka zapravo neće posjećivati lokalne restorane i kafiće. Ono što možemo vidjeti je da se većina kafića transformirala u restorane upravo zato što gosti koji dolaze cijene našu gastronomsku ponudu, što prepoznaju ono što nudimo i zato što žele probati nešto što je autentično. Kotsku krempitu preporučujemo kao desert turistima koji su upoznati da se lokalna kuhinja najviše sastoji od ribljih specijaliteta pa nakon ribe ne bi bilo zgodno probati neki čokoladni kolač, a krempita je nešto što se može jesti poslije svega. Upravo zato nema restorana u Kotoru koji ne služi krempite na ovaj ili onaj način, a ovi događaji pridonose da se ona pamti po autentičnom receptu.”

U muzičkom dijelu programa nastupila je kotorska grupa „Tri kvarta”, a program je vodila Slađana Vučetić.

Pokrovitelj manifestacije je Općina Kotor, a sponzor Turistička organizacija Kotor.

Radio Kotor

Snima se film *Kotorski misal* – možda i najstariji sačuvani pisani spomenik s područja Crne Gore

Centar za kulturu Tivat producent je novog dokumentarno-igranog filma „Kotorski misal“ autora dr. Lenke i dr. Gojka Čelebića, a čije je snimanje prije nekoliko mjeseci počelo u Njemačkoj i Češkoj. Film napravljen po uzoru na BBC-jeve izrade dokumentaraca s igranim segmentima koji gledateljima trebaju uspješno dočarati duh prošlih vremena i teme koju redatelj obrađuje, trajat će pedesetak minuta i premijerno će publici biti predstavljen tijekom kolovoza u Tivtu.

„Kotorski misal (Misal sv. Jakova od Lođe)“ jedna je od najstarijih knjiga koje su bile u upotrebi na tlu današnje Crne Gore, vjerojatno počevši od XII. stoljeća (prije 1200. godine). Ova knjiga na 348 rukopisnih stranica, s iluminacijama izvrsne ljepote, svojom tematikom, značajem, epohom i suvremenim znanstveno-kulturnim vrednovanjem pripada svjetskoj kulturi“, rekla je dr. Lenka Blehova Čelebić na konferenciji za novinare u Tivtu, na kojoj je medijima detaljno predstavljena najnovija, peta po redu dokumentarno-filmska produkcija tivatskog CZK. Ona je objasnila je da je ovaj neprocjenjivo vrijedni manuskript pisan tzv. beneventanom, pismom nastalim u 8. stoljeću u talijanskome samostanu Monte Kasino, a koje je korišteno do 13. stoljeća, ponajprije u južnoj Italiji. Dr. Blehova-Čelebić, koja intenzivno proučava Kotorski misal koji se čuva u berlinskoj biblioteci gdje je pod još precizno neutvrđenim okolnostima ovaj neprocjenljivo vrijedan pisani spomenik kulturne baštine Crne Gore dospio 1930. kaže da je ovaj manuskript vjerojatno nastao u čuvenom skriptoriju u Bariju, najvjerojatnije po narudžbi Kotorske biskupije koja je dugo stoljeća bila sufraganska u odnosu na Barijsku nadbiskupiju.

„Od Kotorana je, na stranicama misala, poimence spomenuto 143 imena – uglavnom slovenska, a manuskript sadrži i podatke o društvenim, vjerskim i političkim prilikama srednjovjekovne epohe na prostoru današnje Crne Gore. Uz ostalo, u njemu se nalazi i ime i datum smrti viteza Bertrama, bliskog suradnika Roberta Karla Anžuvinskog koji je kao ugarski kralj bio i gospodar Kotora. Kako je Bertram dospio u Kotor mi ne znamo, ali vjerojatno jer je za njega u kotorskoj katedrali služena misa-zadušnica, on je ovdje ili umro ili je bio kotorskog podrijetla, ali to još ne možemo dokazati“, istaknula je Blehova-Čelebić.

Ona je prvi znanstvenik i paleograf koji je razjasnio ovaj rukopis i znanstveno mu utvrdio karakter i značaj, oko dvjesto godina nakon što je Kotorski

misal iznesen iz naše zemlje - pretpostavlja se početkom devetnaestog stoljeća. Istaknula je da je Kotorski misal najstariji sačuvani liturgijski rukopis s naših prostora, stariji čak i od poznatog Dubrovačkog misala koji se kao i veći broj drugih vrijednih srednjovjekovnih spisa s ovih prostora čuva u Oksfordu.

Kotorski misal pisan na pergamentu, prema riječima Blehove-Čelebić, osim što je iznimno važan za historiju crkve, predstavlja i vrlo vrijedan dokument o načinu života srednjovjekovnog i nacionalno vrlo šarolikog društva u Kotoru, upućenog na more i pomorsku trgovinu.

Njezin suprug, dr. Gojko Čelebić koji o istraživanjima i historijatu Kotorskog misala radi dokumentarni film, kaže da je dio materijala već snimio u Berlinu, Hajldebergu, Jeni, Vajmaru i Terezinu, kaže da je po mišljenju nekih njemačkih stručnjaka Kotorski misal možda i stariji od najstarijega poznatoga sačuvanoga pisanog spomenika s područja Crne Gore – Ljetopisa popa Dukljanina.

„Ova neprocjenjivo lijepa i vrijedna knjiga putovala je desetljećima, a možda i stotinama godina odavde do Njemačke gdje je ona na sreću svih nas sačuvana. Poznato Hajlderberško sveučilište, osnovano 1386. godine, bio je znatno kasnije, početkom 19. stoljeća, mjesto gdje se u tzv. mladonijemaca začela ideja da treba evakuirati rukopise iz Azije i Istočne Europe, spremiti ih, istraživati, restaurirati i čuvati do kraja. Hegel je na svojim predavanjima u Jeni 1806. i Hajldebergu 1817. iznio ideju da su ti manuskripti svjetska kultura i da napredna nacija kakva je Njemačka tada bila u kulturnom smislu ima obvezu da se brine o rukopisima s teritorija Azije i istočne Europe. On je smatrao da je to čista svjetska kultura koja govori o izravnom naslijeđu antike i izravnom naslijeđu Bizanta i da je pravo mjesto za njezino proučavanje i čuvanje Sveučilište. Naravno da je bio potpuno u pravu jer je manuskript identitet jednog naroda i njegovoga genetičkog i kulturnog pamćenja“, istaknuo je Čelebić dodavši da je manuskript kakav je Kotorski misal, „najviši oblik kulture jer on govori u ime živog čovjeka koji ga je stvorio, a obraća se također živom čovjeku“.

Boka News

Izborna skupština Matice hrvatske

U subotu, 16. lipnja 2018., održana je izborna Skupština Matice hrvatske u Rijeci na kojoj je izabran novi predsjednik Matice hrvatske, akademik Stipe Botica, a predsjednik osječke Matice Ivica Završki izabran je za člana glavnog upravnog tijela Matice – Glavnog odbora, i to s najviše glasova od svih kandidata u ime ogranaka. Osječanin Ivica Vuletić bit će član novoga Nadzornog odbora Matice hrvatske. Skupštini je nazočila i predsjednica Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj Marija Mihaliček.

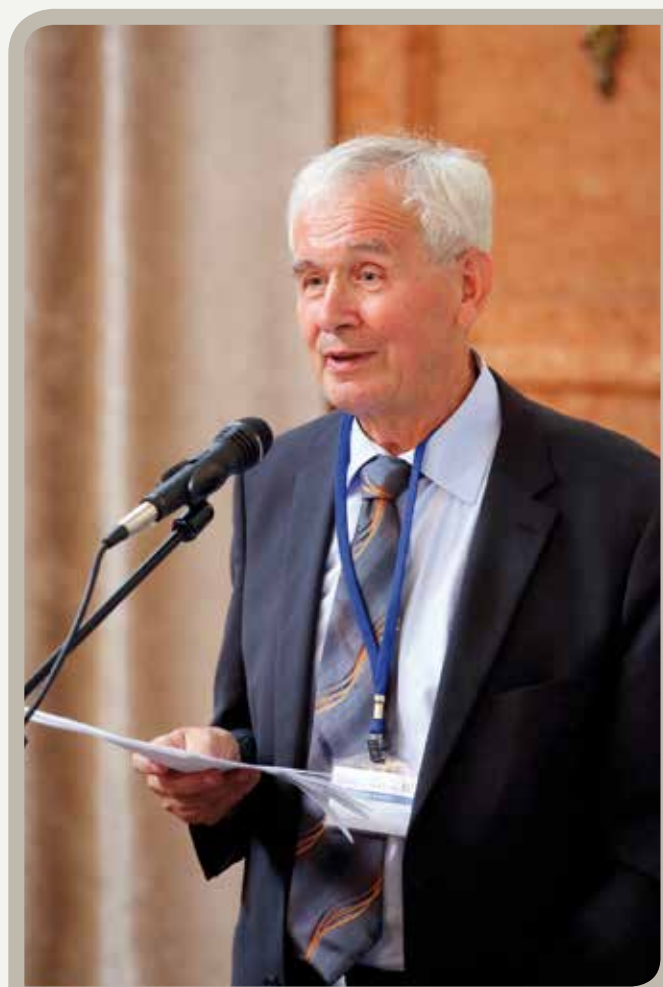
Najstarija hrvatska nacionalna kulturna ustanova Matica hrvatska održala je Glavnu izbornu skupštinu u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja u Rijeci. Na Skupštini je sudjelovalo oko 120 zastupnika iz cijele Hrvatske i ostalih zemalja u kojima djeluje MH. U ime Grada Rijeke Glavnoj izornoj skupštini nazočio je zamje-

nik gradonačelnika Marko Filipović. Za potpredsjednike su izabrani Anđelko Akrap, Luka Šeput i Dubravka Oraić Tolić. Glavni tajnik ostaje i dalje Zorislav Lukić, kao i Damir Zorić na poziciji gospodarskog tajnika. Božidar Petrač izabran je za književnog tajnika Matice hrvatske. Izabrani su i članovi Nadzornog odbora, Suda časti i Glavnog odbora Matice.

Matica hrvatska jedna je od najstarijih hrvatskih kulturnih ustanova. Objavljuje dvotjednik Vijenac, književni list za umjetnost, kulturu i znanost, Hrvatsku reviju, časopis za književnost, umjetnost i kulturu življenja te književni i znanstveni časopis Kolo. Matica također priređuje mnogobrojna predstavljanja knjiga, znanstvene simpozije, okrugle stolove, rasprave, stručna i znanstvena predavanja te koncerte klasične glazbe.

Radio Dux
Fotografije: Mirko Cvjetko

Zanimljivo predavanje o ljetnikovcima u Rijeci dubrovačkoj

Inspirativno i zanimljivo predavanje prof. dr. sc. Stanislave Slavice Stojan, predsjednice Ogranka Matice hrvatske u Dubrovniku, pod nazivom „Svakodnevnica života u ljetnikovcima Rijeke dubrovačke (15. – 19. st.)“ održano je 10. svibnja u Galeriji ljetnikovca Buća u Tivtu.

Mnogobrojni posjetitelji imali su priliku čuti zanimljivosti o Rijeci dubrovačkoj i ljetnikovcima koji predstavljaju jedno pravo povijesno bogatstvo. Na početku večeri nazočne je pozdravila povjesničarka umjetnosti i predsjednica Matice hrvatske u Boki kotorskoj Marija Mihaliček.

Rijeka dubrovačka je mještanima, kao i mnogobrojnim posjetiteljima služila za odmor, uživanje u prirodi, lov i jedrenje. Bila je inspiracija mnogobrojnim hrvatskim pjesnicima toga doba, koji su stvarali mnoga velika književna djela upravo na tom području.

Osim kasnorenesansnog ljetnikovca Stay i baroknog ljetnikovca Bosdari, svi ljetnikovci građeni su u gotičko-renesansnom stilu. Svi ljetnikovci imaju svoju priču, neki tragičnu, neki pak predstavljaju mjesta gdje se rađala književnost toga doba, ali ostaje činjenica da su svi jedno kulturno i povijesno bogatstvo koje bez obzira na današnje vrijeme ostaju svjedoci tadašnjih događaja. Prof. dr. sc. Slavica Stojan naglašava da je Rijeka dubrovačka izgubila svoj nekadašnji izgled te da je ona sada urbanistički jedan potpuno uništen prostor. Neki od ljetnikovaca koji se nalaze u Rijeci dubrovačkoj su Bobali (obitelji Vučinić), Gradić, Zamanja, ljetnikovac Marina Sorkočevića, ljetnikovac Đurđević-Gučetić, Bunić-Kaboga, Gozze, Rastić...

„Za Rijeku dubrovačku ljudi često kažu da je to jedan mitski prostor“, rekla je prof. dr. sc. Slavica Stojan te istaknula da se „mitsko“ može tumačiti na više načina. „Druga strana tog mitskog prostora je nešto što se stvaralo tijekom stoljeća, a to je hrvatska književnost na tlu Dubrovnika. Ona je u 90 posto slučajeva nastala u Rijeci dubrovačkoj. Zašto? Zato što su svi tamo imali ljetnikovce. Dubrovčani koji su bili dobri trgovci, koji su putovali s ove strane svijeta na drugu stranu, nisu mogli stvarati ni Osmana, ni Dubravku, ni Dunda Maroja negdje u putu, nego kad je bilo za to vremena; u vrijeme odmora i predaha, a to je bilo vrijeme kad su boravili u Rijeci dubrovačkoj“, ističe ona.

Ljetnikovci su rađeni od 1520. do kraja 16. stoljeća. U njima se živjelo skromno i daleko od bogatstva kakav su dojam ostavljali drugima. U njima su se dogovarali brakovi, ugovori o mirazu, trgovina... Održavanje ljetnikovaca je iznimno skupo i njegovo očuvanje zahtijeva velika ulaganja, istaknula je prof. dr. sc. Slavica Stojan, koja i sama živi u jednom od njih.

Uz mnogobrojne nazočne, na predavanju su bili i: konzul Republike Hrvatske u Kotoru Marijan Klasić, kao i predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković.

Radio Dux

Delegacija Grada Zadra predvođena gradonačelnikom Dukićem u radnom posjetu Općini Tivat

Predsjednica Općine Tivat Snežana Matijević zajedno sa suradnicima, ugostila je u petak delegaciju Grada Zadra, predvođenu gradonačelnikom Brankom Dukićem, koja boravi u posjeti Tivtu od 7.-9. lipnja.

Susretu čelnika ova dva primorska grada prisustvovali su ambasador Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić i konzul gerant Marijan Klasić. Teme o kojima se govorilo na sastanku prvenstveno su bile iz područja turizma, obrazovanja, ekonomije.

“Drago mi je što Tivat brzo uspostavlja suradnju s gradovima iz regije, a posebno bih istakla zadovoljstvo što je to grad Zadar, koji je kao i Tivat, primorski i prije svega ka turizmu orijentiran grad. Puno je polja na kojima ćemo, sigurna sam, surađivati, a nadam se i, u dogledno vrijeme, uspostaviti i pobratimske odnose”, kazala je, između ostalog, Predsjednica Općine.

Zajednički stav je kako je mogućih vidova suradnje mnogo, pa će se čelnici Tivta i Zadra založiti kako bi se ušlo u realizaciju potencijalnih zajedničkih projekata. Razmjena iskustva u određenim područjima doprinijela bi većoj efikasnosti rada obje lokalne uprave.

“Ono što me raduje, kada je u pitanju Tivat, jest da, kao i Grad Zadar, ima jako bogatu kulturnu baštinu koju vidim da gajite na zavidnom nivou. Tradiciju je potrebno očuvati i prenositi je na naredne generacije i to je ono što jedan grad čini au-

tentičnim”, istaknuo je gradonačelnik Grada Zadra Branko Dukić.

Sudionici sastanka složili su se da je prometna infrastruktura jedan od najvažnijih preduvjeta za stvaranje što bolje turističke ponude grada, u koju je potrebno neprestano ulagati. Predstavnici Grada Zadra istaknuli su svoju pomoć i u dijelu korištenja fondova Europske unije, na koje imaju pravo Tivat i Crna Gora pod određenim uvjetima, a koji predstavljaju jedan od neophodnih financijskih instrumenata za realizaciju projekata.

Grad Zadar umnogome prednjači u odnosu na Tivat kada su u pitanju kvantitativni pokazatelji posjećenosti turista, prije svega, u ljetnim mjesecima, dok je Tivat doživio mnogo bržu ekspanziju u ekonomskom razvoju, zahvaljujući prije svega ulaganjima stranih investitora koji se nalaze na teritoriju Općine Tivat – zaključilo se na prijemu kod Predsjednice Općine.

Za delegaciju Zadra upriličen je obilazak velikih razvojnih projekata na teritoriju Općine Tivat. Zadrani su imali priliku upoznati se s ljepotama i bogatom poviješću i kulturom Bokotorskog zaljeva, ali i prisustvovati većim manifestacijama koje su organizirane u Tivtu. Delegaciju iz Zadra čine, izuzev gradonačelnika Dukića, Ante Babić zamjenik gradonačelnika, Boris Antić zamjenik pročelnika Ureda gradonačelnika i Vanda Babić profesorica na Sveučilištu u Zadru.

Zadrani su se susreli i s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine u Boki i Crnoj Gori.

www.ezadar.rtl.hr

Kotor i Boka kotorska bili su domaćini Ocean Lava Montenegro 2018.

Od 11. do 13. svibnja Multisport Akademija Majer bila je uspješan organizator triatlon trke Ocean Lava Montenegro 2018. Tako su Kotor i Boka kotorska bili domaćini natjecateljima, njih više od 480, iz 37 zemalja svijeta koji su se natjecali na half distance: 1,9 km plivanja, 90 km vožnje bicikla i 21 km trčanja.

Nakon 2016. godine i prvog okupljanja 45 triatlonaca u Kotoru, zatim 2017. kada se na istome mjestu okupilo 330 natjecatelja, organizatori su dokazali da Ocean Lava Montenegro ima kapacitet i za više, bolje i jače.

Triatlon je podržalo više od 300 volontera iz Boke, a potporu su dale mnogobrojne institucije i pokrovitelji te je tako Ocean Lava Montenegro 2018. ispunio cilj. Svaki natjecatelj, njegova pratnja u vidu članova obitelji i prijatelja, svi oni zajedno s osmijehom su napustili Kotor i Crnu Goru i obećali da će se sljedeće godine vratiti na isto mjesto.

Već u petak 11. svibnja održano je svečano otvorenje natjecanja, uz govor Miloša Lalevića, direktora direktorata za sport u Ministarstvu sporta Crne Gore, koje je ove godine snažno podržalo ovu manifestaciju, zatim direktorice TO Općine Kotor Ane Ni-

ves Radović, direktorice filijale Hipotekarne banke u Kotoru Dijane Radović i direktora trke Igora Majera.

U subotu, 12. svibnja, održana je dječja trka ispred vrata Staroga grada, u kojoj je sudjelovalo više od 200 dječaka i djevojčica u dobi do 12 godina.

U nedjelju, 13. svibnja, s početkom u 7 sati, na Žutoj plaži okupilo se više od 400 triatlonaca koji su se natjecali individualno i u štafeti. Nakon plivačke dionice u zaljevu, zatim vožnje biciklom na dionici Kotor - Kamenari - Kotor i trčanja po donjem putu Kotor - Sv. Stasije - Kotor, dobili smo i pobjednike.

U konkurenciji žena pobijedila je Federika de Nicola s vremenom 4:32:45,0, na drugome mjestu bila je Melanie Baumann 4:37:01,3, a na trećem Željka Šaban 4:45:02,6.

U konkurenciji muškaraca dominirali su triatlonci iz Češke. Pobjednik je Jan Sneberger 4:13:38,9, drugoplasirani je Honza Jan Jakubicek 4:17:09,1, a treće mjesto zauzeo je Jan Oppolzer 4:17:17,2.

Priredila:

Boka News

Gastro manifestacija Žučenica fest – „P(i)jat od žučenice“

Ni kiša nije spriječila Tivćane i turiste da izvrše juriš na najukusniju metu na primorju

Ni uporna ljetna kiša nije spriječila stotine posjetilaca da se okupe na najukusnijoj, ali i najkraćoj tradicionalnoj fešti u Tivtu – gastronomskom spektaklu „P(i)jat od žučenice“ koji je 17. lipnja priređen na gradskoj rivi Pine u Tivtu.

Fešta od gušta za sva čula koju već 14 godina zaredom priređuje Organizacija žena Tivta uz potporu Općine i Turističke organizacije Tivat, iako do sada najmasovnija i s najviše pripremljenih jela od autohtone primorske divlje jestive trave žučenice, nije dugo potrajala jer je manje od pola sata trebalo Tivćanima i mnogobrojnim stranim turistima da „naoružani“ plastičnim tanjurima i priborom za jelo izvrše pravi juriš na nekoliko desetina štandova koji su se povijali pod teretom prepunih ovala i „pometu“ njihov sadržaj. A na njima je bilo svega zamislivoga i onoga što do sada još nije izmišljeno, a da se može pripremiti sa žučenicom – od salata, variva, žučenice u raznim kombinacijama s mesom, ribom i plodovima mora, do kolača na bazi te divlje trave, poput maštovitih princeps krofnji s kremom od žučenice.

Kraljica svih trava“ još se jednom pokazala u svojoj svojoj raškoši pripremljena i uljepšana vrijednim rukama bokeških domaćica i ovdašnjih ugostitelja, ali učenika Srednje stručne škole „Segije Stanić“ iz Podgorice koji ni ove godine nisu izostali s najposjećenije tivatske gastro fešte.

Uz njih i domaćice iz Organizacije žena Tivta na štandovima su svoje vizualno i ukusom fascinatne kreacije izložili i Organizacija žena Budve, Organizacija žena Risna, Kolo srpskih sestara Tivta, NVO „Ruke“ iz Herceg Novog, NVO „Harlekin“ iz Donje Lastve, Udruženje ugostitelja Tivta s kulinarima iz lounge barova „KLM“ i „Volat“, konobe „Bahus“, kafe barova i restorana „Mala barka“, „City hall“, „My club“, „Big ben“ te hotela „Montenegrino“ i „La Roche“, brod „Vodena kočija“, Žene Grblja, NVO „Fešta“ iz Baošića, restoran „Mali raj“ iz Igala, NVO Bokeški forum, OŠ „Drago Milović“ Tivat, Forum žena SD,

Kavačke alamake, hotel „Pine“ i poljski kulinari iz grada Skočova.

„Prezadovoljna sam odazivom sudionika fešte jer je više od 150 ljudi sudjelovalo u pripremanju jela koje smo ovdje danas iznijeli. Posebno me raduje što je ovdje s nama toliki broj restorana i hotelijera, što pokazuje da smo u ovih 14 godina koliko naš festival traje uspjeli u osnovnoj misiji – da skrenemo njihovu pažnju na žučenicu kao nezaobilazan dio bokeljske i crnogorske kulinarske tradicije i da tu predivnu, ukusnu i zdravu biljku vratimo na trpeze naših turista“, rekla je predsjednica Organizacije žena Tivta Blažena Vučurović. Dodala je da svi koji kuhaju za „Pjat od žučenice“ to čine „s dušom i guštom i ulažu golemu energiju i trud da pred posjetitelje iznesemo zaista najukusnija i najljepše garnirana jela“.

Koliki je uspjeh „Žučenica fest“ izgradila tijekom proteklih godina pokazuje i to što je danas na Pini bilo puno već tradicionalnih posjetilaca te fešte iz unutrašnjosti Crne Gore i Srbije, a koji ciljano dolaze u Tivat baš da bi uživali u ukusima i mirisima ovoga sjajnoga gastronomskog festivala.

Direktorica Turističke organizacije Tivta Gabrijela Glavočić istaknula je da je „Žučenica fest“ postao pravi brend zahvaljujući maštovitosti i vrijednom radu kreatora iz Organizacije žena i Radio Tivta.

„Ova manifestacija postala je pravi brend koji sve više izlazi iz okvira lokalnog, postaje prepoznatljiv u regiji i dobiva međunarodno obilježje“, istaknula je Glavočić.

U muzičkom programu nastupilo je Glazbeno prosvjetno društvo „Tivat“, a fešta je okončana koncertom klape „Iskon“ iz Splita.

Boka News

Tijana Petrović

Kardinal Pietro Parolin u posjetu Kotorskoj biskupiji

Državni tajnik Svete Stolice kardinal Pietro Parolin krajem lipnja boravio je u trodnevnom državnom posjetu Crnoj Gori i Kotorskoj biskupiji. On je u petak, 29. lipnja, na blagdan svetog Petra i Pavla, predvodio svečanu svetu misu u katedrali-bazilici svetog Tripuna uz koncelebraciju monsinjora Ilije Janjića i svećenika Kotorske biskupije, kao i apostolskog nuncija Luigija Pezzuta, barskog nadbiskupa monsinjora Rokka Gjonlleshaja i nadbiskupa u mirovini Zefa Gashija.

Prije svete mise u njegovu čast Bokeljska mornarica je ispred katedrale odigrala kolo sv. Tripuna.

Kotorski biskup mons. Ilija Janić, pozdravljajući visokoga gosta i vjernike, istaknuo je da se Kotorska biskupija spominje još u petom stoljeću, a povijesni izbori bilježe prisutnost predčasnika papinskih delegata u ovoj katedrali već 1200 godina. „Iako mala, ova biskupija je iznjedrila mnogobrojne velikane duha i kulture te na značajan način oblikovala povijest i kulturu cijelog kraja. S velikom zahvalnošću i ponosom ističemo činjenicu da su iz ove biskupije na čast oltara uzdignuti sveti Leopold Mandić, blaženi Gracija, blažena Ozana Kotorka, službenica Božja Ana Marija Marović i drugi blaženici”, rekao je biskup Janić.

Kardinal se u svojoj homiliji posebno osvrnuo na „svetost običnog čovjeka”. „Kada ih je Isus pozvao, ni Petar ni Pavao nisu bili sveti: Bog, doista, ne zove svete, već zove obične ljude kako bi ih učinio svetima. Ova nam činjenica ispunjava srce velikom nadom.

Papa Franjo želio je posvetiti temi poziva na svetost njegovu nedavnu apostolsku budnicu *Gaudete et Exsultate*. U njoj poziva na otkrivanje znakova svakodnevne svetosti među osobama koje su nama blizu: To je toliko puta svetost susjednih vrata, onih koji žive blizu nas i koji su odsjaj Božje prisutnosti

ili da iskoristim drugi izraz, srednja klasa svetosti’ – piše Papa – i navodi neke od primjera svakodnevne svetosti ‘u roditeljima koji s toliko ljubavi odgajaju svoju djecu, u muškarcima i ženama koji rade kako bi kući donijeli kruh, u bolesnima, u starim redovnicima koje se nastavljaju smiješiti’.

Radi se, dakle, o vrsti svetosti koja nije za malobrojne heroje ili izvanredne osobe, koja se ostvaruje u apstraktnim uzorima, već je naglasak stavljen na način življenja svakodnevnoga kršćanskog života. Ono što nas čini svetima nije heroizam u našim djelima, nego je – kao i za apostole Petra i Pavla – pouzdanje u milosrđe Božje koji voli sebe poniziti i uzdignuti k sebi ponizna stvorenja. Ona je uvijek u korijenu, dar milosti koji treba pokrenuti sljedeći put (svetosti)”, rekao je kardinal Parolin u svojoj propovijedi.

Kardinal Parolin je po svojoj službi najviši crkveni i državni predstavnik Svetog Oca i države Vatikana, koja s Crnom Gorom ima više nego tisućgodišnje veze pa je njegov posjet od posebnog značaja za Kotorsku biskupiju i njezine vjernike. Svečanoj svetoj misi u katedrali, uz mnogobrojne vjernike, nazočili su i predstavnici diplomatskog kora, ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinović, veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić, konzul Republike Hrvatske u Crnoj Gori Marijan Klasić, predstavnici Općine Kotor i Općine Tivat.

Bijeg u poeziju s Anđelkom Korčulanić

Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore i Zajednica Crnogoraca Splita 16. lipnja priredili su pjesničku večer Anđelke Korčulanić u Domu kulture „Josip Marković” u Donjoj Lastvi.

Na početku večeri nazočne je pozdravio predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković, zahvalivši svima na dolasku.

Autorica je, razgovarajući s poznatim crnogorskim književnikom Mirašom Martinovićem, približila svoj umjetnički opus i izrazila želju za ponovnim dolaskom u Boku, koja će zasigurno biti jedna od glavnih inspiracija njezinih pjesama u sljedećem razdoblju.

Miraš Martinović podsjetio je nazočne na mnogobrojne kulturne događaje koji su organizirani u Domu kulture „Josip Marković” te na

Gradska muzika Kotor nastupila u Zagrebu

Kotorska Gradska muzika početkom lipnja nastupila je na proslavi Dana nacionalnih manjina Grada Zagreba.

Kotorski orkestar, koji baštini tradiciju dugu skoro dva stoljeća, Zagrepčanima i njihovim gostima predstavio se u Muzičkom paviljonu parka na Zrinjvcu. "Gradska muzika je u subotu ujutro prodefilirala parkom, uza zvuke popularnih koračnica, na oduševljenje mnogobrojne publike, među kojom je bio i gradonačelnik Zagreba Milan Bandić s članovima gradske uprave. Glavni dio programa i koncert Gradske muzike održan je u subotu popodne na istome mjestu. Publika je uživala u odabranome repertoaru kotorskih muzičara uz solo izvedbe Sandre Pasković i Đurđe Petrović Poljak.

Uz naš orkestar, na manifestaciji su nastupili i: Folklorno društvo 'Jeteliček' Češke besede Zagreb, Zbor 'Siparantum' iz Peći s Kosova i Metohije, kao i Ansambl 'Bosana' bošnjačke nacionalne zajednice za Grad Zagreb i Zagrebačku županiju.

Na povratku za Kotor članovi Gradske muzike posjetili su Šibenik, gdje su bili gosti kolegama iz Šibenske narodne glazbe s kojima duži niz godina uspješno surađuju. Šibenčani ove godine proslavljaju značajan jubilej - 170 godina postojanja pa su im Kotorani, uz čestitke, uručili prigodan poklon - umjetničku sliku s motivom Gospe od Škrpjela.

Gostovanje Gradske muzike u Zagrebu omogućili su: Koordinacija vijeća nacionalnih manjina grada Zagreba, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Grad Zagreb, Općina Kotor i Turistička organi-

zacija općine Kotor. U ime Općine Kotor na koncertu je bila prisutna tajnica Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti Jelena Vukasović, a u ime Turističke organizacije Općine Kotor Mirza Krčić, koji je i član Upravnog odbora Gradske muzike Kotor", priopćeno je iz Gradske muzike Kotor.

Radio Kotor

glasio kako i ova večer predstavlja kontinuitet „onoga što je bilo i onoga što će biti“. Autorica je govorila o svojoj pjesničkoj pauzi, nakon čega su uslijedile mnogobrojne pjesme, a također je i spomenula motiv „mora“ koji je često prisutan u njezinim pjesmama. „Mislim da je more samo po sebi poezija. I kad miruje i kad je valovito i kad prijeti... Čovjek ili žena u osami kraj mora neizbježno razgovara s morem. Postavlja pitanja i dobiva odgovore i to se često posloži u pjesmama“, istaknula je autorica Korčulanović. Ona je sama čitala svoje stihove na različitim narječjima iz nekoliko zbirki. Miraš Martinović rekao je da kada nosimo neki dar u sebi, doći će trenutak kada ćemo to morati iskazati.

Marin Čaveliš iz Podgorice, jedan od autora čije su pjesme predstavljene u zbirci „Versi kamena i mora - poezija suvremenih hrvatskih pjesnika Crne Gore“ bio je pravo glazbeno osvježanje predstavivši dva mlada momka koji su uglazbili njegove stihove. Klapa Jadran je kao i uvijek svojom dalmatinskom notom pridonijela da glazbeni dio večeri bude potpun.

Autorica je izrazila zahvalnost gospodinu Mišu Ratkoviću, bivšem predsjedniku Zajednice Crnogoraca Splita, od koga je i potekla ideja za ovu pjesničku večer. Na kraju večeri predsjednik HNV-a Zvonimir Deković autorici je uručio prigodne darove.

Književnoj večeri je, uz ostale, nazočio i konzul Republike Hrvatske u Kotoru Marijan Klasić sa suradnicima.

Radio Dux

**7. 5. 2018.
Izdavačka djelatnost HGD CG
na Sajmu knjiga u Podgorici**

Već petu godinu zaredom Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava sudjeluje na međunarodnim sajmovima knjiga u Podgorici. Ovogodišnji 13. međunarodni podgorički sajam knjiga bio je održan od 7. do 14. svibnja, pod sloganom „Oprez, čitanje može izazvati slobodno razmišljanje. Djeca čitalaca i sami postaju čitaoci“. Na promotivnom štandu Fonda našli su se, kao i prethodnih godina, naslovi knjiga i časopisa objavljenih zahvaljujući financijskoj potpori Fonda, autora iz svih šest manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori. Na ovaj način javnost se mogla upoznati i s djelima hrvatske manjinske zajednice u Crnoj Gori.

**11. 5. 2018.
Izaslanstvo HGD CG
na proslavi Dana DNŽ**

U povodu obilježavanja 25. obljetnice, Dana Dubrovačko-neretvanske županije i blagdana njezinog zaštitnika sv. Leopolda Bogdana Mandića, na svečanosti je bilo prisutno izaslanstvo HGD CG u sastavu: Tijana Petrović, urednica Hrvatskoga glasnika, Marija Mihaliček, članica Uredništva časopisa i predsjednica Matice hrvatske - ogranka za Boku kotorsku te Krunoslav Težak, povjerenik HGD CG za Hrvatsku.

Odana je počast poginulim braniteljima i civilnim žrtvama Domovinskog rata na groblju Boninovo. Izaslanstvo je bilo prisutno i na svečanoj sjednici Županijske skupštine.

U kulturno-umjetničkom programu ispred crkve sv. Vlaha sudjelovao je i mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“ koji je pratio nastup

folklornog ansambla u izvođenju koreografije pod nazivom „Oj more duboko“ - splet plesova i pjesama iz Boke kotorske, koreografa prof. Predraga Šušića, uz muzički aranžman prof. Milenka Martića i Đorđa Begua.

15. 5. 2018. Sastanak Uređivačkog odbora

Uz analiziranje prethodnog broja Glasnika i upoznavanje s trenutnom situacijom oko tiskanja broja 156, kao i dogovora o mogućim temama za Glasnik broj 157, raspravljalo se i o financijskoj situaciji Društva vezanoj uz tiskanje časopisa.

U vezi s financijskom situacijom Društva i daljnje sudbine časopisa, predloženo je Upravnom odboru da se pričekava odgovor Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan R. Hrvatske na naš zahtjev za preispitivanje odluke Povjerenstva o kandidiranim projektima, kao i kadrovski rasplet situacije u Fondu za manjine Crne Gore, koji je uvjet za raspisivanje natječaja, pa da se zatim odluči što učiniti s daljnjim tiskanjem časopisa.

25. 5. 2018. Novi broj časopisa „Hrvatski glasnik“

Iz tiska je izašao 156. broj Hrvatskoga glasnika za mjesec travanj 2018. unatoč financijskim problemima u kojima se našlo Društvo. U ovom broju obrađene su aktualne teme: Milo Đukanović iza-

bran za predsjednika Crne Gore, LADO – čuvar izvorne hrvatske baštine, Terenska nastava hrvatske škole u Splitu, Trogiru, Biogradu na Moru i Zadru, Čije je katoličko groblje sv. Mihovila u Kotoru?, Ilija Marković – Punim jedrima, Arhetipski svijet i snovi Miraša Martinovića, a tu su i redovite rubrike Kronika društva, Aktualnosti. U ovom broju i dalje se bavimo polemikama i reagiranjima na tekst inicijative da se Bokeljska mornarica uvrsti na UNESCOV-u reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Priredeni su i redoviti serijali.

5. 6. 2018. Donacije knjiga iz biblioteke HGD CG

Nakon preseljenja ureda Društva sa zimskog bazena u stari grad pojavio se problem smještaja čitave bibliografske građe pa je donesena odluka da se više od 1.500 knjiga donira onima koji posjeduju biblioteke.

Prvo je određen broj knjiga uručen biblioteci Društva „Kamelija“ iz Stoliva. Kontingent knjiga uručio je čelnicima Društva Romeu Mihoviću i Vinku Petkoviću predstavnik HGD CG Gracija Gašo Marović, pomorski kapetan u mirovini i pjesnik.

Nakon toga je zbirka značajnih izdanja iz hrvatske i svjetske književnosti te autora iz područja povijesti, pomorstva i srodnih disciplina uručena hrvatskoj knjižnici „Ljudevit Gaj“ u Donjoj Lastvi. Gospodinu Maroviću na ovoj vrijednoj donaciji u ime Knjižnice i Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore zahvalio je predsjednik Vijeća, gospodin Zvonimir Deković.

Najveći broj knjiga doniran je novoformiranoj knjižnici u Psihijatrijskoj bolnici u Dobroti. Knjige je u ime Društva voditeljici knjižnice Radmili Perišić uručio Tripo Schubert.

**6. 6. 2018.
Izvanredna sjednica
Upravnog odbora HGD CG**

S obzirom na nepredviđene probleme u podmi-
rivanju obveza prema povjerenicima i financira-
nju planskih aktivnosti Društva u 2018. godini,
održan je hitan sastanak Upravnog odbora. Na
sastanku je zaključeno da su financijski problemi
nastali nakon odbijanja kandidiranih projekata
od strane Povjerenstva Veleposlanstva Republike
Hrvatske zbog nekompletne dokumentacije, kao i

kašnjenja u raspisivanju natječaja Fonda za za-
štitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore.
Zbog toga je odlučeno da se storniraju sve pred-
viđene aktivnosti Društva za 2018. godinu, osim
tekućih za opstanak Društva. Do daljnjeg se obu-
stavlja i tiskanje časopisa Hrvatskoga glasnika
dok se financijska situacija ne stabilizira.

**10. 6. 2018.
Posjet izaslanstva
grada Zadra HGD CG**

Za vrijeme trodnevnog posjeta Boki kotorskoj,
izaslanstvo grada Zadra posjetilo je 7. lipnja Hr-
vatsko građansko društvo Crne Gore u Kotoru,
u sastavu: Branko Dukić, gradonačelnik, Ante
Babić, zamjenik gradonačelnika, Boris Artić, za-
mjenik pročelnika Ureda gradonačelnika i Vanda
Babić, profesorica na Sveučilištu.

U odsutnosti predsjednika Brguljana delega-
ciju grada Zadra, u pratnji Zvonimira Dekovića,
predsjednika HNV CG i don Iva Čorića, osniva-
ča HKD „Napredak“, primili su: Dijana Milošević,

dopredsjednica, Danijela Vulović, član UO i uređivačkog odbora časopisa Hrvatskoga glasnika te Vivijan Vuksanović, tajnica Društva.

Gosti su upoznati s poviješću Društva, o značajnijim aktivnostima, o izdavačkoj djelatnosti, o dva najznačajnija projekta Društva - dječjem mandolinskom orkestru i tiskanju jedinoga pisanog medija Hrvata u Crnoj Gori, časopisa Hrvatskoga glasnika, kao i o načinu financiranja.

Na kraju druženja razmijenjeni su prigodni pokloni.

13. 6. 2018. Sastanak Uređivačkog odbora časopisa

Uređivački odbor Hrvatskoga glasnika sastao se kako bi razmotrili situaciju nakon odluke Uprav-

nog odbora o storniranju tiskanja časopisa. Dogovoreno je da se na pripremi časopisa normalno radi, kao da nisu prisutni financijski problemi, pa se može, kada se financijska situacija stabilizira, početi s tiskanjem. U svakom slučaju, neće se moći održati mjesečna dinamika, već će se tiskati dvobroj.

19. 6. 2018. Prijem u povodu Dana državnosti RH

U povodu 27. obljetnice Dana državnosti Republike Hrvatske veleposlanik RH, Njegova Ekselencija Veselko Grubišić sa suprugom, upriličio je prijem na imanju Knjaz u Podgorici, na kojemu je bilo prisutno izaslanstvo HGD CG: Marijo Brguljan, predsjednik, Ivan Ilić i Mirko Vičević, bivši predsjednici, Tijana Petrović, urednica časopisa i Danijela Vulović, članica Upravnog odbora.

Na samom početku, klapa „Kaše“ iz Dubrovnika otpjevala je hrvatsku i crnogorsku himnu te

himnu Europske unije „Oda radosti“, u čast pete obljetnice članstva Hrvatske u Europskoj uniji.

U pozdravnom govoru veleposlanik je izrazio zahvalnost na gostoprimstvu i ljubaznosti crnogorskim institucijama i svim ljudima s kojima je imao prilike susresti se od dolaska u Crnu Goru. „Danas obilježavamo 27. obljetnicu od obnove hrvatske državnosti: devetu obljetnicu članstva u NATO-u i petu godišnjicu članstva Hrvatske u EU. Članstvo u NATO-u i EU bila su naša dva najvažnija vanjskopolitička cilja“, istaknuo je Grubišić.

Marina Dulović, Marijo Brguljan i Danijela Vulović

„Republika Hrvatska je u razdoblju od 27 godina postigla odličnu međunarodnu afirmaciju. Percepcija imidža Hrvatske svakim danom je sve bolja. Kombiniramo našu prošlost sa sadašnjim uspjesima u izgradnji hrvatskoga identiteta. Hrvatski jezik jedan je od službenih jezika EU. Zamislite kako bi danas pisac prvoga hrvatskog romana iz 1536. godine, Zadranić Petar Zoranić,

bio sretan kada više ne bi imala smisla njegova kritika onima koji ne pišu hrvatskim jezikom, a glasila je: ‘Ah, ne spominju i ne haju jezika hrvatskoga’.“

Osvrnuo se i na Hrvatsku kao na zemlju koja je postigla iznimne sportske uspjehe u svijetu, također na Istru kao najbolju maslinarsku regiju, kao i na mnoge druge prepoznatljive kvalitete Republike Hrvatske.

„Često nam je najdraže uzimati one dijelove naše povijesti koji o nama lijepo govore, ali u svemu tome moramo imati mjeru. Crna Gora, nakon obnovljene državnosti, također gradi svoj vlastiti identitet koji je sve više prepoznatljiv i afirmativan. S veseljem mogu potvrditi kako su bilateralni odnosi između Hrvatske i Crne Gore vrlo sadržajni i intenzivni i to na svim područjima i razinama društva. Kažu kako se prijateljima može sve reći, stoga koristim ovu prigodu kako bih pohvalio Crnu Goru i njezina nastojanja na putu približavanja EU. Mi smo vam kao prijatelji i susjedi pomagali u tom procesu. Siguran sam da ćemo nastaviti istim žarom“, poručio je Grubišić.

23. 6. 2018. Dan HGD CG

Dana 23. lipnja 2001. godine osnovano je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore sa sjedištem u Kotoru. Svake godine na taj dan organiziramo određene manifestacije ili ga proslavimo „radno“, skupštinskim zasjedanjem ili nešto slično.

**Hrvatsko građansko
društvo
Crne Gore-Kotor**

Na žalost, ove godine taj dan je prošao bez ikakvog obilježja. Razlog leži u odluci Upravnog odbora da se storniraju sve predviđene aktivnosti zbog nepredviđene teške financijske situacije. Nadamo se da se to neće ponoviti u budućnosti.

25. 6. 2018. Posjet Branke Bezić Filipović

Branka Bezić Filipović, voditeljica ogranka Hrvatske matice iseljenika u Splitu, svake godine u vrijeme proslave Dana državnosti R. Hrvatske, na povratku s gostovanja u zajednicama Hrvata u Beogradu i Bitoli, posjećuje naše Društvo, organizirajući neku prigodnu manifestaciju. Ove godine, zbog ranije zakazanog koncerta gradske glazbe ispred katedrale sv. Tripuna i dvodnevne proslave dana Bokeljske mornarice, bili smo uskraćeni za to zadovoljstvo. Boravak je iskorišten za dogovore oko daljnje suradnje. Gospođa Bezić uručila je vrijednu donaciju monografskih izdanja knjižnici Društva.

25./26. 6. 2018. Sudjelovanje na svečanosti Bokeljske mornarice

Proslava Dana Bokeljske mornarice Kotor, kao i svake godine, održava se dva dana. Prvog dana održana je svečana Akademija u koncertnoj dvorani muzičke škole „Vida Matjan“, crkve sv. Duha, kojoj je bio nazočan, uz mnoge uzvanike, i Marijo Brguljan, predsjednik HGD CG. Drugog dana održana je sljedeća ceremonija: formiranje Glavnog odreda Bokeljske mornarice na Pjaci od kina, prijem državne zastave od predsjednika Općine Kotor, obilazak grada, prijem ključeva grada ispred glavnih gradskih vrata od predsjednika Općine i na kraju tradicionalno kolo na Trgu od oružja.

29. 6. 2018. Posjet sudionice na Reviji tradicijske odjeće

Odabrana sudionica HGD CG na Reviji tradicijske odjeće u Tomislavgradu, Rozalija Francesković iz Tivta, posjetila je ured Društva te su joj Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović i Tijana Petrović dali potrebne instrukcije oko nastupa, boravka, putovanja, a pripremili su i prigodni poklon za organizatore Revije. Rozalija i njezina pratilja Sara Grbac, također Tivćanka, otputovat će u Tomislavgrad redovitom autobusnom linijom Croatia transa 2. srpnja.

U POVODU 17. MEĐUNARODNOGA FESTIVALA KLAPA PERAST, KOJI JE ODRŽAN OD 28. DO 30. LIPNJA, RAZGOVARALI SMO S PREDSEDNICOM FESTIVALSKOG ODBORA PROF. TINOM BRAIĆ UGRINIĆ

Njegovanje klapskog pjevanja

Kad spomenete riječ Perast, ona ne asocira samo na bogatu povijest, običaje, njezine ličnosti, već i na Festival klapa

„Nadam se da ćemo svi zajedno ovu priču nastaviti vesti i budućih godina. Jedino na taj način možemo provoditi misiju njegovanja klapske pjesme koja je naprosto prirodno srasla s Perastom i na taj način čuvati identitet Boke kotorske, kao i Crne Gore“, rekla je Braić Ugrinić nakon izbora za predsjednicu.

Razgovor vodio:
Miro Marušić

Međunarodni festival klapa Perast NTO je proglasila najboljim u kategoriji Festivala u CG za 2017. U kojoj mjeri Vas ta nagrada obvezuje i stimulira da Festival zadržite i dalje na visokoj razini? Nailazite li na teškoće?

Tina Braić Ugrinić: Bili smo ugodno iznenađeni ovim priznanjem ne zato što sumnjamo u svoj rad, već zato što vas obično prije pohvali stranac nego domaćin. To nam govori da nas ipak netko naš prati, analizira i na kraju krajeva cijeni. Svako priznanje i pohva-

la veći su nam poticaj za buduću angažman. Svake godine nešto mijenjamo, dopunjujemo, stvaramo nove kontakte... Ipak, moram spomenuti da je naša ovogodišnja ideja da dovedemo svjetski poznati vokalni sastav CARMEL A CAPPELLA iz Izraela propala. Vjerovali smo da će se zbog raspodjele financija bar još dva grada u Crnoj Gori odazvati u očekivanju vrhunskog događaja višeglasnog pjevanja, ali nije bilo tako. Možda je to još uvijek preveliki zalogaj, ali ne posustajemo, ideje su neiscrpne, samo ih treba realizirati. Svaki domaći stimulans nam mnogo znači, kao i ocjena i potpora

jer ipak ovisiš o svome, a ne o tuđem. Priznanja dižu rejting, ali vrsta publike i krajnji pljesak su nam najveća nagrada.

Samo prije nekoliko mjeseci postali ste predsjednica Festivala koji u svijetu klapske pjesme nešto znači. Kako s ove kratke distance vidite njegov daljnji razvoj i opstanak na regionalnoj mapi klapske pjesme?

Tina Braić Ugrinić: Da budem iskrena, malo sam preplašena svojom ulogom i odgovornošću koje sam se prihvatila i trenutno vježbam strpljenje da bih se mogla s njom nositi. Što se tiče bu-

dućnosti Festivala, nisam pesimist. Prva postava Festivala čijih članova, srećom, još uvijek imamo, udarila mu je jaki temelj. S godine u godinu on je išao uzlaznom putanjom i to je ono najbitnije, kao i u djeteta – da raste i da se razvija. Za to je potrebna prije svega toplina i ljubav, a znanje, kontakti i cjelokupna organizacija stječu se usput. Iako nisam član Festivala od njegova osnivanja, sjećam se toga svečanog dana kada je moj otac, jedan od njegovih osnivača i dugogodišnji predsjednik UO-a, s ponosom rekao - Uspjeli smo, osnovali smo Festival klapa u Perastu! Od samog početka, kao mlada, ali dovoljno zrela dvadesetogodišnjakinja, odmah sam se uključila i bila višegodišnji domaćin klape 'Kumpanji' s Korčule. Pjesma, glasovi te ispunjene večeri do ranog jutra ostali su mi urezani u sjećanju kao divni momenti druženja i oživljavanja našega maloga grada. Evo, danas sam predsjednica Festivala, i to prije svega shvaćam kao svoj dug prema ocu i prema Perastu koji je za mene dematerijaliziran i eteričan, idealiziran u punoći svoje ljepote, u kojem se sadašnjost bez prošlosti naprosto ne može sagledati.

Dokle god postoje entuzijasti da sačuvaju Festival i dok god postoji publika, on će trajati. S naše strane potrebno je da međusobnim naporom smišljamo stalno nešto novo, da smo zanimljivi i da mamimo idejama. Od ove godine povezali smo se s Društvom prijatelja i Mjesnom zajednicom Perasta da obogatimo sadržaj triju velikih manifestacija u povodu Mađa 1. 5., Peraške Gospe ili Gađanja kokota 15. 5. i Fašinade 22. 7.

Krasti svoje dragocjeno vrijeme zbog Festivala je posebna

draž i čini mi se da to najviše pokazuje koliko volimo ovu našu malu 'Arkadiju' i koliko se borimo da ona ostane božanstveni zvuk u božanstvenom kutku na zemlji.

Koliko se razvila svijest o tome da je Međunarodni festival klapa Perast postao brend?

Tina Braić Ugrinić: Danas kad spomenete riječ Perast, ona ne asocira samo na bogatu povijest i njezine ličnosti, na ljepotu grada i njegove mnogobrojne običaje, već i na Festival klapa. Brend ne možete postati preko noći. Potrebne su godine velikog rada i istinskog dokazivanja. Nama se 17 godina postojanja prepoznaje i priznaje. Iako smo svjesni koliko se trudimo, radimo i vrijedimo, bili smo ipak iznenađeni kada nas je krajem prošle godine prepoznala Nacionalna turistička organizacija te smo postali dobitnici priznanja kao najboljeg festivala u Crnoj Gori u sklopu dodjele nagrada za turizam „Wild Beauty Awards“.

Također, Općina i Turistička organizacija Kotor, kao i Ministarstvo kulture, glavni pokrovitelji Festivala, pomažu nam

u njegovoj ukupnoj realizaciji. Zahvalni smo svojoj zemlji što na nas gleda kao na istinsku vrijednost u čuvanju kulture klapskog pjevanja.

Uz kategoriju 'Nove klapske pjesme' svake godine otrgnete od zaborava jedan dio pjesama zahvaljujući Ludoviku Kubi i notnim zapisima iz Boke (1907. g.) To je misija, poveznica, Kuba – Festival klapa Perast, na očuvanju kulturne baštine. Čini mi se da su toga svjesniji u svijetu klapa u okruženju nego mi u Boki?

Tina Braić Ugrinić: Na žalost, kao nekakvo nepisano pravilo malih naroda je da su gotovo uvijek ljudi sa strane svjesniji vrijednosti koju netko drugi posjeduje, nego oni od koga ta vrijednost potječe. Konkretno, u susjednoj Dalmaciji s klapskom pjesmom se rađaju ljudi i svakodnevno žive s njom, a ovdje iako je ona dio naše tradicije, kao da se malo uspavala. Je li to zbog desetljetnih političkih prevrata, mijenjanja stanovništva, utjecaja medija, odgoja, izumiranja ili pak svjesnog zatiranja malih naroda, neću ulaziti u moguće

razloge jer to je pitanje na koje treba odgovoriti netko drugi, ne mi. Na nama, iz Festivala, je da podižemo domaču, a uz to i širu kulturnu svijest u trenutku općeg, svjetskog kulturnog pada i brzine življenja, i da se trudimo spasiti ono što želimo očuvati - a to je kulturna baština Perasta, Boke i Crne Gore.

Klapski svijet Boke, ovdje mislim na onu širu Boku, nekadašnju Albaniju Veneto, široko se otvorio otkrićem tj. stavljanjem na svjetlo dana skupljenih pjesama Ludovika Kube i izdavanjem knjige „Pjesme dalmatske 1907. god.“ autora Jakše Primorca i Zlate Marjanović. Predstavlja otkriće 155 notnih zapisa iz Boke za koje se u Crnoj Gori uopće nije znalo. Original Kubine sveske iz 1907. god. čuva se u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu od 1964. god., a Festival Perast je prva institucija kojoj je dopustila 2012. godine Akademija - Odjel za etnomuzikologiju, kritičko objavljivanje ovih notnih zapisa. Zatim, ne manje vrijedne su i „Uspomene iz Perasta“ Dionizija de Sarna i zapisi Franja Kuhača. Dakle, tri suvremenika s kraja 19. st. put je naveo zbog istih pobuda iz triju različitih zemalja baš ovdje u ovu našu prekrasnu Boku koja je golemo i dandanas neiscrpno blago. Ovi zapisi i njihovo oživljavanje vraćanjem u

narod uz tekst i muziku potaknulo nas je da svake godine pružimo pjesnicima mogućnost pisanja nove klapske pjesme s novim muzičkim angažmanom kojim bismo osvježili dosadašnji repertoar. U tome smo dosta uspjeli, ali treba na ovom polju još raditi jer nova klapska pjesma ne smije biti puklo stihoklepanje da bi se za

to veće dobilo 100, 200 eura, već vrijedna pjesma koja će trajati i koju će narod prihvatiti. Dakle, malo kritičnosti i prije svega samokritičnosti nije na odmet. Kad svi postanemo svjesni da možemo bolje, tek tada do istinskog boljitka i može doći.

Pobjednici 17. međunarodnog festivala klapa Perast - klape „Valdibora“ i „Skontradura“

Dodjelom nagrada u subotu 30. lipnja, na centralnom peraškom trgu ispred crkve Svetog Nikole, završen je 17. međunarodni festival klapa Perast.

Prve natjecateljske večeri, u kategoriji ženskih klapa, prvo

mjesto po ocjeni žirija pripalo je klapi Skontradura iz Dubrovnika, drugo mjesto klapi Peružini iz Paga, a treće Divi iz Širokoga Brijega.

Po ocjeni publike najbolja je bila ženska klapa Mir iz Međugorja.

U kategoriji muških klapa po ocjeni žirija pobjednik je klapa „Valdibora“ iz Rovinja, druga nagrada pripala je klapi Porat iz Korčule, treća klapi Žmul iz Omiša.

Nagrada publike u kategoriji muških klapa pripala je klapi Praska iz Podstrane.

Prema ocjeni publike prvo mjesto u kategoriji Nova klap-

ska pjesma' pripala je klapi Camerton iz Podgorice.

Za najbolju debitantsku klapu proglašena je klapa Mirabela iz Omiša, a priznanje za najbolju crnogorsku klapu pripalo je klapi Alata iz Podgorice.

Prvo mjesto za najbolju kompoziciju pripalo je Tončiju Čičariću, a nagrada za najbolji aranžman Dušku Tambači.

Nagrada za najbolji tekst pripala je Minji Bojaniću za pjesmu Tora.

Tijekom triju festivalskih dana u Muzeju grada Perasta predstavljen je šesti broj festivalskog časopisa „Lirica“, čije ovogodišnje teme su 'Muzički đardin bokeljskih pjesama posvećenih maestru Mariju Kataviću', koji je obradio više od stotinu klapskih pjesama iz Boke kotorske.

Prof. Jasminko Šetka umjetnički direktor: Najveći uspjeh je nastup dječjih klapa

„Iz godine u godinu imamo pomake na bolje. Ovaj festival je najbolji do sada, sa sigurnošću mogu reći, što znači da je Festival stao na svoje noge, da se o njemu sve zna, što potvrđuje i nagrada za najbolji festival u Crnoj Gori za prošlu godinu od Nacionalne turističke organizacije.

Imali smo jaču konkurenciju u kategoriji ženskih klapa nego što je to bilo u muškim klapama. U kategoriji 'Nova kompozicija' bilo je izvrsnih pjesama koje će definitivno zaživjeti. I dalje ćemo inzistirati na jačanju i razvoju klapske pjesme u Crnoj Gori. Ono što mene fascinira je klapa O'Dive bel canto iz Berana. Cure su pokazale da geografski položaj mjesta u kome se nalaze i žive nema apsolutno nikakvog značaja za klapsku pjesmu, da se dobro pjeva...

Ako ne odgojimo mladost da živi i pjeva klapsku pje-

smu, bojim se za budućnost klapske pjesme.

Festival klapa Perast ove godine napravio je golemi korak, a najveći uspjeh Festivala je nastup dviju dječjih klapa - Kotorskih grdelina i Primorkinja iz Budve. Kako radim i stvaram u regiji, ovakav primjer rada s djecom u klapskom pjevanju nisam video", rekao je prof. Jasminko Šetka.

Mario Katavić: Nadam se da ću biti bar dio soli u moru

Šesto izdanje festivalskog almanaha 17. međunarodnog festivala klapa Perast - Lirica promovirana je u petak 29. lipnja u Muzeju grada Perasta. Lirica br. 6 posvećena je djelu maestra Marija Katavića, dugogodišnjeg suradnika i člana stručnog žirija Festivala.

Mario Katavić rekao je da se nada da će biti bar dio soli u moru, da će njegova djela ostati iza njega.

„Do sada sam napisao oko 400 obrada pjesama Boke kotorske. Radim i dalje. Zlata Marijanović i ja pronašli smo još jedan dio pjesama Ludviga Kube koji je do sada bio nepoznat. Posebice me raduje to što u Boki počinju s radom mlade klape", istaknuo je Katavić.

Mario Katavić napisao je više od 100 klapskih obrada po notnim zapisima starijih muzikologa L. Kube, F. Kuhača, Jovana Miloševića, Nikole Hercigonje, Vide Matjan. U Lirici br. 6. prikazane su obrade iz Boke i Paštrovića etnomuzikologije dr. Zlate Marjanović, koja je priredila znanstvene prikaze partitura Katavića.

U muzičkom dijelu programa nastupile su dječje klape Kotorski gardelini i Primorkinje iz Budve.

Camerton, nove klapske pjesme - 1. mjesto po ocjeni publike

Klapa Skontradura

Kplapa Porat, drugo mjesto

Klapa Praska, 1. mjesto po ocjeni publike

*PROMOCIJA KNJIGE - PRIRUČNIKA
„LIJERICA DUBROVAČKOG KRAJA“
AUTORA ĐORĐA BEGUA*

Lijerica dubrovačkog kraja

Skoro pet desetljeća druženja s instrumentom rezultiralo je pisanjem priručnika za njegovu izradu, uz osnove sviranja te mnogobrojne notne zapise, sheme i fotografije kao svjedočanstvo dugogodišnjeg istraživanja i bavljenja muzikom. U knjizi je uspostavljena pravilna ravnoteža između teorijskog znanja i vlastita sviračkog iskustva.

Piše:
Marina Dulović, prof.

Nakon dubrovačke promocije i u Kotoru je predstavljena knjiga autora Đorđa Begua pod naslovom: „Lijerica dubrovačkog kraja“. Katorska Galerija solidarnosti bila je tijesna da primi sve posjetitelje i prijatelje Kotoranina Đorđa – Đoka Begua, koji već pet desetljeća živi i radi u Dubrovniku. Knjiga je predstavljena u sklopu XVII. međunarodnog festivala klapa u Perastu kao prateći program.

Na početku večeri u ime organizatora obratila se Marina Dulović, članica Upravnog odbora Festivala: „Večeras smo ovdje, kao što ste informirani, zbog predstavljanja jedne nesvakidašnje, ali vrlo vrijedne muzičke knjige pod nazivom ‘Lijerica dubrovačkog kraja’, a koja ima i svoj podnaslov – Priručnik za izradu i održavanje uz

osnove sviranja. Urednik izdanja je dr. sc. Jakša Primorac s Odsjeka za etnologiju HAZU-a, a recenzenti Elsie Ivanich Dunin sa Sveučilišta California u Los Angelesu i dr. Mojca Piškor s Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu. Knjiga se sastoji od šest dijelova – šest poglavlja opremljenih mnogobrojnim fotografijama, shemama i opisima procesa gradnje, koja svjedoče o pet desetljeća života provedenog uz ovaj pomalo zapostavljeni, ali ne i zaboravljeni gudački instrument, koji je uz Dalmaciju i Boku kotorsku zastupljen i diljem sredozemnog bazena. Naš večerašnji gost, autor Đorđe Begu, bio je ponajprije motiviran željom da pomogne onima, iako su rijetki, koji već sviraju lijericu ili liricu ili je pak imaju namjeru svirati. To je ujedno i najveća vrijednost njegova truda i rada, prenijeti na mlade naraštaje znanje i vještinu koja je izvan novih trendova i suvremenih tehnologija, a sve u cilju očuvanja vrijedne kulturne baštine našeg kraja i muzičkog naslijeđa. Priručnik daje upute u tehniku sviranja lijerice i popularnog plesa Lindo, primorske poskočice ili kola iz dubrovačkoga kraja, ali i upute za izradu instrumenta i njegova održavanja. Jednom riječju, knjiga predstavlja sublimaciju teksta koji počiva na arhivskoj etnoorganološkoj literaturi koja se bavi ovim in-

strumentom i tekstom koji je proizašao iz konkretnih vlastitih iskustava i znanja autora koji svira taj instrument dugi niz godina. U knjizi je uspostavljena pravilna ravnoteža između teorijskog znanja i izvođačke prakse koja će i vas, dragi čitatelji, nadamo se, učiniti zadovoljnim. Koliki značaj ima ova knjiga najbolje govore riječi recenzentkinje dr. Mojce Piškor koja je zapisala: „Iz akademske perspektive, knjiga je možda i najzanimljivija kao pogled u svijet jednoga glazbenika, kao refleksija njegova odnosa prema vlastitom glazbalu, kao kompendij znanja prikupljanoga godinama bavljenja glazbom koje ne prestaje u trenutku u kojem prestaje svirka, odnosno kao svojevrsan glazbeni vokabular jednog svirača u kojem se zrcale iskustva i znanja prethodnih generacija.“

Na promociji je govorio i Boris Njavro, predsjednik Udruge dubrovačkih pisaca, koji je toplim riječima istaknuo Beguov dugogodišnji trud: „To su bile šezdesete kada je Đoko upoznao lijericara iz Osojnika, gospara Stijepa Đurića. On ga je uputio u tajne sviranja, a kasnije i u izradu lijerice. Uz instruktivne vrijednosti za muzičare i graditelje, meni osobno je fascinantno da se autor toliko potrudio da napiše ovako dragocjen priručnik za izradu i sviranje koji će svakako u budućnosti puno značiti onima koji budu željeli svladati tehniku sviranja.“

„Baveći se lijericom dugi niz godina shvatio sam da o ovom instrumentu ima jako malo zapisanih činjenica. Istražujući i svirajući dolazio sam do zaključaka i novih saznanja – zato sam se odlučio zapisati svoja iskustva kako bih mladim generacijama pomogao da svladaju ovaj lijepi instrument“, rekao je autor priručnika, Đorđe Begu.

Veče je završeno riječima i nadom da će se netko od kotorskih mladih muzičara također zainteresirati za ovaj instrument i nastaviti tradiciju koja je davno započeta. U tom smislu Međunarodni festival klapa u Perastu, koji intenzivno čini napore da preraste u Centar za očuvanje tradicionalnoga muzičkog naslijeđa i peraških običaja, tim činom ispunit će jednu od svojih značajnih misija - nastaviti u duhu tradicije i istinskih vrijednosti našeg kraja.

Na samom kraju večeri, Đorđe Begu predao je repariran instrument Tini Ulčar, mladoj profesorici muzike iz Perasta i članici Stručnog savjeta Festivala klapa, koja će, nadamo se, uz nekoliko različitih instrumenata koje je s lakoćom naučila svirati, i ovaj svladati bez teškoća.

Od 1. do 9. srpnja održan deveti Festival gudača

IX. FESTIVAL GUDAČA – PERAST 2018.

Od Čardaša do Karmen – stasavajući uz muziku i Festival gudača, mlade muzičare vodila je ista misao, snaga volje, optimizam i uporan rad. Vjera u sebe i vlastite sposobnosti rezultat je učinila svemogućim. Spajanjem različitih kultura, iskustava i znanja ispunjen je glavni zadatak organizatora – osvijetliti put kojim koračaju kroz život i čaroliju zvanu – MUZIKA!

Piše:
Marina Dulović, prof.

Pod sloganom „ČUJTE NAS“ od 1. do 9. srpnja deveti Festival gudača protekao je u duhu znanja, kvalitete, druženja i divne muzike. Osnovni cilj Festivala je edukacija mladih talenata i potpora na putu njihova profesionalnog napretka i afirmacije. Tijekom devet dana intenzivnog rada na radionicama za gudače (violina, viola, violončelo, kontrabas, komorna muzika), kao i za solo pjevanje koje su vodili priznati pedagozi iz Beča, Moskve, Beograda, Plovdiva i Cetinja, u ambijentu poticajnoga baroknoga grada Perasta, potvrđeno je da ovaj Festival ima kvalitetu, značaj i sigurnu budućnost. Događaj je prepoznat kao mjesto dobre energije i ispravne namjere organizatora da se mladima da najviše kako bi mogli predstaviti svoju kreativnost, talent i

vlastiti potencijal. Uz radionice organizirano je osam koncerata, i to: Gudački orkestar Glazbene škole Franca Šturma iz Ljubljane predstavio se na Trgu od muzike hercegovačkoj publici i dan kasnije ispred katedrale sv. Tripuna u Kotoru; u crkvi sv. Nikole u Perastu održan je koncert posvećen jubileju „333 godine Bacha u baroknom Perastu“; izvrstan nastup Mione Topalović, mlade violinistkinje iz Beograda koja je za osvojeno I. mjesto na natjecanju u Ohridu dobila stipendiju za nastavak školovanja u San Franciscu; te Klavirskog trija „Lamali“ iz Beča. Svoj napredak mladi muzičari iz osam zemalja predstavili su mnogobrojnoj publici na tri koncerta zaredom u Muzeju grada Perasta, a na zatvaranju prvi put je nastupio profesionalni ansambl od kada je osnovan Festival. U crkvi sv. Pavla u Kotoru nastupio je Gudački kvartet Beogradske filharmonije u sastavu: Jelena

Dragnić, Vladan Lončar, Boris Brezovac i Aleksandar Latković - profesor i predavač violončela na Festivalu. Cjelokupnu atmosferu grada, koji prvih deset dana mjeseca srpnja živi za djecu i mlade zahvaljujući Kotorskom festivalu pozorišta za djecu, muzički je obojio na svoj specifičan način i Festival gudača kao prateći segment cijelog događaja. Vodeći računa isključivo o potpori mladim nadama, o kvaliteti programskih sadržaja i općem karakteru manifestacije, vjerujemo da će i u budućnosti Festival gudača ostati mjesto na kojem se unapređuje znanje i gdje se rado dolazi – poručuju organizatori i umjetnička direktorica Festivala Marina Dulović.

Stjepo Mijović Kočan

Boka izbliza i svisoka (2)

Priredio:
Joško Katelan

O Stjepu Mijoviću Kočanu, njegovom životopisu i djelu suvišno je govoriti, a ne reći ništa posebno novo budući da njegova višedecenijska prisutnost u kulturi i umjetnosti njegovo ime svrstava među povijesne figure hrvatske kulture. Naše glasilo je ranije već pisalo o ovome književniku i filmskome redatelju iz Đurinića u Konavlima koji ne prestaje da nas iznenađuje svojim plodnim stvaralačkim zanosom.

Ovoga puta, doista, povod jest nešto novo. Naime, radi se o devet triptiha o Boki, 3x3, koje je ovaj plodni stvaratelj želio objaviti kao „praizvedbu” upravo u Hrvatskom glasniku koji jest, po njegovim riječima najpozvaniji to objaviti. On iste kani objaviti u svojoj slijedećoj pjesničkoj knjizi za godinu-dvije. BOKA IZBLIZA I SVISOKA- (Bokin lik i krajolik, ogledničko-pjesnički triptisi), napisana je, kako sam kaže, načinom *Izravno u stroj*. To je dakle jedan od sedam njegovih načina pjesničkog djelovanja, sedam

načina i tematskih krugova, koji on sam naziva *ritamsko kazivanje*. Za one manje upućene u Kočanovo djelo spomenimo da je BOKELJSKI CIKLUS, koji prethodi ovomu, objavio u knjizi ČIM UMREŠ RODIT ČEŠ SE („Hrvatski Parnas“ *Naklada Đuretić*, Zagreb, 2016.).

U ovom broju objavljujemo novi triptih, ovaj puta o slavnom peraškom umjetniku Tripu Kokolji čija djela krasi svetište Gospe od Škrpjela.

(III) Tripo pitur molim

Oltarna slika se otvara iz nje izlaze anđeli/ svi su bucmasti i bijeli maloga Tripa veseli poi-grati se s njima/ u vrtu ih nigdje nema ali bili su noćas u snima/ u žardinu je šareno cvijeće/ Uskrsenje će jer već je proljeće i dečkić Tripo meće cvjetove na pengana jaja/ mama ih pokazuje župniku a ovaj biskupu te na skupu za večerom neka dovedu tog malog/ možda je Svevišnjemu stalo da oslikamo crkvu tamo na našem škrpjelu/ da je u paletama cijelu predamo u božje ruke/ možda se u Perastu rodio novi *il pittore*/ otvore se nekada nenadno svakakvi božji naumi

Zaumni svijet postoji/ a nikada ne znaš koji je od znanih nam svjetova važniji/ poriv za slikanjem je snažniji od svakoga od njih i od svih te se maleni Tripo trkom penje gore na montanju/ u još skromnu znanju tu u malenu zdanju oslikava kapelicu/ svoju mamu u Gospinu licu/ u molitvah svojijeh spomenise imene grjesnika Tripo Cocoglija pitur molim

Poslali su ga učiti slikarstvo u Mletke/ tamo se pletu spletke podmuklih Latina/ suviše je nadaren znači da nam je opasan/ zaključak je jasan i jednoglasno izglasano vratite ga kući/ u povijest bi mogao ući a nije jedan od nas/ iako nam je podanik sigurno je fals/ ta lažna obtužba iskrenika prati svakoga od nas do dana današnjega / tražimo spas

Lazaret *Svetog Gabrijela*

Spas na brodovima

Piše:
Mašo Miško Čekić

Prva velika epidemija, za koju je utvrđeno da je prouzrokovala kuga, Evropom je harala 1348/49 godine, a njene posljedice osjećale su se nekoliko decenija. U

epidemiji je, prema nekim pokazateljima, umrlo gotovo dvije trećine stanovnika Evrope.

Velikih epidemija bilo je i ranije, ali je teško utvrditi je li riječ o kugi. Ostalo je zabilježeno da je u Boki kotorskoj još 897. godine neka bolest desetkovala stanovništvo. Epide-

mije su česte, pa se propisuju različite mjere za ublažavanje posljedica.

Bijeg iz mjesta zahvaćenog bolešću, jedna je od najefikasnijih mjera, zabilježena čak i u poeziji. Godine 1348. godine Gentile da Foligno, ljekar, profesor medicine i pjesnik,

Sv. Rok, Donja Lastva

piše pjesmu o epidemiji kuge koja je stigla do Peruje, gdje je predavao na Medicinskom fakultetu:

...Što prije bježat iz grada
tog,
u koj je zašo kužni smog,
Što kasnije se vratit na
mjestu ta,
Gdje kuga već je kročila...

Za njega je već bilo kasno za bijeg. Umro je od kuge dva mjeseca kasnije.

Bjeg iz grada bio je uobičajen i u Boki kotorskoj, a najčešće su brodovi bili utočišta, što su mogli priuštiti samo bogati slojevi. Sirotinja nije imala gdje pobjeći.

Sve mjere, od onih rigoroznih, kao što je zaziđavanje oboljelih, (što je činjeno u Veneciji), do bijega – davale su slabe, gotovo nikakve rezultate. Epidemije su izuzetno ne-

gativno uticale na ekonomiju, pa je smrt od gladi njena redovna pojava.

Dubrovnik je živio isključivo od pomorske trgovine, pa su česte epidemije naročito ugrožavale taj grad. Nakon strašne 1348. godine Dubrovčani uvode karantin za sve brodove. Mada danas karantin znači četrdesetodnevni boravak u izolaciji, Dubrovčani su u početku određivali jednomjesečnu izolaciju brodova, ljudi i robe na otocima Supetar, Mrkan ili Bobar. Rezultati su bili odlični. Trgovina je usporena, ali ne i zaustavljena, pa dubrovački izum preuzima Venecija u prvoj polovini XV vijeka,

a zatim brojni drugi gradovi Evrope.

Prvi zapis o karantinu u Boki je iz 1413. godine kada jedan brod sa robom iz Molfete izdržao karantin ispred Đurića. Dubrovčani idu dalje i osnivaju prvu medicinsku ustanovu u službi epidemija - lazaret na Mljetu 1397. godine.

Venecija uvodi stroge medicinske mjere, osnivaju se posebna državna tijela za praćenje i kontrolu zdravlja, bolnice i druge ustanove, a sve to nalazimo i u Kotoru, kao dijelu Mletačke Republike u čijem je sastavu od 1420. godine. U arhivskim dokumentima, manji lazareti pominju se tek 1622. godine u Kotoru i Dobro-

Sv. Rok

ti, a godinu kasnije i Lazaret na ostrvu Svetog Gabrijela. U nauci je naglašena sumnja da su lazareti u Boki otvarani tek dvadesetih godina XVII vijeka. Realno je pretpostaviti da se, u odnosu na Dubrovnik, puno ne zaostaje, tim prije što su oba grada zavisna od trgovine i povezana brojnim interesnim, porodičnim i drugim vezama. I Kotor je imao odlične lokacije za gradnju lazareta, a najpodnesija je bila upravo na ostrvu Svetog Gabrijela u Tivatskom zalivu. Osamdesetih godina XVI vijeka to ostrvo definitivno napuštaju vojnici – stradioti. Na ostrvu su objekti koje su koristili vojnici i njihove porodice, a drveni most je veza sa Prevlakom. Na Prevlaci i obližnjem Otoku su manastiri, što je velika prednost u izboru lokacije za lazaret, prema praksi toga doba.

Od 1431. godine Kotor ima iskustvo sa izolovanom medicinskom ustanovom jer se te godine, na Šuranju, otvara Leprozijum koji značajno doprinosi suzbijanju zarazne lepre, a oboljelima, time i odbačenima, humanije socijalne uslove i život.

Sve su to razlozi koji opravdavaju pretpostavku o postojanju lazareta prije 1623. na ostrvu Sv. Gabrijela. Lazaret je bio i u Donjoj Lastvi, mada ni za njega nije utvrđeno vrijeme postojanja.

U Lazaretu Sv. Gabrijela smješten je početkom marta 1623. godine Raiccho Pettrof, obolio od kuge. Bilo mu je jasno da je kraj blizu, pa zamoli sveštenika Nikolu Duplovića, kapelana Lazareta, da mu sačini testament, prema zapisu kojeg je nesretni Rajko ranije sačinio.

Kapelan je napisao oporuku, koju potpisuje i svjedok, jedan

Crnogorac, za koga se kaže da je bogat, ali nema zapisa o tome kako se obreo na Sv. Gabrijelu.

Sigurno je da Lazaret Sv. Gabrijela sagrađen ranije, jer objekte, organizaciju lazareta i obuku osoblja jednostavno nije bilo moguće obezbijediti u samo dva mjeseca pošto je oporuka pisana 9. marta 1623.

Strah od bolesti i nada u spasenje vječiti su pratioci čovjekovog razmišljanja i osjećaja, a posebno je to izraženo kod srednjovjekovnih ljudi, nemoćnih pred silom epidemija. Grade se crkve posvećene svecima za koje se vjeruju da su zaštitnici od bolesti. Među zaštitnike od kuge najznačajniji je Sveti Rok uz Sv. Sebastijana i Sv. Fabijana. Crkve posvećene zaštitnicima bolesti podižu se na prilazima mjestu kako bi svetac zaustavio bolest i ne dozvolivši joj prolaz kroz mjesto. Po predanju, Sveti Rok je zaustavljao kugu, gubu, koleru i druge zarazne bolesti.

Zavjetna kapela Svetog Roka podiže se u Lastvi 1551. godine, na imanju vlastelinske

porodice Bolica. Na mjestu te kapele gradi se 1900. godine sadašnja crkva Sv. Roka.

Više je nego sigurno da je izgradnja kapele u Lastvi vezana za česte epidemije kuge, posebno 1526. i 1540. godine. Ispred Lastve bilo je jedno od bokeljskih sidrišta - karantina, a moguće i lazaret s obzirom da je u to vrijeme Donja Lastva uglavnom nenastanjena, ako izuzmemo ljetnikovce, usamljene i ograđene visokim zidom. Od otvaranja prvog lazareta u Dubrovniku do izgradnje kapele Sv. Roka u Lastvi protekle su 154. godine, a za to vrijeme bilo je najmanje desetak velikih epidemija. Uspjeh koji su Dubrovnik, Venecija i drugi gradovi postizali izgradnjom lazareta sigurno je podsticao Kotorane da grade lazarete i prije 1622. godine i to baš na području današnje tivatske opštine. Dovoljno daleko, a opet, dovoljno blizu.

Iz knjige
“Antiki fagot”
Maša Miška Čekića

Izdavač: Centar za kulturu
Tivat, 2016.

Srednjovjekovna ljekarska maska

PO BOKEŠKI...

A, B, C, D, O...

Jednom /lijepom/ danu

Piše:

Neven Staničić

Ima dinkve taj **jedan dan**, koji nije jedan od ovijeh dana, jučer danas sutra, nego je dan koliko sutra oli prekosutra, oli samo što nije. To je dakle jedan dan, kad će se /oli ćemo/ lijepo sjest i onda videt što i kako, oli kad i će ćemo lijepo završit to što smo počeli, oli opet planirat da završimo, što smo se dogorili.

Kao što se vidi iz navedenoga, toga dana će sve bit lijepo, dan sam po sebi oli makar sje-danje toga određenoga dana. U svakom slučaju, ne može bit ružno. Više je razloga i zašto? Kao prvo, mi deboto volimo i gajimo taj dan, kao najrođeni-ji, a kad nekoga voliš po defi-niciji ti je lijep (?). Bože moj (!). A... Kao drugo, ružni dani se više vezuju za meteorologiju i nevrijeme, /može bit i zdrav-lje/, te i takav dan, ružan, može bit lijep, ako nam je već lijepo. Tu ne treba brkat stva-ri. Erbo nema loših dana. Ima nevremena. Kad **ga nije**, oli **kad mu vrijeme nije**.

E sad; što mi činimo toga li-jepoga dana, kad lijepo sjed-nemo i vidimo, što već očemo da gledamo. Takav je dogovor, eli: „Baš mi je /nam/ milo što smo se sreli, evo ima par dana kako stalno mislim/o/ da bi trebalo da jedan dan lijepo...”

Čekamo! Ne činimo dinkve ništa. Erbo još nam nije došo taj dan za lijepo. Pa se pedeše-mo ovijeh drugijerh dana, sve navijajući za **taj jedan**. I sve bi zbilja bilo lijepo, čekajući, da nije ovije furbije ljudi, što lukave sa tim lijepim danom. Što oni činu? Oni svjesno ob-manjujuju, sve boga faleći, da do njega ni ne dođe. Naoči lažu i kad svi vidu, da od toga lije-poga dana neće bit ništa. Ubi-jaju poštenome svijetu vjeru u taj lijepi dan. A pošten svijet, kao i sav pošten svijet i dalje vjeruje. I čeka. Konačno svi smo bili u partiju. Čekajući komunizam. Dobro ko nije bio onda, onda je danas. Čeka, ko Evropu, ko Ruse. Hrista?!?

Što će reć, da ima i među poštenijem svijetom ljudi koji slute da taj određeni dan, za-pravo više služi kao izgovor

za... u najmanju ruku... od-laganje, ali čine to u male i s'oprezom. Ne valja ljudima gušit nadu. Pa mudrujemo, kako ne bi bilo loše „pričekat još dva tri dana, a“? A, ako je već očigledno „đao ponio če-kanje“, kako „smo“ se trebali videt, „koji dan prije“!!! I, kako je sad gotovo. Tu dobro dođe i malo sreće: „Eee (!) da je bilo“... završili bi to još prije par go-dina. Uostalom (!!!), što je bilo „do nas“, mi smo učinjeli. Ci-jelo vrijeme zborimo: „Kako je trebalo lijepo sjest i“....

Za utjehu, a i za kletvu osta-ju čuvene narodne : „Biće dana“... „Daće Bog“... „Ničija nije do zore gorela“(!?!). „Sva-nuće i nama jednom“. I...„O,o“!

Stvari se u međuvremenu dešavaju. Po paroli, što je tu je. Kad se već ovoliko čekalo, može i danas. Zadnja, nam je ura, pa... „Neka bude što bude“. A onda ćemo... jedan lijepi dan, sjest... i sve to lije-po, zaboravit.

Ljudi smo zaboga.

Piše:
Marija Mihaliček

Nekad bogata pokretna kulturna baština prikupljana u palačama pomorskih i plemićkih obitelji iz Boke kotorske osipala se i nestajala tijekom vremena. Ono što je ostalo poslije izumiranja nasljednika, migracija, ratova, potresa, a najviše nebrige za ovaj najosjetljiviji segment kulturnog naslijeđa, danas se samo malim dijelom sačuvalo kao privatno obiteljsko naslijeđe ili u fragmentima ako je naslijeđe postalo dijelom muzejske i arhivske građe u baštinskim ustanovama ili je kao dio crkvenih riznica postalo javno dostupno svjedočanstvo prošlosti...

Nepokretna imovina poznatih pomorskih obitelji – palače i kapetanske kuće – od ruševina sve više postaje dio suvremenog života, dobivajući nove namjene i turističku valorizaciju. To nije slučaj s pokretnim kulturnim naslijeđem koje je u tom pogledu na margini zanimanja i još nije prepoznato kao kulturna i muzejska vrijednost. Zato sam iznijela potrebu prezentiranja

primjera obiteljskih ostavština u primorskim mjestima Perastu, Dobroti, Prčanju i istaknula njihov značaj kao svjedočanstva pomorske tradicije, kulturološkog i civilizacijskog identiteta vlasnika, stanovnika ovog prostora. I ovaj segment naslijeđa dio je svjetske kulturne baštine koji zahtijeva adekvatnu zaštitu, održavanje i stvaranje uvjeta za prezentaciju u kulturno-turističkoj ponudi. Ipak, danas se može govoriti o izvjesnim pomacima u kulturnoj infrastrukturi u domeni muzejske prezentacije na području Kotora, ali bez vraćanja u funkciju Memorijalnog muzeja obitelji Visković u Perastu koji od 1979. godine ne postoji.

Kulturno-historijsko naslijeđe ove obitelji dragocjeno je i mora se konačno shvatiti da je nedopustivo razdvajanje bogate arhivske, bibliotečne građe i muzejskog materijala od ambijenta kome pripada, od obiteljske palače. To je moralna obveza društva prema onima koji su kulturnu baštinu stvaranu generacijama svojih predaka od XVI. do polovine XX. stoljeća ostavili da bude javno kulturno dobro u neodvojivoj cjelini. Arhitektonski kompleks Viskovi-

ća devastiran je desetljećima, a vrijedne pokretne pohranjene su u Muzeju grada Perasta. O palači Visković se posljednjih desetljeća razmišlja kao o nekretnini – ruševini koja ima veliku tržišnu vrijednost zbog njezina položaja i atraktivnosti, a da se zadovoljenje njezine memorijalne, historijske i kulturne vrijednosti rješava s nekoliko kvadrata „memorijalne sobe“.

Ostavštinu Viskovića prikazala sam i u svjetlu prioritnog razvoja kulturnog turizma, s golemim potencijalom koji nosi njezina jedinstvenost – spoj arhitekture i ambijentalnih vrijednosti i muzejskog, bibliotečnog i arhivskog sadržaja koji joj pripada, po čemu je jedinstvena u ukupnoj kulturnoj baštini Boke kotorske i države Crne Gore.

Revalorizacija kompleksa Visković: najstarijeg stambenog dijela jedne od najljepših primjera fortifikacije – kule, palače uobličene početkom XVIII. stoljeća i rekonstruirane i dograđene u XIX. stoljeću, bit će u potpunosti ostvarena samo preko ponovno uspostavljene izgubljene memorijalne muzejske funkcije i kulturnom namjenom za ostale prostore palače.

Za čitatelje Hrvatskoga glasnika HGDCG priređujemo serijal u nekoliko nastavaka iz magistarske teme „Porodična kulturna baština u turističkoj ponudi - Ostavština porodice Visković u Perastu“, koja je obranjena 2011. godine na Fakultetu za turizam i hoteljerstvo u Kotoru, a publicirana 2016. godine pod naslovom: „Ostavština porodice Visković u Perastu“, u izdanji OJU „Muzeji“ - Kotor, uz potporu Ministarstva kulture Crne Gore, po programu za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara.

Visković – jedina kompletno sačuvana porodična ostavština

Viskovići su jedna od najpoznatijih i najuglednijih plemićkih porodica iz Perasta koja je pripadala casadi (bratstvu) Dentali. Ova porodica značajno participira, preko istaknutih predstavnika, u životu Perasta od XV. stoljeća do druge polovine XX. stoljeća, u historijskim razdobljima koje je kronološki i po dužini trajanja ponajprije obilježila vladavina Venecije (1452. – 1797.), zatim prva austrijska vladavina, pa francuska, ruska, druga austrijska dominacija i, konačno, stvaranje državnih jugoslavenskih formacija u XX. stoljeću. Viskovići su dali veliki doprinos pomorskoj, vojnoj, trgovačkoj, političkoj i kulturnoj prošlosti Perasta tijekom više od pet stoljeća. Bez njihovih pothvata i zasluga ne može se zamisliti priča o Perastu i stvaranje njegova pomorskog i kulturnog razvoja. Tijekom XIX. stoljeća Viskovići nastavljaju pomorsku tradiciju svoje porodice i s pravom se mogu smatrati čuvarima bogate porodične i ujedno cjelokupne peraške prošlosti.

Pisani izvori: dokumenti porodičnog i peraškog arhiva, kronike, narodne pjesme – bugarštice; likovna baština: slike pomorskih bitaka, zavjetnih ex-vota, portreti; povelje i diplome na pergamentu i papi-

Arhitektonski kompleks Viskovića u Perastu

ru; ordeni; heraldika, bilježe životne i profesionalne sudbine Viskovića. Obilje materijala, unatoč zubu vremena i nebrizi, sačuvano je do danas. O pothvatima Viskovića historičari su ispisali mnoge stranice, ali i neki od članova porodice, ponajviše Frano Visković u XIX. stoljeću, koji se bavio porodičnim arhivom i ostavio dragocjene prijepise starih dokumenata.

Viskovići su pridonosili raznim sferama života Perasta. U razdoblju od XV. do XX. stoljeća ostavili su nezaobilazne tragove u historiji Perasta i Boke kotorske. Nameće se do-

jam o njihovoj vještini opstajanja u različitim historijskim prilikama, u službi raznih vlada, koje su se smjenjivale u Boki. Bili su istaknuti pomorci pod raznim zastavama, bavili su se uspješno diplomacijom, stjecali povjerenje i priznanja prije svega svojom predanošću službi, vještinom i požrtvovnošću. Viskovići su ostavili mnoge potvrde o pripadanju civiliziranom svijetu Europe, ali i u sudbinskoj vezanosti za zavičaj i svoje podrijetlo.¹

¹ O istaknutim ličnostima Viskovića: M. Mihaliček, *Viskovići: pomorci, ratnici, kapetani Perasta, diplomate, istoričari i čuvari kulturne baštine*

Obiteljska fotografija iz 1907. godine u lođi palače Visković
Stoje: Martin Visković, Anka Radimir (rođ. Visković), Paolina Balaban (rođ. Balović) Slavijo Tripković i Ljubo Dabinović

Sjede: Amalija Balović (rođ. Rivelli), Meri Visković (rođ. Vojvodić), Krsto-Krile Visković, Milena Visković (rođ. Tripković), Meri Dabinović (rođ. Balović)

Djeca: Rina Visković, Marija Rodolfova Visković i Josip Visković

Historijat porodične baštine Viskovića

Stvarana generacijama, kao što smo istaknuli, ova poznata porodica danas predstavlja iznimnu kulturnu vrijednost. Svijest o njezinu značaju za Perast imali su izraženu njezini članovi koji su živjeli u XIX. i prvim desetljećima XX. stoljeća. Zaokupljeni svojim profesionalnim angažmanom u pomorskoj i diplomatskoj službi, Viskovići su bili brižni prema naslijeđu svojih predaka u Perastu, posebno Frano i Krsto Visković, koji su još

u XIX. stoljeću imali ideju o pretvaranju kuće u muzej. U pismu iz 1896. Krsto Visković podsjeća strica Frana da je, ne jednom nego mnogo puta, govorio: „Krile, apsolutno želim staru kuću pretvoriti u muzej porodice, prije svega za smještaj Luigijevih knjiga, a zatim i za pohranu naših stvari. Želim smjestiti bogato bratovo nasljedstvo...”²

Potvrdu da je porodična baština Viskovića – graditeljski kompleks i kulturno-historijske vrijednosti koje su ga ispunjavale – bila zanimljiva i

tada još rijetkim stranim posjetiteljima Perasta nalazimo u opširnom članku iz 1912. godine koji donosi opis portreta, oružja i odlikovanja, uz podatke o pothvatima Viskovića za vrijeme Venecije.³

U prilog činjenici da se o porodičnoj baštini Viskovića kontinuirano promišljalo kao o privatnome muzeju govori i jedan službeni izvještaj direktora Zavičajnog muzeja u Perastu, upućen 1953. godine na traženje Saveznog instituta zaštite spomenika u Beogra-

Perasta, Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru LIII, Kotor, 2005., str. 145-165.

² Prepiska Krsta Viskovića *Copia lettere* (1883. – 1898.), PAV VIII, str. 225-226.

³ G. de Pellegrini, *La casa Viscovich – impressioni di una gita a Perasto*, Bollettino araldico – storico Genealogico, num. 8. Venezia, 1912.

Posljednji muški potomak slavne obitelji iz Perasta, Josip-Jozo Visković (1895-1968.)

du, u vezi s potrebom za zaštitom muzealija. Tu se navodi: „U Perastu ima još i drugih muzeja i privatnih obitelji koje imaju predmete istorijskog i kulturnog bogatstva od XV. vijeka nadalje, odnosno grada Perasta i našeg primorja, kao što je obiteljski muzej starodrevne kneževske, peraske obitelji Visković...“⁴

Prijelomni trenutak u historijatu ove porodične baštine povezan je s vremenom 60-ih godina prošlog stoljeća kada je posljednji izdanak porodice, Josip Visković, budući da nije imao nasljednika, ozbiljno počeo promišljati o zbrinjavanju vrijedne porodične imovine iz palače i svega što se u njoj nalazilo. Svjestan činjenice da se sam ne može brinuti niti ulagati u održavanje palače i vrijednosti koje su je ispunjavale, a potaknut sviješću o značaju za Perast, posljednji Visković pokušavao je za života pronaći rješenje za porodičnu baštinu.

Naime, nasljednici porodične imovine Josip Visković i njegova sestra Nada Radimiri obra-

tili su se davne 1964. godine SO Kotor s ponudom da svoje nasljedstvo pod određenim uvjetima ostave Perastu, tj. SO Kotor.⁵ Međutim, njihovu ponudu nadležna općinska vlast nije prepoznala kao priliku da ova vrijedna porodična baština postane javno dobro pa je tako veliki zagovornik ove ideje ostao uskraćen za zadovoljstvo da je ostvari. Poslije smrti Josipa Viskovića zakonite nasljednice, sestra Nada Radimir i supruga Nada rođ. Gluščević, ustrajavaju u namjeri da ostvare njegovu zamisao.

Mnogi naši cijenjeni intelektualci i znanstvenici podržali su ovaj prijedlog, svjesni značaja ove ostavštine koja će se najbolje valorizirati ako oстане „in situ“. Zauzimanjem dr. Miloša Miloševića, akademika dr. Vladislava Brajkovića i dr. Grge Novaka, koji se prilikom posjeta Perastu upoznao s nasljedem Viskovića, bilo je presudno u uvjeravanju službene vlasti SO Kotor da konačno ozbiljno počne pregovarati s nasljednicima o uvjetima preuzimanja ostavštine.⁶

Ugovor je sklopljen 30. siječnja 1970. godine pred Općinskim sudom u Kotoru, između Skupštine Općine Kotor i nasljednica Nade Visković i Anke Radimiri, rođ. Visković, uz „poštovanje volje preminulog vlasnika predmetnih nekretnina i pokretnina konta Josipa Viskovića, koji je sa najvećim pijetetom i uz samoodricanje sačuvao nekretnine i pokretnine naslijeđene od predaka

da bi se za vazda sačuvale u Perastu.“⁷

Općina Kotor prenijela je obvezu čuvanja i prezentacije na Muzej grada Perasta ovlaštenjem „da pokretnine navedene u spisku predmeta na I. spratu Memorijalnog muzeja obitelji Visković – Perast preuzmete radi čuvanja, održavanja i izlaganja posjetiocima“,⁸ koji je tako bio obogaćen pokretnom ostavštinom koja se nalazila na prvom katu palače u velikom i malom salonu, hodniku

⁷ Ugovor o doživotnom uzdržavanju između Općine Kotor i Anke Radimiri, rođ. Visković i Nade, ud. Visković, sklopljen je u Kotoru, 26. studenoga 1969. godine, a ovjeren na Općinskom sudu u Kotoru, 30. siječnja 1970. godine.

⁸ Skupština općine Kotor – sekretarijat, br. 832/1, Kotor, 30. januara 1970. godine. Predmet: Ustupanje pokretnina na I spratu Muzeja Visković u Perastu.

Anka Visković u dobrojskoj građanskoj nošnji

⁵ Sačuvan je *Popis eksponata u zgradi porodice Visković u Perastu*, koji je sastavio Josip Visković 2. 10. 1964. godine.

⁶ I. Zloković, *Akademik dr Grga Novak*, Godišnjak Pomorskog muzeja XXVII – XXVIII, Kotor, 1979. – 1980., str. 224.

⁴ Dopis Zavičajnog muzeja, Perast, 27. XI. 1953., Dn. br. 23/53.

i sobi. Iako su prema ugovoru ostale prostorije za života pripadale nasljednicima, oni ih nisu koristili, već su pokazali veliko razumijevanje za potrebe Muzeja i odmah su ustupili za depo tri prostorije u prizemlju, a 1973. godine i prostoriju u kuli za smještaj arhiva Općine Perast. Godine 1974. ustupili su još jedan prostor u kuli, koji je trebao biti adaptiran za arhiv i biblioteku.⁹

Muzej grada Perasta upućuje 1974. godine zahtjev SO-u Kotor: „Da bi Memorijalni muzej Visković mogao da odgovori svojoj namjeni, bilo bi potrebno obezbijediti sredstva za uređenje neke zgrade za osnovnu školu, a da se prostorije sadašnje škole dodijele Muzeju jer je to sastavni dio navedene zgrade i prostorije škole, koji treba urediti za izlaganje brojnih eksponata iz porodične zbirke koje nismo u mogućnosti izložiti zbog nedostatka prostora.“¹⁰

Kako se u to vrijeme ozbiljno promišljalo o vrijednosti, a posebno o problemima Memorijalnog muzeja Visković u kontekstu muzejske službe Crne Gore, svjedoči nam dr. Đ. Batrićević, koji uz sadržaj ostavštine ističe: „Skučenost prostora i nedostatak vitrina onemogućuju da se izlože i hronološki srede mnogi vrijedni eksponati. Ogromna je šteta što su dva sprata i prizemlje ovog istorijskog zdanja porodice Visković (misli na krilo palate iz XIX vijeka, pr. a.) prodati opštini za potrebe mjesne osnovne škole. Još je veća šteta u tome što Muzej nema finansijska sredstva da otkupi i pretvori u Muzej čitavu ovu zgradu.“¹¹

⁹ Izvještaj o radu RO Muzeja grada Perasta za 1974. godinu.

¹⁰ Isto.

¹¹ Đ. Batrićević u svome magistarskom radu iz 1974., objavljenom pod naslovom: *Razvoj muzejske službe u*

Supružnici Radimir Đurko i Anka Visković u Splitu 1934.

Nasljednice Nada Visković i Anka Radimiri rođ. Visković su, i uz često neblagovremeno ispunjenje obveza Općine Kotor iz Ugovora o novčanoj mjesečnoj nadoknadi pokazivale razumijevanje za potrebe Muzeja pa su 1976. ustupili Muzeju i tri sobe na II. katu palače, a zadržali samo jednu sobu na II. katu i jednu prostoriju u prizemlju ispod lođe.¹² Međutim, ovi dogovori s Muzejom grada Perasta nisu, na žalost, bili pravno potvrđeni jer se tada podrazumijevalo da će čitava palača zadržati memorijalni karakter, što su kasniji potezi Općine, koja je palaču uknjižila kao općinsko vlasništvo, demantirali.

Potrebno je istaknuti da je kulturno i historijsko naslijeđe poznate porodice, preko kojeg se iščitava pomorska, ratnička i kulturna prošlost Perasta, pod imenom *Memorijalni muzej obitelji Visković*, u razdoblju od 1970. do 1979. bilo, uz sve neriješene probleme, ipak dostupno posjetiteljima i

Crnoj Gori, Biblioteka Posebna izdanja, Obod, Cetinje, str. 121–122.

¹² Izvještaj RO Muzeja grada Perasta, Perast, 1. I – 1. VII 1976.

turistima koji posjećuju Perast i uključeno u turističku ponudu Perasta kao svojevrsna atrakcija. Iako je Muzej grada Perasta u to vrijeme imao nedovoljan stručni kadar, grupama turista koji su posjećivali Muzej grada Perasta bilo je omogućeno razgledanje dijela palače Visković u kome se čuvala porodična ostavština.

Ovo desetljeće ujedno je bilo i vrijeme koje se pamti po povećanju broja turista i njihovom intenzivnijem zanimanju za Perast. Ilustrativni su podaci o velikom broju posjetilaca Muzeja grada Perasta i Memorijalnog muzeja Visković iz 70-ih godina, a nalazimo ih u izvještajima o muzejskom radu dostavljanim SO-u Kotor i u mnogobrojnim prilogima u tisku.¹³

Broj turista koji su u to vrijeme posjećivali perasku muzeje

¹³ Najbrojnije priloge 70-ih godina XX. stoljeća o Memorijalnom muzeju Visković, o potrebi zaštite muzealija i palače, kao i o turističkim posjetima donosili su V. Sager, Š. Račeta, A. Ševaljević, L. Đurović - novinari Pobjede, ali su zabilježeni i prilozi u Politici, Večernjim novostima, Slobodnoj Dalmaciji i drugim novinama.

u usporedbi s brojem posjeta posljednjih godina bio je puno veći iako Perast nije imao ni hotele ni restorane.

U to vrijeme posjetitelji muzeja bili su najbrojniji zahvaljujući dobroj suradnji s agencijom „Atlas“ iz Dubrovnika i odmaralištem PKB iz Beograda u Baošićima i Meljinama, dok je zabilježeno da crnogorske agencije „Montenegroturist“ i „Inturs“ nemaju značajnije zanimanje za uključivanje posjeta muzeju u programe (!?). Analizom podataka iz godišnjih izvještaja dostavljenih Općini Kotor o broju turista koji su posjetili peraški muzej uočava se golemo povećanje upravo u vrijeme kada je Memorijalni muzej Viskovića bio u turističkoj ponudi.¹⁴

Ovi brojevi, koji danas izgledaju gotovo nerealno, pokazatelj su turističkog trenda 70-ih godina, koji se obično naziva masovnim turizmom, ali i proširene kulturno-turističke ponude, tj. mogućnosti posjeta autentičnoj peraškoj pomorskoj kući, Memorijalnome muzeju obitelji Visković. Činjenica je, na žalost, da se od samog početka prihvatanja porodične baštine Viskovića od SO-a Kotor i prebacivanja brige o njezinu kulturnom blagu na Muzej grada Perasta nije puno učinilo. Dotrajalost zgrade, prokišnjavanje krova, derutnost drvenarije i elektroinstalacija te nepostojanje

sanitarnog čvora zahtijevalo je brzu i neodložnu intervenciju. U ovim uvjetima kulturna baština bila je ugrožena pa su materijalna sredstva za sanaciju zgrade zatražena 1974. godine.

Tek 1977., u godini kada je svečano proslavljena 40. godina postojanja Muzeja grada Perasta, planom Samoupravne interesne zajednice (SIZ) nauke i kulture grada Kotora osigurana su sredstva za adaptaciju palače Visković (predračunska vrijednost bila 91.576 dinara). Tijekom 1978. godine napravljena je rekonstrukcija krova, vodovodna instalacija i sanitarni čvor, poboljšane elektroinstalacije, popravljena drvenarija i izvedeni soboslikarski i ličilački radovi.¹⁵

Katastrofalni potres 1979. godine, iako nije značajnije oštetio palaču, potencirao je neodložnu potrebu njezine rekonstrukcije pa je gotovo čitav pokretni fond ostavštine prenesen u palaču Bujović – Muzej grada Perasta koji je, jedini od svih crnogorskih muzeja, nastavio s radom u prvim godinama poslije potresa i bio otvoren za posjetitelje (osim drugog kata koji je zbog oštećenja bio zatvoren). U jednom dijelu prizemlja tada su izloženi muzejski predmeti iz ostavštine Visković do 1985. godine, kada je započeta rekonstrukcija palače Bujović.

U međuvremenu je Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture iz Kotora pod rukovodstvom arh. Sretena Vučevića proveo preliminarna

istraživanja arhitektonskog kompleksa Visković i snimanje postojećeg stanja. Napravljen je glavni projekt sanacije i rekonstrukcije palače u postojećem stanju, s istom namjenom (memorijalni muzej) za investitora Muzeja grada Perasta.¹⁶ Nadležna institucija, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, izdala je 27. IX. 1983. godine „Rješenje o saglasnosti na glavni projekat“.¹⁷ Na žalost, iako su bila osigurana sredstva za ovaj projekt, prolongirao se početak radova jer se u međuvremenu pristupilo sanaciji Muzeja grada Perasta i dogradnji njegovog aneksa.

Tako je bila propuštena šansa i zapečaćena sudbina palače, koja je sve više propadala, posebno kada se krovna konstrukcija djelomično urušila. Uslijedila je odluka Općine Kotor, koja se uknjižila kao vlasnik nekretnine – palače, da s dioničarskim društvom „Medifarm“ iz Beograda sklopi ugovor o zakupu palače na 59 godina. Ugovorom nije čak ni navedena planirana buduća

14 Podaci u broju posjetilaca Memorijalnog muzeja obitelji Visković kreću su se ovako:

- 1963. godine: 1 071 posjetilac;
- 1974. godine: 5 592 posjetilaca;
- 1975. godine: 15 530 posjetilaca;
- 1976. godine: 23 000 posjetilaca;
- 1977. godine: podaci nisu pronađeni;
- 1978. godine: 25 000 posjetilaca.

¹⁵ Izvještaj o radu RO Muzeja grada Perasta za 1978. godinu.

¹⁶ Projekt je u cjelini, palaču Visković, tretirao kao muzejski i memorijalni prostor.

¹⁷ Uz obrazloženje da je „Reviziona komisija Zavoda pregledala priloženu projektnu dokumentaciju i na istu dala svoju saglasnost bez primjedbi, budući da se glavnim projektom obrađuje isključivo konstruktivna sanacija objekta sa zamjenom dotrajalog građevinskog materijala, a palata Visković se zadržava u postojećem stanju, sa istom namjenom (memorijalni muzej), kakvu je imala prije oštećenja u zemljotresu.“

Vjenčanje Josipa Viskovića i Nade Gluščević, Visovac na Krki, 17. kolovoz 1933.

namjena palače Visković!? U ugovoru se, uz ostalo, navodi: „Zakupoprimac DD „Medifarm“ iz Beograda obavezuje se da će u roku od najviše dvije godine od dana zaključivanja ovog ugovora zgradu sanirati i privesti namjeni, pritom u svemu poštujući nalog porodice Visković na način što će obezbijediti odgovarajuću prostoriju na prvom spratu zgrade kamoru cca 40 m² za trajno obilježavanje i izlaganje pokretnog kulturno-istorijskog blaga porodice Visković.

Napred navedene prostorije će biti dostupne posjetiocima i vidno označene natpisom *Ostavština Viskovića*. Postavku eksponata iz zaostavštine Viskovića i brigu o njima vršiće Opštinska javna ustanova Muzeji - Kotor.“¹⁸

¹⁸ Članak 5. Ugovora o zakupu, sklopljen 21. 9. 1992. godine. Predviđe-

Ovaj plan završen je na samom početku, tačnije tako što je građevinska operativa srušila međukatnu konstrukciju i uništila u potkrovlju palače Visković kuhinju sa starim kaminom. Kasnije je ugovor bio raskinut. Ovdje je potrebno spomenuti da je prije jednog desetljeća SO Kotor s predstavnicima Ministarstva prosvjete CG potpisao Memorandum namjere o osnivanju Škole demokracije za jugoistočnu Europu u prostoru palače Visković. I opet samo namjera, ništa više.

Iznijeli smo ovdje dovoljno argumenata koji ilustriraju neodgovornost i nedopustivu odsutnost svijesti o zaštiti kulturne baštine, o ugroženosti ove memorijalne cjeline. Primjer ostavštine Viskovića

nih oko 40 m² za izlaganje ostavštine Visković, prema tom ugovoru, pokazuje da je taj prostor drastično smanjen jer je pokretna ostavština bila izložena na 81,69 m².

desetljećima se u stručnim krugovima, posebno muzejske struke, uzima kao negativan primjer prenamjene muzejskih prostora u druge svrhe. To je apostrofirano u referatu priopćenom na Okruglom stolu CANU-a, 2000. godine: „Kotorska opština bi morala znati da ostavljanje određenog spomeničkog fonda „opštini“ znači ostavljanje istog ne na gazdovanje, nego na brigu za to postojećim stručnim institucijama, a opštini na izdržavanje, u smislu osnivačkih prava i obaveza; uostalom, mi se vrlo često, i lako, hvalimo činjenicom da je grad Kotor upisan na dvije liste svjetske kulturne i prirodne baštine UNESCO-a, zaboravljajući da taj upis podrazumijeva i svijest, a svijest – odgovornost.“¹⁹

¹⁹ K. Sekulić, *Stanje u crnogorskoj muzejskoj djelatnosti (na osnovu podataka kojima raspolaže Matična muzejska i dokumentaciona služba Narodnog muzeja sa Cetinja, zaključno sa 2000-tom godinom)*, Glasnik Odjeljenja društvenih nauka CANU, br. 17. Podgorica, 2006.

OREBIĆ I OPATIJA

Brodovi OPATIJA i OREBIĆ, kako su prigodom porinuća kršteni, trebali su se na tim prugama pojaviti kao zamjena za islužene brodove ISTRA i LASTOVO ali i kao suvremenija, komfornija i ekonomičnija Jadrolinijina konkurencija cijelom nizu talijanskih brodova koji su u to vrijeme na njima suvereno vladali.

Orebić

Piše:
Neven Jerković

Šezdesetih godina prošloga stoljeća u kotorskoj i barskoj su se luci nerijetko naizmjenično vezivala dva zanimljiva nova broda iz flote riječke Jadrolinije. U vrijeme intenzivne modernizacije putničkog brodarstva u kojem je poput neke beskonačne industrijske trake sa domaćih navoza porinut cijeli niz izvrsnih serija brodova, pedantnim analitičarima nije oku promakla izgradnja dva broda blizanca namijenjenih poboljšanju prvih poslijeratnih međunarodnih putničko-teretnih pruga iz jugoslavenskih i talijanskih jadranskih luka prema grčkim lukama Jonskog i Egejskog mora.

Brodovi OPATIJA i OREBIĆ, kako su prigodom porinuća kršteni (zapravo su im samo svečano nadjenuta imena, jer klasičnog i na našim obalama tradicionalnog krštenja nije u to vrijeme moglo ni biti), trebali su se na tim prugama pojaviti kao zamjena za islužene brodove ISTRA i LASTOVO ali i kao suvremenija, komfornija

Orebić u Zadru

i ekonomičnija Jadrolinijina konkurencija cijelom nizu talijanskih brodova koji su u to vrijeme na njima suvereno vladali. Međutim, državni planeri aktualnih petoljetki, uljuljani u slavi do tada dobro urađenog posla u izgradnji brodova za domaće lokalne pruge, nisu bili svjesni da izgradnjom ovakvih brodova izlaze na međunarodno tržište u novim uvje-

tima koja su diktirala sasvim drugačija pravila gospodarskog ponašanja od onih koji su to vrijeme vladali na domaćem zatvorenom i dobro zaštićenom bunjištu.

Koncem pedesetih i početkom šezdesetih godina međunarodni je pomorski putnički promet dobio nesmiljenu konkurenciju u brzom razvoju zračnoga prijevoza ali istovremeno i velikom povećanju cestovnog prometa. Tih godina su Talijani već planirali program smanjenja intenziteta klasičnih putničko-teretnih pruga koji su povezivali jadranske i grčke luke, a zajedno sa Grcima započeli pripreme za uvođenje prvih velikih trajekata.

U osvit novog tehnološkog razvoja putničko - teretnog prometovanja i začetaka modernog integralnog transporta, Jadrolinija je od državnih organa dobila odobrenje da 1959. sagradi dva nova broda koje je već tada vrijeme tehnološki duboko pregazilo. A da bude još gore, odobrena je i izgradnja dva još veća broda nazvanih ISTRA i DALMACIJA

Orebić u Pločama

koji su grčke pruge trebali produžiti sve do Bliskog Istoka i luka novih nesvrstanih prijatelja, zapravo organizirati suvremeniju verziju tzv. pruge Soria koju je još prije početka Prvog svjetskog rata postavio Austrijski Lloyd. Na sreću, nakon poslovnog kraha ovako zamišljenih međunarodnih pruga, dobro pogođena konfiguracija brodova ISTRA i DALMACIJA je na vrijeme omogućila njihovu naknadnu preinaku u putničke krstaše, a kvalitetna izrada im je osigurala plovidbu na kružnim putovanjima sve do današnjih dana. Nažalost, OPATIJA i OREBIĆ nisu bili te sreće.

Ali, vratimo se još malo unatrag da vidimo o kakvim je zapravo brodovima bila riječ. U „Titovom brodogradilištu“ u Kraljevici isporučena je 6. prosinca 1959. novogradnja 361 nazvana tom prigodom OPATIJA. Bio je to putničko-teretni motorni brod velike obalne plovidbe (980 GT, 472 NRT i 618 tona nosivosti) duljine 64,42 metra, širine 9,71 metar i visok 6,15 metara. Prevozio je 200 putnika brzinom 15 čvorova koju mu je omogućavao Sulzer diesel glavni pogonski stroj snage 1324 kW proizveden po švicarskoj licenci u karlovačkoj tvornici „Jugoturbina“. Njegov blizanac OREBIĆ je kao novogradnja 101 isporučen 8. ožujka 1960. u trogirskom brodogradilištu „Jozo Lozovina Mosor“ i samo se je neznatno razlikovao od OPATIJE jer je imao 979 GT, 478 NRT i 748 tona nosivosti.

Po planu plovidbe kojeg je Jadrolinija izdala 1960. godine OPATIJA i OREBIĆ su plovili na redovnoj međuna-

rodnoj putničko-teretnoj pruzi br.101: Trst – Koper – Pula – Rijeka – Zadar – Šibenik – Split – Ploče – Dubrovnik – Bar – Brindisi – Krf – Patras – Pirej te povratno Pirej – Itea – Patras – Krf – Bari – Bar – Kotor – Dubrovnik – Split – Šibenik – Zadar – Rijeka – Koper – Trst.

Treba također reći da su prugu 101, sa redovnim pristajanjem u Boki, odmah nakon Drugog svjetskog rata i sve do izgradnje OPATIJE i OREBIĆA, započeli održavati putničko - teretni brodovi ISTRA

Opatija u oluji

i LASTOVO koji su plovili sa polaskom iz Trsta srijedom u 13,00 sati i dolaskom u Pirej utorkom ujutro u 8,00 sati, tičući luke Pula, Rijeka, Zadar, Šibenik, Split, Ploče, Dubrovnik, Kotor, Krf, Patras i Itea sa uvjetnim pristajanjem (ako bi bilo robe ili putnika) u lukama Ravnice, Dugi Rat, Zelenika, Risan, Preveza, Messalonghi, Eleusis i Isthmia. Iz Pireja bi povratno isplovili srijedom u 21,00 sat sa dolaskom u Trst u utorak ujutro u 7,00 sati.

Na istim je pravcima venecijanska Adriatica od 1946. već dobro uhodala posao i organizirala razgranatu agent-sku prodajnu mrežu te uposlila nekoliko svojih većih i pouzdanih brodova: SAN MARCO, SAN GIORGIO, AU-SONIA, STELVIO, BERNINA, BRENNERO i ILLIRIA koji su također neometano ticali naše luke Zadar, Split, Dubrovnik i Kotor. U takvoj konkurenciji (radilo se o brodovima između 3700 GT i 4800 GT) relativno mali OREBIĆ i OPATIJA nisu u startu imali nikakvog izgleda. Tim više jer su zapravo bili manje kopije talijanskih brodova, kako po vanjskom izgledu i konfiguraciji unutrašnjih prostora, tako i po zamišljenom konceptu plovidbe.

I naravno, posao se nažalost, ali ne i na iznenađenje tadašnjih boljih neovisnih poznavatelja prilika na brods-kome tržištu, nije najbolje razvijao. Istovremeno, informacije o pravom stanju stvari „na terenu“ (bolje rečeno - na moru) su neka-ko nevoljko stizale i do državne birokracije koja je, po običaju, prilično kasno na njih reagirala. Izgradnjom Jadranske magistrale, željezničke pruge normalnog kolosijeka Sarajevo - Ploče i Beograd – Bar te zračnih luka u Tivtu, Dubrovniku i Splitu dramatično su se promijenile okolnosti prometovanja u domaćem okruženju koje su zahtijevale i brze radikalne promjene.

Izradom Studije o prometnom povezivanju priobalnih otoka s kopnom, koju je 1965. usvojilo Izvršno vijeće hrvatskog Sabora i donijelo Zakon o supstituciji nerentabilnih brodskih linija, stvorili su se

uvjeti za izmjenu strukture brodovlja i ukupne reorganizacije sustava pomorskog putničkog prometa. Još su par godina OPATIJA i OREBIĆ nakon toga poluprazni i sa velikim gubicima povezivali jadranske, jonske i egejske luke sve do 1967. kada je prvo u Venezuelu prodan OREBIĆ a potom sljedeće godine i OPATIJA kupcu u engleskoj koloniji Gilbert & Allice Island Tarawa.

Prodaju ovih brodova slijedio je potpuni otpis svih Jadrolinijinih parnih brodova (među njima i legendarne PARTIZANKA i PROLETERKA), preinaku ISTRE i DALMACIJE u putničke krstaše, kupnju prvog hidrokrilca VIHOR i brzi razvoj trajektnog prometovanja, kako onog lokalnog i dužobalnog tako i prekograničnog (izgradnjom LIBURNIJE) prema talijanskim a kasnije i grčkim lukama.

Istovremeno, OREBIĆ je nakon prodaje dobio novo ime FRANCISCO DE MIRANDA a OPATIJA je postala NINIKORIA. Deset godina poslije OREBIĆ mijenja ime u TACAMAR V, ali nakon što je 1987. njegov brodar otišao u stečaj, ostao je raspremljen u Venezueli te 1992. zbog nepoznate sudbine brisan iz Lloyd's Registra. OPATIJA je 1975. također ponovo promijenila ime u TERAACA te ostala u Tarawi sve do 1990. kada ju je kupio Amerikanac Edgar Roberts. Kako su ovi brodovi bili izvrsno dizajnirani i kvalitetno izgrađeni, Roberts se je polakomio i nasjeo na priču da se je tobože radilo o Titovoj jahti pa ju je kupio punih trideset godina poslije njene izgradnje i 2001. preuredio u svoju privatnu jahtu te njom dugo krstario kalifornijskim vodama. Danas je TERAACA trajno vezana u meksičkoj pacifičkoj luci Ensenada

Opatija u Gružu

PRČANJSKI JEDRENJACI (19) U ZBIRCI SLIKA ŽUPNE CRKVE ROĐENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE U PRČANJU

Piše: **Željko Brguljan**

Autor fotografija: **Anton-Gula Marković**

Župna zbirka crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju (u narodu zvane Mala Gospa, a popularno Bogorodičin hram) nepresušan je izvor vrijednih i zanimljivih likovnih radova, crnogorskih, srpskih i hrvatskih autora, ali i onih iz drugih europskih zemalja, pa i s drugih kontinenata. Istražujući već niz godina, nastojimo obraditi i objaviti pojedine dijelove ove kompleksne zbirke kako bi se konačno profilirala kao povijesno konzistentna cjelina i postala vrijedan izvor podataka svim istraživačima kulturne baštine Boke kotorske.

Neki dijelovi ove bogate kolekcije, koja je skupljena velikodušnošću mještana, a ponajprije velikim entuzijazmom i trudom pokojnoga pr-

čanjskog župnika don Nika Lukovića, imaju osim likovne i znatnu povijesnu vrijednost. Takav je primjer zbirke maritimnog slikarstva – portreta brodova (jedrenjaka i parobroda) koji su pripadali prčanjskim brodovlasnicima ili su njima zapovijedali ovdašnji kapetani, a koja nam otkriva dio pomorske prošlosti Prčanja kao značajnoga pomorsko-trgovačkoga centra Boke kotorske i južnoga Jadrana tijekom 18. st., a posebno 19. stoljeća kojem pripada i većina radova zbirke.

Kako bi šira javnost mogla biti upoznata sa slikama brodova prčanjske zbirke (a objavljeni su u dvojezičnom izdanju istog autora, naziva: *Na granici mora i neba/At the Border of Sea and Sky*, u izdanju izdavačke kuće „Gospe od Škrpjela“ iz Perasta), odlučili smo ih prezentirati i ovim serijalom u *Hrvatskome glasniku*.

Brigantin *Tempo* u oluji

U zbirci župe rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju nalazimo i zavjetnu sliku *Brigantin Tempo u oluji*, akvarel (39,2 x 59 cm) iz 1850. godine. Slika nije potpisana, a pripisali smo je rado-vima Giovannija Luzzza st. jer nam to dopušta prepoznatljiv likovni rukopis ovoga plodnog venecijanskog marinista, koji se ogleda u elementima figuracije, u koloritu i, konačno, u postignutoj atmosferi olujnog mora i neba. Po svemu navedenome ona je srodna i s ostalim, potpisanim slikama ovog autora koje se nalaze u prčanjskoj župnoj zbirci. Ispod prikaza jedrenjaka čitamo legendu: *Brig.^{no} Aust.^{co} Tempo Cap: Luca Verona del fu Nicolo Sorpreso da un uragano da Greco nel Golfo Adriatico nelle vicinanse del Isola Sansego alle ore 11 d. M.// il giorno 27. Genaio 1850 e che duro sine le 6. pure d. M. del giorno Susseguento.* Prema zapisu, brigantin *Tempo* pod zapovjedništvom prčanskog kapetana Luke Verone, sina pok. Nikole, ploveći Jadranom iznenada je, u noći 27. siječnja 1850., u blizini otoka Suska, zahvaćen uraganom koji je trajao do sljedećeg popodneva.

Brigantin *Tempo*, nosivosti 300 t., sagrađen je u Veneciji 1842. godine. Prvi vlasnici bili su Antonija Verona sa suvlasništvom od 16 karata i Josip Verona s 8 karata, a od 1857. u potpunosti je u vlasništvu Antonije Verone. Brodom su zapovijedali kapetani iz pr-

Brigantin Tempo (Giovanni Luzzo)

čanjske obitelji Verona: Josip (1844.), Luka (do 1852.), Aleksandar (1853. – 1856.), Anton (1857. – 1864.) i Frano (1865.). Prodan je 1866. austrijskoj vladi zbog strateških razloga. Postoje i zanimljivosti vezane uz ovaj prčanski jedrenjak. U Trstu je 1867. sagrađen brik istog imena – *Tempo*, a bio je u vlasništvu prčanskih obitelji tj. poduzeća Florio-Visin do 1884., kada je prodan stolivskom kapetanu Ivu Žigi.

U središtu slike jedrenjak je prikazan u borbi s uraganom. U olujnome moru, među dramatično velikim valovima, plovi brigantin, nagnut na desni bok, s većinom strganih jedara. Na palubi jedrenjaka nalazi se sedam članova posade. Jedan je za kormilom, a ostali se pokušavaju zadržati

na brodu čvrsto se držeći za jarbole, čamac ili ogradu broda dok more zabacuje preko pramčanog dijela jedrenjaka. Crni oblaci nadvili su se nad brodom i posada jedinu nadu u spas nalazi u molitvama upućenim njihovoj zaštitnici Majci Božjoj. I zaista, lik Marije Žalosne ili Gospe od sedam žalosti (sedam mačeva koji joj probadaju srce simboliziraju Marijine životne boli), naslikan u gornjem lijevom dijelu neba, kao da bdije nad jedrenjakom odašiljući bijelu zraku koja smiruje oluju. Slika je zavjetni dar kap. Luke Verone. U Pomorskome muzeju Crne Gore u Kotoru nalazi se kopija ove slike koja je u literaturi navedena kao „akvarel nepoznatog jedrenjaka“.

(Kraj serijala)

SERIJAL GRBOVI (12)

KOTORSKE VLASTELE XIV VIJEKA

Piše:

Jovan J. Martinović

Za istoriju grada Kotora tokom prve polovine XIV vijeka neicrpno vrelo podataka čini prva, zapravo najstarija sačuvana knjiga kotorske notarske kancelarije od 1326 -1335. godine, te druga knjiga isprava za 1329. i period od 1332 – 1337. godine.

Ove dvije knjige, preklapajući se djelimično, pokrivaju razdoblje od 1326. do 1337. godine, a sadrže svaka po osam sveščica razne debljine, koje su ispisivali zakleti gradski notari.

Sadržaj notarskih isprava je izuzetno raznovrstan i zahvata sve oblasti života i društva srednjevjekovnog Kotora. Zapravo su ti unesci minijaturni isječci svakodnevnog života visoko razvijene gradske komune Kotora u jednom relativno ograniče-

nom periodu, nešto poput kockica mozaika koje je moguće složiti u suvisle cjeline, kako bi se dobila jedinstvena i višeslojna slika života svih staleža kotorskog društva.

Podaci za plemićke porodice Kotora dobijeni su pažljivim čitanjem originalnih latinskih tekstova notarskih unesaka u kojima se kriju brojni podaci o svim vidovima aktivnosti za svakog pojedinog člana roda, te o rodbinskim odnosima i stepenu srodstva među članovima pojedinih porodica, na osnovu čega su izrađena rodoslovna stabla. Takođe su doneseni i heraldički simboli, grbovi tih porodica sa opisima i grafički prikazanim bojama, te sa fotosima pojedinih sačuvanih primjeraka.

JAKONJA / JAKANJA / (JACOGNA, JACAGNA)

Za ovu plemićku porodicu Jireček kaže sljedeće: "Jacogna (Jacagna, Jacona, u XIV vijeku još i Jacobi, u XV vijeku Jacho), plemići u Kotoru počev od XIV vijeka do novijeg vremena, izumrli u XIX vijeku. Kasnije su se pisali i Giacogna. Jakonja je slovenski sporedni oblik od imena Jakova".

Pominjani Grbovnik kraljevine Dalmacije donosi čak tri varijante grba ove porodice:

a/ U gornjoj polovini srebrnog štita čuči bijeli, smeđim mrljama poprskani dugodlaki lovački pas sa zlatnom krunom i ogrlicom, a u donjoj polovini su tri crvene horizontalne grede;

b/ Plavi štit je horizontalno podijeljen crvenom gredom,

od koje se u donju polovinu spuštaju dvije crvene kose lijeve grede, dok je u gornjoj polovini srebrni, crveno obrubljeni golub (može biti i sasvim crven) između dva zelena ili ponekad crvena čempresova stabla;

c/ Iz lijevog ugla koso presječen štit u čijoj gornjoj desnoj polovini korača lav sa krunom, ali boje nisu poznate. (Obje zadnje varijante su izgleda pripadale izumrloj liniji porodice u Kotoru.)

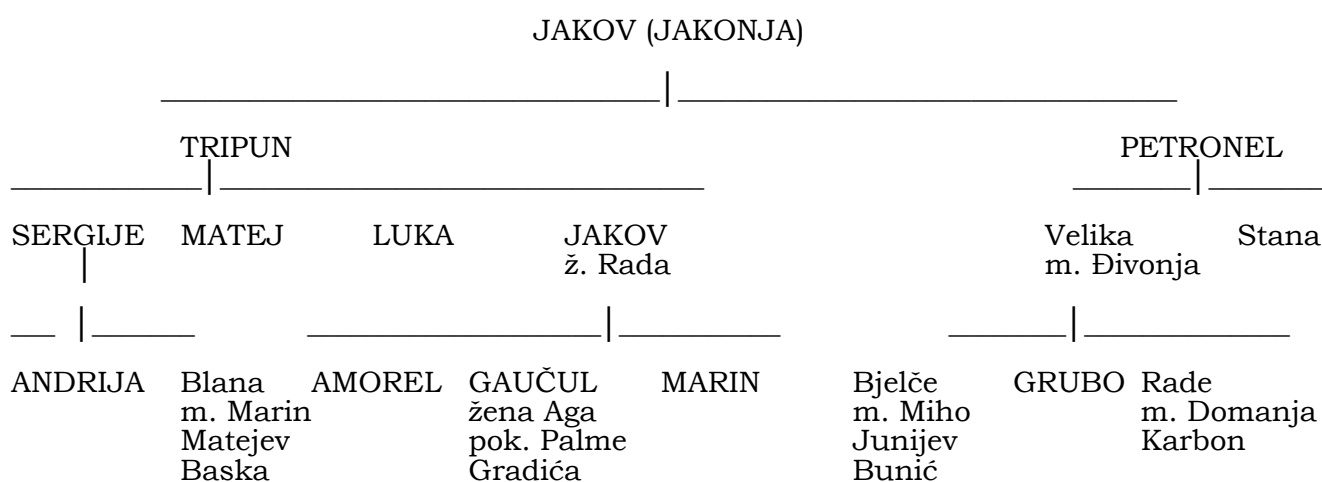
Već je kod obrade porodice Biste pominjana jedna oštećena nadgrobna ploča, koja bi mogla da bude predstava treće varijante grba porodice Jakonja, na kojoj se nalazi donji dio tijela neke divlje

životinje sa velikim šapama i repom, koja bi mogla da bude i vuk iz grba porodice Biste ili pak lav iz treće varijante grba porodice Jakonja.

Već se u prvoj polovini XIII vijeka, tačnije 1222. godine, pominje gradski sudija Ivan Jakovov (Johannes Jacobi) iz čijeg bi patronimika moglo da

vuče porijeklo prezimena porodice Jakanja

Rodoslovno stablo porodice Jakonja izgledalo bi ovako:

- Mletačko plemstvo dobio je Frano Tripunov Jakonja ? godine.
- Antun Jakonja dobio je titulu konta 1715. godine.

- Ivan Jakonja (Giovanni Luigi Almorò Baldisera de Jacogna), sin Frana i Tereze rođ. Testori, dobio je pot-

- vrdu austrijskog plemstva dana 16.05.1824. godine.
- Frano Jakonja dobio je potvrdu austrijskog plemstva 15.05.1825. godine.

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

Sjećanje na **kotorskoga glazbenika**

(27.12.1937. - 7.6.2018.)

Piše:

Dr. Josip Gjurović

Iznenadna vijest o smrti skladatelja, pijanista, dirigenta i pedagoga prof. emeritusa Željka Brkanovića, 7. lipnja 2018., u njegovoj vikendici u Crikvenici, potresla je obitelj, prijatelje, Bokelje s kojima je u duši bio duboko vezan te muzički i kulturni svijet u Hrvatskoj. U Zagrebu, gdje je rođen 27. 12. 1937. godine, i u kojem je djelovao skoro cijeli svoj život, održana je komemoracija u Muzičkoj akademiji u srijedu 13. lipnja 2018., a ispraćen je na vječni počinak sljedećeg dana na Mirogoju.

Od svog kolege oprostili su se prof. art. Dalibor Cikojević, dekan Muzičke akademije i, vrlo emocionalno, tajnik Hrvatskog društva skladatelja Tomislav Šaban. Istaknut je njegov profil drage osobe, iznimno profinjenog i miroljubivog duha, kao i njegova uloga u hrvatskoj glazbenoj kulturi. Osvrnuli su se na širinu i istraživački duh u njegovu stvaralačkom opusu koji sadrži više od 70 djela, od solističkih, komornih, orkestralnih, koncertantnih, zbornih, solo popijevki, muzičkih obrada i sakralnih skladbi koje je upravo radio. Na njegov razvojni put do glazbenog stvaratelja utjecali su u prvom redu studij klavira u klasi prof. Svetislava Stančića na Muzičkoj akademiji u Zagrebu (1962.), pa zatim djelovanje u Narodnom kazalištu u Splitu i Zagrebu kao korepetitora i dirigenta, i aktivni angažman kao urednika, producenta i dirigenta u umjetničkom programu Radio Zagreba (RTV, danas HTV), što je dalo Željku Brkanoviću široko glazbeno iskustvo i konačnu spoznaju svoga unutarnjeg poziva za kreiranjem muzike. Tako je tek u svo-

Željko Brkanović uz bistu oca (rad Marije Ujević)

joj zrelijoj dobi, 1976. godine, upisao, a 1980. godine diplomirao, kompoziciju u klasi prof. Tome Proševa i nakon toga dalje se usavršavao u inozemstvu.

Njegove skladbe izvode se ne samo u domovini i u našoj regiji, nego diljem Europe (u Austriji, Njemačkoj, Belgiji, Francuskoj, Velikoj Britaniji, Španjolskoj, Portugalu, Finskoj i Rusiji) i u Americi, a snimljene su i na nekoliko nosača zvuka. Kao potpredsjednik pa predsjednik Hrvatskog društva skladatelja značajno je pridonio propagiranju hrvatske glazbe u zemlji i svijetu, zbog čega je dobio mnogobrojne nagrade i bio proglašen za počasnoga predsjednika društva.

Pedagoški rad Željka Brkanovića, kao profesora teoretskih predmeta i kompozicije, u Zagrebu, Splitu i Podgorici (ondašnjem Titogradu), zauzima posebno mjesto u njegovu profesionalnom djelovanju, za koje je 2017. godine dobio počasno zvanje profesora emeritusa Sveučilišta u Zagrebu. Samo u Hrvatskoj doveo je do diplome devet skladatelja, istodobno razvijajući i poštujući njihovu stvaralačku individualnost.

Bio je i aktivan član Velikog vijeća Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice u Zagrebu.

Odlazak prof. emeritusa Željka Brkanovića, u njegovome punome stvaralačkom potencijalu,

*Svečarski koncert u Mimari
povodom 75. godišnjice rođenja*

lu, veliki je gubitak ne samo za obitelj i Boke-lje, nego i za cijelu hrvatsku kulturu. Vječna mu slava!

Više o Željku Brkanoviću, kao značajnom Bokelju u Hrvatskoj, govori intervju s njime u povodu njegove 75. godine života.

Intervju s Prof. Željkom Brkanovićem

U profinjenoj atmosferi baroka i uljanih platna s patinom prošlosti, u pravom „da camera“ prostoru Muzeja Mimare, odzvanjala je u prošlu srijedu glazba dvaju suvremenika, koji su obilježili svoj skladateljski opus povodom 75. godine života. Novi zvuci u starom okviru! Netko je rekao da suvremenu glazbu ne slušaju suvremenici, nego tek njihovi nasljednici, ali to se ovom prilikom nikako nije moglo reći, jer je puna dvorana muzičkih sladokusaca i umjetničkih poznavalaca, s oduševljenjem pozdravila ovu efektanu autorsku soiree musical.

Prof. Brkanović, program večeri bio je svojevrsan kratki presjek Vašeg stvaralaštva. Već ste na početku simbolički iskazali svoja muzička traženja u naslovima klavirskih preludija od „Dodekafonskog“ do „Uskog preludija (koji) hoće biti široki“ Do koje ste širine došli, je li ona zaokružena, ili Vam istraživački duh i dalje ne da mira.

Stvaralački duh nikad nema mira. Sasvim sigurno da nastojim zadržati neke elemente tradicionalne forme, ali pokušavam unijeti i nešto novo. U ovoj kompoziciji istraživao sam neke elemente klavirske tehnike koje sam želio opisno dočarati nastojeći da forma u potpunosti prati glazbeni tok. Efekt postizem izmjenjujući grupacije crnih i bijelih tipki s time da su ruke istovremeno postavljene u pozicijama crnih nasuprot bijelih i obratno. Dakle, u svakoj kompoziciji želim pronaći neki bitni element kojeg ću na svojstven način obraditi.

Kada ste otkrili „muzičku žicu“ u sebi i opredjelili se za glazbu kao životni poziv. Je li to bilo očevo usmjerenje ili zov gena bokeljskih Brkanovića?

Sigurno su posrijedi genetski naslijeđene osobine, kao možda i „geni kraja“, u kojem je i malo mjesto kao što su Škaljari imalo je veliki tamburaški orkestar. Ali je moj otac mnogo utjecao na odabir moga zvanja. Još u ranom djetinjstvu bio sam izložen neprekidnom zvuku tonova slušajući glazbu u kući prilikom

Željko u krilu obitelji Brkanović u Škaljarima

očevog komponiranja za klavirom, ili na koncertima na koje su me roditelji često vodili. Klavir je bila neprekidna opsesija moga oca. On je inzistirao na mom učenju klavira kao glavne okosnice svih mojih glazbenih zbivanja u budućnosti. Smatrao je da je dobro poznavanje klavira važno za sve glazbene pravce kojim bih se mogao baviti u budućnosti. Nije pogriješio.

Počeli ste studij klavira kod legendarnog zagrebačkog pedagoga prof. Svetislava Stančića i diplomirali s odličnim uspjehom 1962. god. Kako to da se niste priključili plejadi njegovih uspješnih solista, nego ste 1976 god upisali studij kompozicije i diplomirali 1980 godine? Stvaralački impuls je očito bio jači. Ali nije bilo jednostavno izboriti se za vlastiti identitet na polju na kojem je ime Brkanović već imalo etabliranu reputaciju? Ipak, stekli ste svoje prepoznatljivo ime. Uspjeh i visoka priznanja su Vas brzo stigla. Nagrada Josip Slavenski za Koncert za glasovir i

orkestar 1982, diskografska nagrada Porin za najbolju skladbu 1999. i za životno djelo 2017., Vladimir Nazor za postignuća u glazbenoj umjetnosti 2002., i odlikovanje Redom Danice Hrvatske s likom Marka Maručića za zasluge u kulturi 1999. godine, najbolji su dokaz uspješnosti i vrijednosti! Iskazali ste se i na drugim poljima glazbenog djelovanja. U čemu mislite da je ključ Vašeg uspjeha?

Klavir je postao glavni predmet mojih ranih razmišljanja i za vrijeme studija imao sam zapaženih nastupa, ali moj interes je postajao sve kompleksniji. Klavir sam čuo kao orkestar. To je moj prof. Stančić prepoznao i nije inzistirao da se posvetim solističkoj karijeri. Počeo sam raditi ono što me interesiralo; korepetirao sam u operi, dirigirao sam sa zborovima, vodio razne ansamble, dirigirao u operi i sa simfonijskim orkestrom. To me u svakom pogledu više ispunjavalo. Komponirat sam počeo mnogo kasnije, negdje polovinom sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Naprosto sam smatrao da je dovoljno jedan kompozitor u kući Brkanovića. Sve se dogodilo sasvim slučajno kad sam, za potrebe radija, trebao pisati popratnu glazbu za neke radio drame, pošto sam u to vrijeme radio u umjetničkom programu Radio Zagreba. Taj posao postao je sve učestaliji i tek tada sam se odlučio napisati samostalno glazbeno djelo. Bio je to moj prvi gudački kvartet. Sjećam se reakcije moga oca, koji je vidjevši partituru rekao da bi se ispod nje on rado potpisao. To mi je posebno dalo samopouzdanje i počeo sam intenzivnije komponirati uz ostale moje djelatnosti. Tako se moj rad svodio na više glazbenih područja, ali najvažnije nagrade dobivao sam za ostvarena djela.

Tajna uspjeha je intenzivan rad, a ako se to spoji s nekim drugim karakteristikama poput talenta, onda je uspjeh neminovan

Umjetničku atmosferu, a sigurno i podršku, ste imali i u kući, obzirom da Vam je sin Vedran diplomirao violinu, supruga Ivanka profesorica klavira, a i kćerka Mirna otišla u umjetničke vode?

Svakako je kućni ambijent, sa svojim pozitivitetom i s međusobnim razumijevanjem u profesionalnom pogledu, svima od pomoći. Vedran je imao solističke koncerte i u Kotoru, kćerka se posvetila filmskoj režiji u Njemačkoj, a supruga je upravo otvorila privatnu glazbenu školu „Brkanović“ s pravom javnosti u Zagrebu.

Do 2008. godine bili ste 4 godine predsjednik Hrvatskog društva skladatelja. Čime ste se tad bavili? I Vi i prof. Ivo Josipo-

vić, koji je tada bio tajnik društva, a sada predsjednik Republike?

Hrvatsko društvo skladatelja je, s prvim predsjednikom Ivom Tijardovićem, od 1946. godine do danas razvilo niz aktivnosti, organizacijske, izdavačke, diskografske. Kao predsjednik društva trudio sam se što više omogućiti izvedbe domaćih kompozitora. Zahvaljujući raznim asocijacijama te međunarodnim skupovima Hrvatsko društvo skladatelja je omogućilo izvođenje naših djela diljem svijeta, koje su izvodili i naši i strani umjetnici

U tom razdoblju svakako je značajno i rješavanje Prava intelektualnog vlasništva, koje je pokrenuo kolega Josipović, današnji predsjednik države. Glazbu netko stvara i netko je izvoditi, a njeno konzumiranje je postala tržišna kategorija, kao što je to uglavnom u svim zapadnoevropskim zemljama. Uže predsjedništvo i svi članovi društva su to aklamacijom prihvatili.

Od 1983. godine imate i značajnu pedagošku aktivnost u Muzičkoj akademiji u

Zagrebu. Godine 1995 postali ste redovni profesor kompozicije i teoretskih predmeta, a od 2000. godine ste redovni profesor u trajnom zvanju, pa ste u tom svojstvu još aktivni i nakon umirovljenja 2007. godine. U jednom periodu ste bili angažirani i u Crnoj Gori? Kojom je to prilikom bilo i kakva su Vam sjećanja?

Prilikom utemeljenja Muzičke akademije u Titogradu bio sam pozvan da predajem teoretske predmete kao gost profesor. Tada je nova Muzička akademija bila osnovana u prvom redu radi doškoloovanja nastavnčkog kadra, koji su predavali po školama u Crnoj Gori. Kasnije se akademija proširila i na redovne studente, koji u većini slučajeva nisu trebali odlaziti u druge republičke centre. Kako su se potrebe studija proširile i na kompoziciju kao glavni predmet, bio sam angažiran za predavanje kompozicije, te su u mojoj klasi mnogi diplomirali, od kojih su neki danas poznati glazbenici, kao Senad Gačević u Podgorici i Liljana Jovanović u Americi. Volio sam ta putovanja avionom preko Sarajeva s povratkom autobu-

Bokeljska večer u Palace hotelu u Zagrebu 1976. s obitelji i prijateljem iz Kotora (Frano Semerad)

som preko lovčenskih serpentina do Škaljara, gdje me čekala tetkina topla janjeća juha i domaće čakule.

Vaša profesionalna povezanost s Crnom Gorom obnovila se u povijesnom trenutku ponovnog osnivanja samostalne crnogorske države, u izboru nacionalne himne. U kojem svojstvu ste bili angažirani?

Bila mi je čast da budem pozvan od Ministarstva kulture Crne Gore da sudjelujem u prosudbenom vijeću s još nekim glazbenim stručnjacima iz zemalja bivše Jugoslavije. Pregledan je cijeli natječajni materijal i izabrana današnja himna, koja se prema odluci izvodi u dvije verzije, zbarskoj i orkestralnoj.

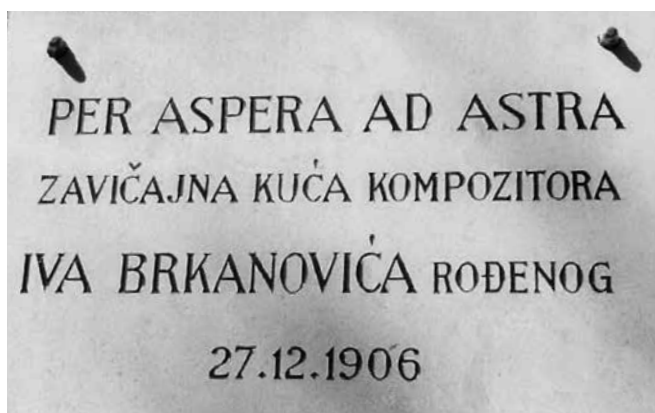
Rođeni ste u Zagrebu 20.12.1937. godine, na pola puta između maminog Beča i tati-ne Boke kotorske. Koliko je to utjecalo na Vas i na vaše djetinjstvo? Koliko ste imali prilike doživjeti Boku, Škaljare i upoznati obiteljsko okruženje?

Činjenica je da sam se rodio na pola puta između Beča i Škaljara. Majčina familija je bila visoko rangirana u tadašnjoj Austrougarskoj monarhiji dok su očevi roditelji bili zemljoradnici. Taj jaz je bio nepremostiv, pogotovo kad smo se 1939. godine, nakon nakon Hitlerove aneksije Austrije, iz Beča doselili direktno u Škaljare. Tamo smo jedno vrijeme živjeli moja majka Elizabeta-Lili, baba Anđe i dede Mato i ja, dok je otac kao stipendist bio u Parizu na studijskom boravku. To rano razdoblje moga boravka u Boki ne pamtim puno, osim nekih detalja, te dobrotu i toplinu očevih roditelja. Međutim pravi doživljaj Boke je uslijedio kasnije kad smo svake godine moj mlađi brat i ja tamo provodili ljetne ferije. U početku smo boravili na Prčanju kod očeve sestre Jozice udate Kondanari, jer je naša kuća bila zauzeta. Kasnije, kad su se njezini stanari iselili, dolazili smo u Škaljare. Nastavili smo dolazili poslije i sa svojim familijama, sve do potresa. Potres je kuću totalno devastirao i više nije bilo moguće tamo ljetovati.

Rodna kuća Vašeg tate Ivana Brkanovića temeljito je obnovljena i njemu u čast je postavljena spomen ploča, uz veiki angažman Vašeg brata Miroslava, liječnika, psihijatra, koji s obitelji živi i radi daleko u Njemačkoj. Ljubav prelazi sve daljine, a i Vaše bratske veze su čvrste. Hoće li se obnoviti i život u starom roditeljskom domu?

Mislim da se na neki način i život obnovio. U kuću nastojimo dolaziti kad god je to mo-

guće. Brat i ja smo penzioneri, ali još uvijek u prilično intenzivnom radnom odnosu. Tako dolazimo kad smo slobodni, bez obzira na godišnje doba. Svakako, brat je češći gost. Kako živi daleko na sjeveru Njemačke, oslanja se uglavnom na prijevoz avionom. Jedva čeka da koristi kakav slobodan trenutak, da uživa u tom zemaljskom raju. Ja sam češće u mojoj vikend kući u blizini Crikvenice, jer mi je ona mnogo bliža.

Spomen ploča na obiteljskoj kući u Škaljarima

Koliko Vaši bokeljski korjeni uspijevaju biti prisutni u Vašoj intimi i u Vašem stvaralaštvu u moru obveza koje imate? Napisali ste „Bokeljski scherzo“ za dječji zbor i glasovir, čija je praižvedba bila u Kotoru 1986. pod ravnanjem Nikše Čučića, i „Zahvalnica sv. Leopolda“ za muški zbor. Boka nije samo inspiracija slikarima i pjesnicima, u njoj odjekuju i zvuci valova, udari bure i tramontane, jeke planinskih masiva, odjeci davnina i pomorskih drama. Stvaralački impuls nikad ne zamire, pa se možda nađu još neki bokeljski motivi, neki bokeljski ekvinocij? Pitanje, koje zvuči i kao poticajna provokacija.

Sigurno je da sam često tražio inspiraciju u Boki. To dokazuju i nabrojana djela, ali i druga, gdje me more, brda, drevna povijest i povijest ljudi prije i danas inspiriraju. Prije tri-desetak godina obradio sam i izveo Misu br. 2 Jeronima Fiorelija, Kotorskog kompozitora koji je živio, skladao i bavio se pedagoškim radom prije punih dvjesto pedeset godina. To djelo pisano je za soliste muški zbor i orkestar. Djelo je dokaz muzičke kulture, koja je odavno postojala na tim prostorima. Kako se radi o svečanoj Misi s tako velikim aparatom, pretpostavlja se da se izvodila pred katedra-

lom na dan sv. Tripuna. To dokazuju potpisi muzičara na svojim dionicama s datumom i mjestom izvedbe. Svakako Boka je inspiracija u svakom smislu.

I još jedno provokatino pitanje. Kotor i Boka imaju bogatu kulturnu povijest, glazbeni život je uvijek bio živ i širok, a uspješni ljetni muzički programi okupljaju svake godine značajne umjetnike i brojnu publiku. To je prilika da se vrijedna i zanimljiva umjetnička djela Ivana i Željka Brkanovića, poznata i izvan Hrvatske, prezentiraju i u svom zavičaju, jer glazba ne poznaje granice. Imate li kakvih planova u tom smislu?

Planovi svakako postoje. Jedan dio njih je i uspješno ostvaren. Tako je 27.12.2011., za 105. godišnjicu rođenja moga oca, izveden cjelovečernji koncert u organizaciji Muzičke škole u Kotoru, isključivo s djelima Ivana Brkanovića. U okviru Međunarodnog muzičkog festivala 4. i 5.04.2011. izvedena su moja djela u Kotoru i Podgorici. U planu su još i izvedbe Concertina za gudače Ivana Brkanovića, kao i moj I. gudački kvartet. Nadam se da će se i ti projekti uspješno realizirati.

Vidim da ste u izvrsnoj fizičkoj kondiciji i još u punoj stvaralačkoj snazi. Imali ste i praizvedbu Klavirskog kvinteta, 25.9.2010., kao jedini pozvani stranac na internacionalnom festivalu „Westfalen Classics“ u Njemačkoj. Po ničemu se ne vidi da ste otišli u penziju.

Intelktualci, znanstvenici i umjetnici umirovljenjem ne prestaju ni misliti, niti stvarati. To je možda i najzrelije doba, kad su ispunjeni znanjem i iskustvom, i šteta je za društvo da to ne koristi, pogotovo u nekim traženim profesijama. Jer, dobro je rečeno da „na mladima svijet ostaje, a na starima on obstaje“. Kompozitori odlaze u penziju tek kad im nestane inspiracija.

Zahvaljujem se na zanimljivom razgovoru i vidim da ćemo imati još razloga za nastaviti uspješne priče o istaknutim bokeljskim glazbenim bardovima, ocu i sinu Brkanović.

***(Razgovor vodio:
Jozo Gjurović, 25.4.2012.)***

Sin Vedran na solističkom koncertu u Kotoru 11.11.1987.

Odlazak najvećeg dubrovačkog povjesničara akademika

Nenada Vekarića

(26.12.1955. – 20.7.2018.)

Piše:

Slavica Stojan

Poslije višemjesečne, hrabre, i dostojanstvene borbe s opakom bolešću preminuo je 20. srpnja u Zagrebu 2018. godine upravitelj Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, neumorni istraživač povijesne demografije i zauzeti znanstvenik, posvećeni profesor povijesti Dubrovačke Republike i mentor brojnih doktoranata povijesnih i demografskih studija, izvrstan urednik i pisac akademik Nenad Vekarić.

Zaposlio se u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku 1984. godine, a upravitelj ove institucije postao je 1988. godine. Tijekom trideset godina provedenih kao upravitelj dubrovačkog Zavoda za povijesne znanosti HAZU, akademik Nenad Vekarić zadužio je hrvatsku i međunarodnu znanstvenu javnost upornim, strpljivim i nadasve pedantnim radom na istraživanju povijesti stanovništva. Njegov opus obuhvaća više od pedeset izvornih znanstvenih rasprava i dvadeset autorskih knjiga u kojima je svoj istraživački napor oplemenio i pionirski osmislio metodom reprezentativne kapi, zahvaljujući kojoj svaka pojedina informacija može dovesti do bitnih zaključaka koje nikada ne bismo mogli neposredno izvući iz sačuvanoga vrela.

Svoj entuzijazam i disciplinu znao je prenijeti na brojne suradnike, uvijek imajući razumijevanja za različite znanstvene interese i pristupe, koji su bili komplementarni sa središnjom istraživačkom temom: povijest Dubrovnika i Dubrovačke Republike. Tvorac je vrlo zapaženog doktorskog studija Povijest stanovništva na Sveučilištu u Dubrovniku, osnovan 2006. godine, kao i mentor brojnih disertacija obranjenih na Dubrovačkom sveučilištu i na dru-

gim hrvatskim sveučilištima. Niz uspješnih polaznika već je ostvario zavidne karijere, a znanost je obogaćena brojnim novim monografijama. Njegovim zauzećem otvoren je na Dubrovačkom sveučilištu dodiplomski studij Povijest Jadrana i Mediterana. Znanstveni interes akademika Vekarića bio je usmjeren na područja povijesne demografije, povijesti i povijesnih disciplina, posebno genealogije i onomastike, na pravnu povijest, no najviše istraživačke energije utrošio je na izučavanje povijesti stanovništva Dubrovnika i Dubrovačke Republike. Najvažnije rezultate ostvario je istražujući proces demografske tranzicije te proučavajući razne slojeve stanovništva južne Hrvatske. Pomoću metode rekonstrukcije obitelji i demografskih metoda uspio je dešifrirati raskol u dubrovačkom plemićkom krugu i dokazati klanovsku pozadinu funkcioniranja dubrovačkog plemstva, što je bilo suprotno dotadašnjim saznanjima o dubrovačkom plemstvu.

Demografski i rodoslovno, sam ili u suautorstvu s kolegama okupljenim na projektu demografske povijesti Dubrovačke Republike Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku akademik Vekarić je znanstveno obradio najveći dio povijesnog područja nekadašnje dubrovačke Republike. Njegovo životno djelo predstavlja velebna višesveščana monografija *Vlastela grada Dubrovnika* (do sada je izašlo 9 svezaka, u tisku je 10. svezak koji sadržava kazala, a zaključni 11. svezak na engleskom jeziku izaći će tijekom 2019. godine) koja govori o podrijetlu i ustroju dubrovačkog plemstva, povijesnom presjeku njegova razvoja od 7. stoljeća do danas, o teritorijalnom širenju Dubrovačke Republike na kojem su dubrovačka vlastela imala ingerenciju, pruža leksikografski prikaz dubrovačkih vlasteoskih rodova, donosi životopise svih istaknutijih dubrovač-

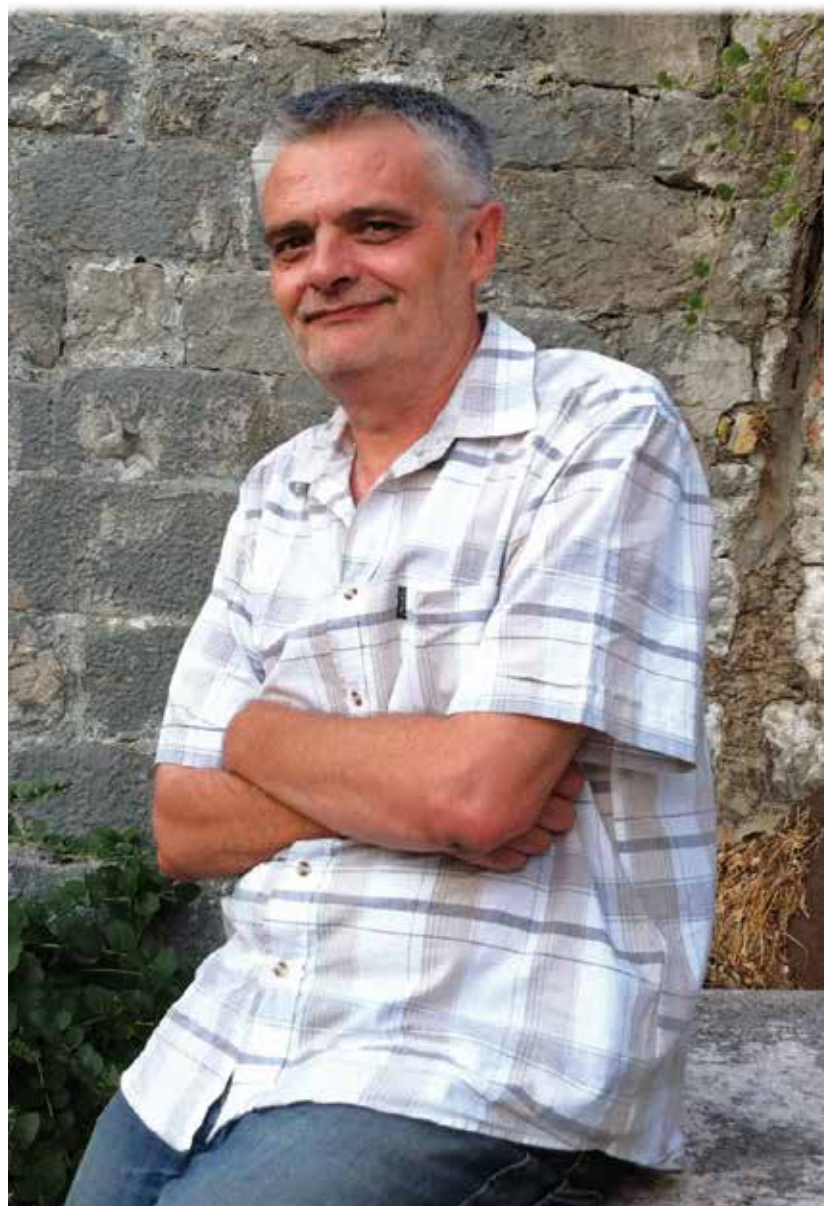
kih plamića s detaljnim opisima rodbinskog kruga, podacima o školovanju, karijeri, djelima i njihovoj recepciji, starijom i recentnom literaturom, iscrpnim arhivskim i bibliografskim podacima, te fotografijama i faksimilima arhivskih dokumenata, daje potanki uvid u rodoslovna stabla dubrovačke vlastele, donosi opširnu studiju o imenima dubrovačke vlastele i potom se zaključuje opširnom bibliografijom.

To monumentalno djelo sadržava biografije svih poznatih ličnosti iz bogate dubrovačke prošlosti, ali još je važnije što je sastavio biografije mnogih nedovoljno istraženih, ponekad i gotovo "zaboravljenih" dubrovačkih plemića, čija je uloga u razvoju Dubrovačke Republike bila vrlo velika, a koji nisu dobili adekvatan historiografski tretman iz raznih razloga zato jer su pripadali razdoblju za koje nema dovoljno arhivskih vrela ili su jednostavno promicali istraživačkoj pažnji. Tako su među biografijama dubrovačke vlastele svoje mjesto našli knez Krvaš iz 12. stoljeća, koji je potjecao iz roda Martinusso, knez Damjan Juda, za kojeg autor drži da je bio prvi poznati borac za slobodu Dubrovnika, a koji je život skončao samoubojstvom nakon što ga je svrgnuo vlastiti zet državnim udarom 1205. godine, pa Marin Gučetić, osoba najznačajnija za zbacivanje mletačke vlasti 1358. godine i bez čijeg angažmana vjerojatno ne bi bilo Dubrovačke Republike, Antun Galiope, najstariji do sada pronađeni dubrovački pjesnik vlastelin, koji je živio u 13. stoljeću i mnogi drugi plemići i plemkinje tijekom višestoljetne dubrovačke povijesti.

Pod upravom Nenada Vekarića dubrovački Zavod za povijesne znanosti HAZU stekao je prepoznatljivu vizuru i postao nezaobilazna adresa za sve istraživače povijesti Dubrovnika. Dva časopisa koja redovito ova institucija godišnje objavljuje: na hrvatskom jeziku *Anali* i *Annals* na engleskom jeziku, zahvaljujući uredničkoj akribiji i znanju akademika Vekarića, postali su časopisi međunarodne reputacije. Kako je sam isticao, "danas je teško napisati rad iz povijesti Dubrovnika, a da se više puta ne citiraju radovi iz godišnjaka i knjiga Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku." Teško je i nabrojiti sve komponente znanstvenog djelovanja Nenada Vekarića, njegova kritička svijest temeljito je promijenila donedavni uvid u povijest Dubrovačke Republike i prošlost njezina plemstva. U tom segmentu može se bez imalo pretjerivanja govoriti o historiografskoj revoluciji. Akademik Vekarić jedan je od najzaslužnijih znanstvenika za rasvjetljavanje nepoznatih dijelova povijesti Dubrovačke Republike, poglavito demografske, i njezino ukla-panje u hrvatsko narodno biće

Odlazak akademika Vekarića ostavlja neizmjernu prazninu u hrvatskoj historiografiji i hrvatskoj povijesnoj demografiji, ali iza njega ostaje jedno velebno znanstveno djelo, profilirana metodologija povijesnodemografskog istraživačkog rada i utrti put snalaženja u toj znanstvenoj disciplini po čemu će ga pamtiti i biti mu zahvalni i današnji i budući povjesničari i demografi, osobito oni koji se bave Dubrovačkom Republikom.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore zahvalno je Vekariću na doprinos promoviranju kulturne baštine Hrvata Boke kotorske, na učešću u projektu „Bokeljska priča“ i suorganiziranju znanstvenog skupa 2017. godine u Kotoru pod nazivom „Isprepleteni identiteti: Kotor, Dubrovnik i njihovo zaleđe u višestoljetnoj perspektivi.“

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

* FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

* DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

* TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

* DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN HRVATSKE

MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

Izravni letovi iz Dubrovnika!

Croatia Airlines Rim Venecija Vueling Rim Volotea Venecija easyJet Milano	easyJet Edinburgh London Bristol British Airways London Monarch Birmingham London Jet2.com Belfast Edinburgh Leeds Manchester Newcastle Nottingham Norwegian London Thompson Airways Bristol Glasgow London Manchester Newcastle Birmingham	SAS Kopenhagen Oslo Stockholm Norwegian Bergen Helsinki Kopenhagen Oslo Stavanger Stockholm Trondheim Finnair Helsinki
--	--	--

Croatia Airlines Düsseldorf Frankfurt Lufthansa Frankfurt München Eurowings Berlin Düsseldorf Hamburg Hannover Stuttgart EasyJet Berlin Air Berlin Düsseldorf Transavia München	Norwegian London Thompson Airways Bristol Glasgow London Manchester Newcastle Birmingham	Croatia Airlines Pariz Nica easyJet Lyon Pariz Toulouse Volotea Bordeaux Nantes Marseille Transavia France Pariz
--	---	---

Vueling
Barcelona
Iberia
Madrid
Norwegian
Barcelona
Madrid

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

☎ headoffice@airport-dubrovnik.hr / ☎ +385 (0) 20 773 100 / ☎ +385 (0) 20 773 322

ISPLATI SE!
kupovina u iDEA prodavnicama

• Uvijek mi je usput jer ima više od 100 prodavnica

• U Idei uvijek mogu da pronadem domaće crnogorske proizvode

• Baš svaki dan pronadem više od 300 artikala na akciji

akcija! KATALOG vikend akcija!

ISPLATI SE!

Penzioneri
-10% ZA PENZIONERE
SENIOR KLUB
SENIOR SON

• Penzionerima se posebno isplati

• Dokazano dobri i povoljni K plus proizvodi

Super
super cijena

• Sa Super Karticom sakupljam bodove i svaki dan imam preko 1000 Super cijena

ZG

CROATIA
Full of life

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr